

De Lichtbrenger

voor zoekers naar waarheid

Lucifer®

Actuele onderwerpen gezien in het licht van de Oude Wijsheid of Theo-sofia:
de gemeenschappelijke bron van alle grote wereldreligies, filosofieën en wetenschappen

Vredesimpulsen
vanuit de Universele
wetmatigheden

Zonder visie geen vrede

Het ontstaan en
voorkomen van oorlog

Bescherming tegen
onvrede, tweedracht
en haat

Geweten en geweld-
loosheid, wapens van
morele kracht

Werkelijk helpen

Mediation vanuit
eenheidsbesef

Duurzame vrede

Wat kan *ik* doen? Wat
kan ik *nú* doen?

Ieder mens een vredestichter

Ieder mens een vreedestichter

Introductie p. 35

Vredesimpulsen vanuit de Universele wetmatigheden

p. 36

Universele wetmatigheden verklaren waarom er oorlogen en conflicten ontstaan en hoe je kunt leren in vrede te leven.

Drie dingen om te onthouden p. 39

G. de Purucker

Wat deze overgangstijd nodig heeft p. 40

G. de Purucker

Theosofie om je naasten te helpen p. 41

Mahā-Chohan

Zonder visie geen vrede

p. 43

Een handreiking om *zelf* een eigen levensvisie op te bouwen en zo een werkelijke vreedestichter te worden.

Over de geboorte van een visie p. 47

G. de Purucker

Over het verruimen van je visie van universele broederschap p. 48

W.Q. Judge

Over eenheid en veelheid, beweging en onveranderlijkheid p. 48

H.P. Blavatsky

Het ontstaan en voorkomen van oorlog

p. 50

Oorlog ontstaat door zelfzuchtig denken. Daardoor bouw je een spanning op die tot ontlading moet komen. We kunnen echter oorlog voorkomen.

Karma-Nemesis p. 56

H.P. Blavatsky

Beschaving is gebouwd op gedachten p. 57

G. de Purucker

Bescherming tegen onvrede, tweedracht en haat

p. 60

Hoe komt het dat mensen anderen gaan haten als ‘de vijand’? En hoe kunnen we dit voor onszelf en als groep voorkomen?

De verdienste van zelfvergetelheid p. 66

G. de Purucker

Angst, de grote vernietiger p. 67

G. de Purucker

“Mij komt de wraak toe” p. 68

G. de Purucker

ieder mens
EEN VREDESTICHTER

Geweten en geweldloosheid, wapens van morele kracht

p. 70

Hoe we in een oorlogssituatie ons geweten kunnen volgen en ons niet laten meeslepen.

Plicht en moreel evenwicht p. 78

G. de Purucker

Inhoud Lucifer – de Lichtbrenger

Werkelijk helpen

p. 80

De kennis van de Natuur laat ons zien dat we ook bij oorlog op drie niveaus hulp kunnen bieden, door te Inspireren, te Beschermen en te Genezen.

Oorlog tegenover vaderlandsliefde p. 85

K. Tingley

Mediation vanuit eenheidsbesef

p. 91

Voorkomen is beter dan genezen. Maar wat kunnen we doen als een situatie al is geëscaleerd? Hoe kunnen we het conflict tot een einde brengen op zo'n manier dat partijen in harmonie met elkaar verder kunnen leven?

Het geheim van menselijke conflicten p. 97

G. de Purucker

Duurzame vrede

p. 101

Zijn conflicten volkomen uit te bannen?

Wat is duurzame vrede, en hoe bereiken we die?

Altruïsme

p. 106

G. de Purucker

Over wereldburgerschap

p. 107

K. Tingley

Wat kan ik doen? Wat kan ik nu doen?

p. 109

Wat kunnen we hier en nu doen om onze invloed een beschermende en helpende kracht in de wereld te laten zijn? Hoe zijn we een vredestitcher?

Op welke wijze kunnen wij helpen? p. 114

K. Tingley

Vergeef en leer lief te hebben p. 115

G. de Purucker

Lucifer – de Lichtbrenger over Vrede vanuit eenheidsbesef

p.116

ieder mens
EEN VREDESTICHTER

ieder mens
EEN VREDESTICHTER

Introductie

De oorlog die thans in Europa woedt, is niet uit de lucht komen vallen. Er liggen denkpatronen aan ten grondslag. Wie iets van de Universele wetmatigheden kent, weet welke oorzaken tot oorlogen leiden.

Is oorlog een doem? In het geheel niet. Want op basis van diezelfde Universele wetmatigheden kun je zo leren te denken en te handelen, dat conflicten niet uit de hand lopen, ja, dat ze nooit ontstaan. Mensen kunnen ongetwijfeld met elkaar in vrede leven.

Daarom hebben we deze speciale editie van *Lucifer—de Lichtbrenger* samengesteld. Daarbij sluiten we aan bij de lange traditie van Vredesactiviteiten van de Theosophical Society Point Loma.

Een team heeft dit vredesnummer gezamenlijk voorbereid. Daarom worden bij de artikelen ook geen auteursnamen vermeld. De artikelen volgen elkaar in logische volgorde op. Elk artikel wordt gevolgd door een of meerdere artikelen of citaten van de theosofische Leraren over dit onderwerp. Daarmee proberen we in de voetsporen te treden van onze Leraren en het werk voor duurzame vrede onder alle volkeren en alle mensen voort te zetten.

Het schrijversteam bestaat uit: Henk Bezemer, Erwin Bomas, Anja de Jong, Iljitsj van Kessel, Bouke van den Noort, Nico Ouwehand, Renate Pico, Joop Smits, Rutger Sooms, Herman C. Vermeulen, Joke Vermeulen, Barend Voorham en Flip Wiskie.

ieder mens
EEN VREDESTICHTER

Vredesimpulsen vanuit de Universele wetmatigheden

Universele wetmatigheden verklaren waarom er oorlogen en conflicten ontstaan. Op basis van diezelfde wetmatigheden kun je leren zo te denken en te handelen dat er geen oorlogen meer komen.

Kerngedachten

- » De geschiedenis heeft geleerd dat oorlogen geen oplossing zijn voor problemen.
- » Conflicten beginnen door een verschil in visie, waarbij de betrokkenen in hun mening verharderen.
- » Oorlogen kunnen worden voorkomen door overleg op gelijkwaardige basis.
- » Universele wetmatigheden verklaren het ontstaan en de oplossing van alle conflicten. Daardoor kunnen we het proces sturen en conflicten voorkómen.
- » Dit nummer wil een praktische handleiding zijn: we laten zien wat we in de praktijk met de Theosofia, de Universele waarheden, kunnen.

Moment van teleurstelling

Elke keer als we horen dat er weer een oorlog is uitgebroken, weer een wordt toegevoegd aan het aantal oorlogen, geeft dit bij veel mensen een sterk gevoel van woede en teleurstelling. Toch stelt men zich zelden tegelijk de vraag: in hoeverre hebben we zelf, direct of indirect, bewust of onbewust, aan het ontstaan ervan bijgedragen?

Vanuit het gezichtspunt van de Oude Wijsheid, de Theosofia, de Wijsheid van de Goden, is oorlog niet wenselijk en niet nodig. Oorlog hoeft niet plaats te vinden. Toch is de menselijke geschiedenis er vol van. Maar diezelfde geschiedenis laat ons ook zien dat oorlogen geen oplossing zijn voor problemen: er zijn conflicten die al vele generaties, zelfs eeuwenlang duren, en in leven worden gehouden door mensen die niet eens aan de oorsprong ervan hebben gestaan, en zelf geen idee hebben wat die oorzaak was.

Oorlogen zijn uit de hand gelopen verschillen in visies

Oorlogen vinden hun oorsprong in

kleine verschillen in visie op een situatie, die niet worden opgelost maar steeds verder escaleren, steeds worden gevoed, totdat het resulteert in gewelddadige acties en er wordt geprobeerd om het eigen gelijk met geweld te verkrijgen.

Als oorlogen zo klein beginnen, moeten ze door vroeg ingrijpen te voorkomen zijn. Wat vereist dit van ons? Dat verschillen van mening besproken moeten worden, nationaal en internationaal, zodat er minimaal een consensus bereikt wordt. Als de problemen nog klein zijn, zijn ze veel makkelijker op te lossen. Voorkomen is veel gemakkelijker dan een oorlog weer terugbrengen tot een echt vredige samenleving.

Maar wat nu als er een oorlog ontstaan is? Hoe is die terug te draaien, weer terug te brengen naar een echte vreedzame samenleving — dus niet een status quo, of een geforceerde situatie met scheidende machten zoals politie of vredeslegers, zoals de VN-blauwhelmen?

De meest primitieve manier om te proberen een conflict op te lossen is met gebruik van geweld je gelijk willen

krijgen, door oorlog voeren, door onderdrukking. Dat leidt nooit tot een oplossing van het conflict in de vorm van een vreedzame samenleving. Daar is een geheel andere aanpak voor nodig.

We weten dus allang dat oorlogen niet tot oplossingen leiden. Hoe pakken we de problemen dan wel aan? In dit speciale *Lucifer*-nummer willen we vanuit de Theosofia een aantal principes laten zien hoe dit stapsgewijs kan worden gerealiseerd. We willen daar een aantal handvatten voor aanreiken.

Niet dat deze principes nieuw zijn. Ze zijn zo oud als de mensheid, door haar Leraren steeds aan de mensheid voorgehouden. De mensheid is er helaas meestal doof voor, en heeft tot nu toe weinig of geen gebruik van deze wijsheden gemaakt.

Toch heeft de mensheid een heel rijke geschiedenis aan opgeloste conflicten, en dus niet alleen aan oorlog voeren. Vele volkeren die wij primitief noemen, doen het zelfs veel beter dan wij nu. Die kennen tradities van langdurig overleg, waar de gehele gemeenschap bij betrokken is, en waarin niet eerder gestopt wordt met de onderhandelingen totdat een overeenstemming is bereikt.

Wat is een conflict?

Hoe ontstaan conflicten? Gezien het feit dat we deze zoveel hebben, zou je verwachten dat het een heel bekend proces is. De praktijk laat zien dat niets minder waar is. Velen van ons hebben geen idee wat een mens is en hoe het menselijk denken werkt. Ze weten niet welke karakteristieken dat denken heeft en welke krachten daarvan uitgaan, en dat hierin de basiselementen voor conflicten te vinden zijn: dat deze conflicten botsingen zijn van denkbeelden, voortkomende uit verschillen in denken.

We bouwen deze denkbeelden individueel op en verharderen daarin. We kunnen er moeilijk van loskomen om vanuit een grotere werkelijkheid te gaan kijken naar de conflict-situatie, en van daaruit te gaan overleggen.

Heel kernachtig kunnen we stellen dat conflicten voortkomen uit een verschil in visie op de Werkelijkheid: de Werkelijkheid, de Waarheid met een hoofdletter. We kunnen ons realiseren dat iedereen vanuit zijn eigen kwaliteiten van denken naar de Werkelijkheid kijkt of zich een beeld ervan heeft opgebouwd. Neem als voorbeeld de mensen in een voetbalstadion. Zij hebben allen dezelfde wedstrijd gezien. En toch gaat de ene helft verheugd weg en de andere helft teleurgesteld, als er geen gelijkspel was.

Als we tot de erkenning komen dat conflicten beginnen

door een verschil in visie, weten we ook hoe we conflicten kunnen oplossen en dus niet laten escaleren. Als we weten dat het menselijk denken hogere kwaliteiten heeft, van waaruit we een grotere werkelijkheid zien, van waaruit we de situatie kunnen bekijken of beoordelen, hebben we al een belangrijke stap gezet.

Zijn conflicten te vermijden? Jazeker. Zijn verschillen in visie op de grotere Werkelijkheid te vermijden? Nee, dat kan niet en hoeft niet. Verschil in visie is normaal en is afhankelijk van ons stadium van ontwikkeling, van evolutie. Geen twee mensen zijn in hetzelfde stadium van ontwikkeling. Dit hoeft geen probleem te zijn: het kan juist verrijkend werken. Een met *open mind* gevoerde goede dialoog kan verdieping geven, groei van visie opleveren aan beide zijden.

Verschil in visie is dus geen probleem bij het naast elkaar leven. In het geheel niet. We kunnen zeer goed naast elkaar leven met een verschil in visie op de Werkelijkheid. We moeten wel respect opbrengen voor elkaar.

Van oorlog tot dialoog

Als de situatie zo verhard is, dat verschil van visie vervallen is tot fysiek geweld, met het vele leed dat daarmee gepaard gaat, dan start er een moeilijk proces om van geweld weer tot overleg te komen.

Noodzakelijk is de wens om tot vrede te komen, tot echte vrede, en niet tot een gecalculerde situatie. Is dit niet het geval, dan zal men niet tot echte vrede komen, maar tot een tijdelijk, geforceerd evenwicht.

Echte vrede vereist een denkwijze die ver boven de partijen staat. De argumenten van beide zijden moeten even serieus genomen worden, ook al lijken ze niet reëel. Op die manier kunnen partijen verantwoordelijkheid nemen voor elkaar en elkaars lijden. Er zal hard gewerkt moeten worden om tot een hogere werkelijkheid, waarheid te komen. De argumenten die door beide zijden worden aangedragen, moeten serieus genomen worden. Je kunt geen argumenten van tafel vegen, vanuit een weigering om het eigen standpunt te veranderen. Het is niet nodig om het honderd procent met elkaar eens te zijn. Ruimte voor wederzijds respect is zeer noodzakelijk. We kunnen naast elkaar leven zonder honderd procent overeenstemming, maar dan moeten we wel op sommige raakvlakken elkaar de ruimte gunnen.

Zoals we al stelden: voorkomen is beter dan genezen. De grote vraag is: hoe kom je uit een oorlogssituatie met alle daarbij komende geweldsaspecten, met het vele leed dat veroorzaakt is, en de oorlogsmisdaden die gepleegd zijn?

Er zijn immers veel karmische consequenties opgebouwd, die weer gecompenseerd moeten worden. Doen we dat niet, dan zullen ze te zijner tijd weer opspelen en uitwerken.

Uiteindelijk eindigt elke oorlog achter de onderhandelings-tafel. Waarom beginnen we daar niet mee? Verder denken dan het eigen gelijk, door zelfanalyse, is een eerste vereiste. Ook al zijn we er bijvoorbeeld van overtuigd dat we niet dreigend overkomen, dan wil dat nog niet zeggen dat de andere partij dat ook zo ervaart.

Oorlogen zijn uitingen van disharmonisch denken binnen de hele mensheid

Oorlogen zijn geen uitdrukking van het gedrag van enkele groepen mensen, maar veel meer de uitdrukking van een wereldwijd ziektebeeld, van gedachten van zelfzucht en fanatisme binnen de hele mensheid. In de volgende artikelen wordt hier verder op ingegaan. Die mentale ziekte produceert her en der verspreide uitingen. Zoals een ziekte bij mensen op meerdere plekken op het lichaam symptomen naar buiten laat komen, zo geldt dat ook voor een wereldcultuur die lijdt aan een aantal gemeenschappelijke mentale problemen. Oorlogen kennen vaak een lange aanloopperiode, waarin het denken van de mensen systematisch vervuild wordt met onwaarheden.

Toegepaste Theosofia

Dit nummer wil een praktische handleiding zijn, dus niet alleen theorie. We laten zien wat we in de praktijk met deze wijsheid kunnen. Iets blijft theorie als we het niet toepassen.

We benaderen de vraagstukken van oorlog en vrede, van conflicten en conflictoplossing, vanuit de eeuwenoude Wijsheid, waarin we de diepere kennis vinden over het menselijk denken. Het is de universele Wijsheid waarvan de diepere sporen, of soms alleen maar de rudimenten, terug te vinden zijn in alle grote wereldreligies en -filosofieën, in alle oude culturen. Deze Wijsheid werd door de eeuwen heen vaak begraven onder allerlei cultuur-afhankelijke, traditionele opvattingen, zodat er nu vaak niet veel meer van over is. Alleen degene die bereid is om diep te graven – en dat bedoelen we niet letterlijk – zal in staat zijn die oorspronkelijke wijsheden weer tevoorschijn te krijgen.

We zien dan ook dat er met regelmaat Wijzen, Leraren, komen om de Oude Wijsheid, de Theosofia, de Wijsheid van de Goden, algemeen bekend als Theosofie, opnieuw een impuls te geven. Dat gebeurde ook in 1875 door

mevrouw Blavatsky en haar Leraren. Hun doel was die Wijsheid verfrist en verdiept weer bekend te maken: een renaissance van Wijsheid.

H.P. Blavatsky en haar Leraren activeerden niet alleen die oude kennis, maar gaven er tevens en vooral verdieping aan. Zij maakten kennis bekend die niet eerder aan de mensheid bekend was gemaakt, wetende dat de mensheid in een evolutiefase komt waarin zich vele karmische uitdagingen zullen aandienen — karmische uitdagingen die met de juiste kennis met succes tegemoet getreden kunnen worden.

Deze zeer verantwoordelijke en karmisch zware taak is door H.P. Blavatsky en haar Leraren verricht. Deze impuls is gedurende haar leven en later door haar opvolgers verder uitgewerkt en verder bekendgemaakt.

Universele wetmatigheden: weten wat de gevolgen van onze daden zijn

In die Theosofia is een aantal principiële wetmatigheden te vinden, die ook wel wetten van de Natuur worden genoemd. Deze wetmatigheden zijn in het gehele universum terug te vinden, en kunnen daarom door iedereen op hun geldigheid worden getest. Als we deze respecteren, zullen de karmische consequenties van onze handelingen opgelost worden en niet vergroot.

Als we deze wetten kennen en toepassen, zijn de gevolgen van onze handelingen volledig voorspelbaar. Dan weten we wat er gaat gebeuren. De toekomst is dan als een open boek voor ons.

De kern van deze wetmatigheden is de principiële gedachte van Universele Broederschap als een feit in de Natuur. Universele harmonie en Eenheid zijn een feit. Dat we overall onderlinge samenwerking en afhankelijkheid zien, is er de duidelijke uiting van. Deze eenheidsgedachte is een wezenlijke grondslag. Ze is door H.P. Blavatsky in haar boek *De Geheime Leer* zeer diepzinnig onderbouwd en uitgewerkt.

Wij willen u in dit nummer laten zien dat deze Universele wetmatigheden de basis vormen voor het verklaren waarom er oorlogen en conflicten ontstaan, maar ook dat ze de basis vormen voor de oplossing van oorlogen en conflicten, omdat we een helder beeld krijgen van de oorzaken en gevolgen. Omdat we het mechanisme begrijpen en dus kunnen sturen en conflicten voorkómen.

Zo zal bijvoorbeeld de roep om bewapening ook leiden tot gebruik van die wapens, op basis van de wetten van oorzaak en gevolg en van cycliciteit. Maar deze leringen laten ook zien welke gedachten en handelingen er

verricht moeten worden om tot vrede te komen, om uit de geweldspiraal te komen.

Theosofische vredestraditie

Wij hebben geprobeerd in dit *Lucifer*-vredesnummer een aantal principiële invalshoeken op basis van de Theosofia op het onderwerp van oorlog en vrede te laten zien. Dus geen methodes die door groepen mensen ontwikkeld zijn, maar puur de theosofische visie, die op de Wetten in de Natuur gebaseerd is, en die ons laat zien wat de oplossingen zijn.

In onze organisatie, de Theosophical Society Point Loma (TSPL), is er een sterke Vredestraditie. Die is gestart door Katherine Tingley, de derde Leider van de TSPL vanaf begin 1900 tot aan haar overlijden in 1929, direct erna voortgezet door Gottfried de Purucker, de vierde Leider. In deze lange traditie van symposia, concerten, conferenties en vele vredesmissies over de hele wereld, is een schat aan wijsheid te vinden die alle vraagstukken rond oorlog en vrede behandelt en toelicht, maar die vooral laat zien hoe oorlog te voorkomen is en hoe vrede weer te herstellen is, al is dit laatste zeker geen makkelijk proces.

We passen die wijsheid in dit nummer toe op de actuele

situaties, in het taalgebruik van deze tijd. Elk artikel wordt daarnaast aangevuld met zeer relevante gedachten, in de vorm van enkele citaten of artikelen uit de lange vredestraditie van onze organisatie.

De eeuwenoude Wijsheid biedt wat de mensen nu enorm missen

Ondanks dat de wereld vele instituten kent die zich met vraagstukken van oorlog en vrede bezighouden, waarvan er meerdere zijn die het psychologisch aspect erbij betrekken, zijn er bij ons weten geen instituten die daarbij karma, cycliciteit en de samengesteldheid van de mens en zijn denken betrekken, zoals de Theosofia dit doet. Het is de eeuwen-, eeuwenoude Wijsheid die ons ten dienste staat. Duurzame vrede, begrip van de ware aard van mens en kosmos, is geen utopie, maar hier en nu mogelijk. Dit nummer wil daarvoor de inzichten en inspiraties bieden.

Heeft u zelf ideeën, voorbeelden en vragen naar aanleiding van dit nummer? We ontvangen ze graag, als input voor latere bijdragen. Ga daarvoor naar:
<https://blavatskyhouse.org/nl/contact/>

≧ *Inspirerende theosofische teksten over dit onderwerp* ≦

Drie dingen om te onthouden

Onderstaande tekst van G. de Purucker werd in 1940 gepubliceerd. Hoe kort ook, het bevat de gouden sleutels om onder elke omstandigheid een centrum van wijsheid en vrede te zijn.

Er zijn drie dingen die ik jullie allen oprecht verzoek in gedachten te houden, en ik spreek rechtstreeks vanuit mijn hart tot jullie hart. Vergeet nooit onze leer van Universele Broederschap. Zelfs als de omstandigheden zo moeilijk zijn dat je het niet vanaf de daken kunt schreeuwen of in het openbaar kunt verkondigen, draag het in je eigen hart.

Mijn tweede gedachte is: onthoud je individuele verantwoordelijkheid als mens. We kunnen daar niet aan ontsnappen. We zullen verantwoording moeten afleggen

voor alles wat we denken en voelen en doen. Laat ons levensverhaal, wanneer we onze laatste adem uitblazen, zo zijn dat we kunnen terugblikken vanaf de vroegste momenten van zelfbewuste gedachte en zeggen: Ik heb een goede strijd gestreden. Ik heb mijn plicht gedaan. Ik heb niemand bewust kwaad gedaan. Ik ben er klaar voor. Dan zullen we voor dat oneindig rechtvaardige tribunaal – het tribunaal van het Hogere Zelf in ons, onze eigen Innerlijke God – komen te staan waarmee ieder mens geconfronteerd wordt gedurende enkele vluchtige momenten wanneer hij de laatste adem heeft uitgeblazen. Dan zijn er geen excuses mogelijk. De ziel is naakt. Zij wordt gewogen op de weegschaal van onbuigzame maar onfeilbare rechtvaardigheid en liefde. De toekomstige incarnatie zal overeenkomen met het kosmische verslag dat je als menselijke ziel hebt vastgelegd voor het tribunaal van je Innerlijke God.

En ten derde: draag dit in je hart. Het was de oproep van Socrates. Het is een gids in het leven. De essentie ervan

is dit: O Vader Zeus, leid mij tot zo'n leven dat de uiterlijke mens op aarde en de innerlijke mens één zij!

Gottfried de Purucker, 'Three things to remember', *The Theosophical Forum*, Vol. XVII, No. 5, November 1940, p. 305.

Wat deze overgangstijd nodig heeft

Dit fragment komt uit *Esoteric Teachings* deel II. Deze Instructies waren bestemd voor leerlingen van de Esoterische Sectie (E.S.) van de Theosophical Society, maar de boodschap in dit fragment is voor iedereen die zijn medemensen liefheeft van het allergrootste belang. G. de Purucker deed deze uitspraken in 1932, veertien jaar na de Eerste Wereldoorlog en acht jaar voor de Tweede Wereldoorlog. Deze tekst is niet alleen vanwege de profetische waarde van belang, maar vooral omdat ze ons de sleutel geeft om komend geweld en terreur te voorkomen en, als die al hebben plaatsgevonden, de gevolgen ervan te verzachten.

Wie de hieronder staande boodschap begrijpt, heeft een machtig instrument in handen om bij te dragen om op een harmonieuze wijze uit deze overgangstijd te komen.

Ik wil op dit feit uw aandacht vestigen, omdat het tijdperk, niet alleen van ons eigen theosofisch werk, maar waarin de wereld op dit moment binnengaat, een zeer ongewoon tijdperk is. Het is een tijdperk dat niet tot de zogenoemde Messiaanse Tijdperken van 2160 jaar behoort, maar een tijdperk dat een periode omvat van tussen de tien- en twaalfduizend jaar. Eén zo'n cyclus waarover ik nu spreek, is beëindigd, en een van een zelfde omvang is nu begonnen. De gehele beschaafde wereld nadert, met name in de Europese en Amerikaanse landen, een zeer gevaarlijk en kritiek punt in haar geschiedenis. Ik ben zeer verontrust, diep bezorgd over de stand van zaken, omdat het een kwestie is van een zeer delicaat evenwicht, naar welke kant van de scheidslijn tussen spirituele veiligheid en spirituele terugval de weegschaal zal doorslaan. Het is daarom onze plicht, niet alleen als Theosofen maar als Esoterici, ons tot het uiterste in te spannen, elk greintje kracht dat wij kunnen opbrengen te geven, opdat wij de theosofische leringen aan anderen

kunnen overdragen en hen, indien mogelijk en strikt volgens de E.S.-instructies, kunnen inleiden in het E.S.-werk, waarin ze, zoals u weet, de diepere gedachtewerelden kunnen vinden: gedachtewerelden die diepzinniger en misschien moeilijker te begrijpen zijn dan de gewone theosofische leringen, maar die niettemin grotere mogelijkheden voor geestelijke groei en kalmte bieden dan in het gewone T.S.-werk kunnen worden gevonden. De Leraren stichtten de Theosophical Society in onze eeuw met het doel, haar als een zuurdesem te laten werken in het menselijk denken, dat wil zeggen, in de verschillende lagen van de menselijke samenleving en dus in de maatschappelijke structuur zelf. Dit houdt uiteraard in: zowel in de religieuze, filosofische en wetenschappelijke lagen van de maatschappij, als in die welke met andere namen worden aangeduid. Het is van het grootste belang om onze theosofische zaden overal te strooien. De recente wereldoorlog was slechts een van de symptomen van het karman dat de mensheid, met name in het Westen, op dit moment teistert. Deze oorlog had heel wat erger kunnen zijn dan hij was: hij had het definitieve einde kunnen betekenen van de beschaving die het Westen de laatste tweeduizend jaar heeft opgebouwd. Gelukkig werd hij beëindigd voor hij geheel uit de hand liep, maar om een grote ramp, een ernstige spirituele en sociale ramp in de Europese en Amerikaanse landen te voorkomen, moet er een krachtig tegenwicht zijn van spirituele krachten aan de zijde van het Licht, van groei en van vrede. Hier hebt u de zuivere waarheid.

Om het gevaar zo goed mogelijk het hoofd te kunnen bieden, zijn er orders gegeven om al onze inspanningen te verdubbelen, alle mogelijke offers te brengen voor de uitbreiding van het theosofisch werk. Wek bij zoveel mogelijk mensen belangstelling voor het werk van de T.S. en tracht hen er op elke eervolle en juiste wijze toe te brengen binnen de gedachtesfeer te komen van de E.S., met haar wonderbaarlijk rustige, kalmerende en vreedzame atmosfeer. Er is letterlijk een strijd aan de gang tussen de krachten van het licht, waaraan wij trouw verschuldigd zijn, en de krachten der duisternis. De krachten der duisternis zijn die, welke vaak het sterkst appelleren aan het bewustzijn van de gemiddelde mens, door de geest te richten op louter dierlijk comfort, het ontbreken van strijdlustige spirituele en intellectuele activiteit, en door de nadruk te leggen op de valse leer dat de rechten van het individu belangrijker zouden zijn dan het vervullen van de plicht tegenover de medemens. Deze zaken zaaien, als ze psychologisch worden gebundeld en als gedragscode

worden verkondigd, zelfzuchtige impulsen in het menselijk hart, en het is uiterst noodzakelijk dat wij deze leer van de zelfzucht met alle middelen die ons ten dienste staan bestrijden.

Laat niemand denken dat de *Terreur* waarvan H.P.B. verklaarde dat deze “heel Europa zal aandoen als ze zich aandient, en niet slechts één afzonderlijk land”,* alleen betrekking had op de laatste wereldoorlog van 1914-'18. Hoe verschrikkelijk deze ook was, die oorlog markeerde slechts de beëindiging, het einde, van een oude cyclus en het begin van een nieuwe. Het was niet de Oorlog, die deze verandering van cyclussen teweegbracht. De Oorlog was niet meer dan een gevolg, een resultaat, een consequentie, van het boosaardige leven der mensheid in voorgaande eeuwen. De *Terreur* van Europa is nog niet begonnen. De Wereldoorlog leidde deze in, en ik verzeker u, Gezellen, dat deze *Terreur* niet zo ver verwijderd is. Als de Theosophical Society niet blijft voortbestaan en niet doet waarvoor ze werd opgericht: het veranderen van de harten der mensen in de richting van vriendschap en broederlijkheid, in de richting van mededogen en medelijden, en het opwekken van een verlangen in de menselijke ziel naar een groter Licht – als de Theosophical Society niet blijft voortbestaan en de haar bestemde raak volbrengt – zal ze een mislukking zijn.

Sinds haar oprichting door onze geliefde H.P.B. heeft de Theosophical Society reeds wonderen verricht. Sommige van onze theosofische leringen zijn doorgedrongen in het denken der mensen, zodat zelfs een groot aantal van onze technische termen algemeen verspreid zijn in de kranten. Maar dat is niet voldoende. Dat is niet meer dan het breinverstandelijk aanvaarden van bepaalde woorden. We moeten werken aan de verandering van de harten der mensen, en we kunnen dat het best doen door ons tot het uiterste in te zetten om ons ledental uit te breiden. Ieder nieuw lid dat tot onze rijen toetreedt, betekent precies zoveel meer kracht en vermogen — een toegewijd hart meer, dat bereid is het gewicht van zijn invloed te werpen in de schaal van vrede en rechtvaardigheid en licht en menselijke broederschap.

Ik vrees dat de Europese *Terreur* niet voorkomen kan worden, maar de Theosophical Society kan het volgende doen: ze kan de verschrikkingen ervan in hoge mate verzachten door de harten der mensen te verzachten en hun denken krachtiger te maken. Onze leer, onze leringen, onze idealen, onze aspiraties, onze kennis en onze wijsheid

moeten beter bekend worden, want hun invloed is zuiverend, verheffend, versterkend, kalmerend. Theosofie kalmeert boosaardige hartstochten. Ze doodt haat. Ze stimuleert liefde. Dat is wat Theosofie doet.

Gelukkig voor de wereld heeft elke nationale eenheid, en ik spreek hier in het algemeen, zonder in bijzonderheden te treden, haar eigen ‘Innerlijke Sectie’, die even levend en actief is als altijd. Maar deze innerlijke en werkelijk geheime lichamen zoeken geen neofieten of leerlingen en doen al hun werk elk op hun eigen terrein, onbekend aan de mensen en in stilte. Al deze ‘Innerlijke Secties’ zijn takken van de Grote Loge die we kennen. Ieder land heeft zo’n Sectie. Ik kan hier zeggen, dat precies in de mate waarin onze geliefde T.S. bewijst deze ongeziene leiding en krachtige doch onzichtbare hulp waardig te zijn, ze deze zal ontvangen. Maar ze moet zich waardig tonen! Denkt u geen moment dat deze ‘Innerlijke Secties’ zich ooit mengen in de politiek. Dat is nu precies een van die dingen die ze vermijden, wat niet wil zeggen dat ze op geestelijk gebied inactief zijn. Maar juist omdat de politiek zo sterk menselijk, zo sterk emotioneel, zo sterk onspiritueel, plaatsgebonden en in veel opzichten vaak zo zelfzuchtig is, houden ze zich daar strikt buiten. Deze ‘Innerlijke Secties’ doen in zulke gevallen wat zij kunnen, gelet op het karman van de raseenheid of nationale eenheid die zij leiden, door te pogen gemaakte fouten te herstellen en gedachten van menselijke eenheid in te prenten.

Gottfried de Purucker, *Esoteric Teachings*, Vol. 2, ‘The Esoteric or Oriental School’, p. 103-106 (1e editie, 1936), p. 142-146 (I.S.I.S. editie, 2015). Nederlandse vertaling: *Esoterische Instructies*, deel 2, Stichting I.S.I.S., p. 140 t/m 143.

Theosofie om je naasten te helpen

Hieronder staat het begin van de visie van de Mahā-Chohan, de Leraar van de Meesters van Wijsheid en Mededogen, zoals die door een van de Meesters in een brief aan A.P. Sinnett is verwoord. Het geeft duidelijk aan wat het doel van de Theosophical Society is.

* H.P. Blavatsky, *Theosophical Glossary*, 1892, artikel ‘St. Germain’.

Omdat de leer die wij verkondigen de enige ware is, moet deze – gestaafd door dat bewijsmateriaal dat wij in voorbereiding hebben om te geven – uiteindelijk zegevieren zoals iedere andere waarheid. Toch is het volstrekt noodzakelijk om haar geleidelijk te doen doordringen en aan haar theorieën, die voor hen die weten onbetwistbare feiten zijn, kracht bij te zetten door directe conclusies, getrokken uit en bevestigd door het bewijsmateriaal dat de moderne exacte wetenschap verschaft. Daarom kan kol. H.S.O.*, die alleen werkt om het Buddhisme te doen herleven, worden beschouwd als iemand die in zijn arbeid het ware pad van de Theosofie volgt, veel meer dan enig ander mens, die zich het bevredigen van zijn eigen vurige aspiraties naar occulte kennis ten doel stelt. Ontdaan van zijn vormen van bijgeloof, is het Buddhisme eeuwige waarheid, en hij die naar deze laatste streeft, streeft naar Theo-Sophia, Goddelijke Wijsheid, wat een synoniem van waarheid is.

Willen onze leringen werkelijk invloed uitoefenen op de zogenaamde zedenwet of op opvattingen omtrent waarheidsliefde, reinheid, zelfverloochening, naastenliefde, enz., dan moeten wij de kennis van de theosofie in het openbaar verkondigen en populariseren. Niet het individuele en vastberaden voornemen om zelf het Nirvana (het hoogtepunt van alle kennis en absolute wijsheid) te bereiken, wat tenslotte slechts verheven en glorieuze *zelfzucht* is, maar het zelfopofferend zoeken naar de beste middelen om onze naaste op het juiste pad te brengen, en zoveel van onze medeschepselen als ons mogelijk is er hun voordeel mee te laten doen, maakt iemand tot een waar Theosoof.

Het intellectuele deel van de mensheid schijnt snel in twee klassen uiteen te vallen, waarvan de ene onbewust bezig is voor zichzelf lange perioden van tijdelijk niet-bestaan of toestanden van niet-bewustzijn voor te bereiden, als gevolg van de vrijwillige overgave van haar intellect, het gevangen raken in de enge groeven van dweepzucht en bijgeloof, een proces dat onvermijdelijk tot een volslagen misvorming van het intellectuele beginsel zal moeten leiden; terwijl de andere zich teugelloos overgeeft aan haar dierlijke neigingen, met de opzettelijke bedoeling zich in geval van mislukking te *onderwerpen* aan vernietiging zonder meer, aan duizenden jaren van ontarding na de fysieke ontbinding. Door deze ‘intellectuele klassen’, die de onwetende massa

beïnvloeden en aantrekken, en die naar hen opzien als edele en navolgenswaardige voorbeelden, worden degenen die zij zouden moeten beschermen en leiden, verlaagd en moreel te gronde gericht. Tussen het vernederende bijgeloof en het nog meer vernederende dierlijk materialisme kan de witte duif van de waarheid ternauwernood een rustplaats vinden voor haar vermoeide en onwelkome voeten . . . .

Het wordt tijd dat de Theosofie het strijdperk betreedt. (...)

De volledige brief is o.a. te vinden in: *Lucifer*, winter 1979, p. 122; en op: <http://www.theosophyconferences.org/wp-content/uploads/2016/10/Maha-Chohan-Letter.pdf>.

---

* Henri Steel Olcott, de toenmalige president van de Theosophical Society.

ieder mens
EEN VREDESTICHTER

Zonder visie geen vrede

“Zonder visie gaat het volk ten onder”

(Spreuken 11:14)

Houd je daarom actief bezig met studie, met het verkrijgen van kennis en met meditatie om je mystieke wijsheid te vergroten; want hij die het oog bezit dat van de aard van mystieke wijsheid is, ook al mist hij het zicht in zijn ogen, ziet werkelijk.

— Ashvagosa, *Buddhakarita* Hfst. 26, 68

Kerngedachte

» Een handreiking om *zelf* een eigen levensvisie op te bouwen en zo een werkelijke vredestichter te worden.

De wereld om ons heen verandert sneller dan verwacht. Oude zekerheden verdwijnen plotseling. Wie had enkele jaren geleden gedacht dat veel landen wereldwijd in lock-down zouden gaan vanwege een dodelijk virus? Wie had verwacht dat er in Europa een oorlog zou uitbreken?

Veel bekende vertegenwoordigers van de ‘hogere’ laag van de landen in de wereld, de morele wijsheids-laag, de Mandela’s en Tutu’s, vallen weg, overlijden. Veel politici die worden gekozen, missen de aansluiting bij die ‘hogere’ laag van denkers en filosofen in hun land. Ze vertonen vaak een instabiel gedrag, nemen beslissingen waarin die wijsheid ontbreekt. Daardoor krijgt de dááronder liggende laag, de militaire laag, ruimte om problemen op te lossen door geweld in plaats van met wijsheid.

Waar vinden we in deze tijd van

oorlog en tweespalt wijsheid, een zekere, solide basis om ons leven op te baseren? De chaos die wij op het nieuws zien, kan eenvoudigweg de werkelijkheid niet zijn. Er moet meer zijn. Hoe zit de cosmos werkelijk in elkaar? Daarvoor moeten we, onafhankelijk van de steeds veranderende buitenwereld, de waarheid *in onszelf* zoeken. Vanuit dat permanente rustpunt, die kern in onszelf, kunnen we een visie opbouwen. Van binnenuit. Zonder zo’n innerlijke visie blijven we een blad dat door de wind van de publieke opinie en manipulators heen en weer wordt geblazen.

Iedereen moet de ruimte krijgen om zijn eigen innerlijke visie op te bouwen. Die ruimte moeten we elkaar geven. De drie ideeën in dit artikel zijn dan ook bedoeld als handreiking. Probeer ze uit, en *alleen* als deze drie ideeën gaan resoneren

met uw eigen innerlijke wijsheid, gebruik ze dan om uw visie helder te krijgen.

Deze drie ideeën zijn de basisgedachten van de Theo-sofia, de gemeenschappelijke bron van alle grote religies en filosofieën.

De eerste gedachte is de meest essentiële:

ALLES LEEFT

ALLE LEVEN IS ÉÉN

De grote Stoïcijner Marcus Aurelius zei het al: “Het universum is één groots levend organisme.”

De Buddhisten omschrijven het als één oneindige Oceaan van Leven.

De tweede gedachte kijkt niet naar het Leven in zijn totaliteit, maar naar alle levende wezens.

ALLE WEZENS ZIJN MET ELKAAR VERBONDEN

Ze vormen brandpunten op één groots levensweb, waardoorheen het leven pulseert.

Ze zijn permanent met elkaar verbonden, en ‘pulseren’ cyclisch van actief weer naar passief en weer naar actief, van wakker weer naar slapend en weer naar wakker, van ‘levend’ weer naar ‘dood’, etc.

Zo zijn alle cellen van een weefsel via bloedvaten met elkaar verbonden.

Zo zijn alle sterren in het melkwegstelsel door middel van banen van licht met elkaar verbonden.

De Buddhisten geven het beeld van de druppels in die oneindige Oceaan van Leven.

ALLE WEZENS ZIJN BROEDERS: UNIVERSELE BROEDERSCHAP

Belangrijk daarbij is, dat al die druppels alle mogelijkheden van de Oceaan in zich dragen. In dat licht gezien *is* elke druppel de Oceaan. Hieruit kunnen we een belangrijke conclusie trekken:

‘Als ik alle cosmische mogelijkheden van de Oceaan in mij draag, en dus de Oceaan ben, dan geldt dat ook voor alle andere levende wezens. Voor mijn medemensen, mijn mede-dieren, mijn mede-atomen en zonnestelsels. Allemaal druppels die de Oceaan zijn. Conclusie: ik *heb* geen medebroeders, ik *ben* mijn medebroeders.’

ALLE WEZENS ZIJN ÉÉN

Een gedachte om diep over na te denken, vooral niet klakkeloos te accepteren. Kijk in uzelf, kijk of het resoneert met uw eigen innerlijke wijsheid.

Ja, wordt er vaak gezegd, alle wezens zijn één, maar dan wel *in essentie* één. Op het uiterlijk gebied zijn ze dat niet. Want we zien allemaal verschillende wezens, met

verschillende lichamen en verschillende karakters.

Deze redenatie is maar gedeeltelijk waar. *Vanuit onze zintuigen gezien* lijkt dit waar te zijn. Maar als we *vanuit de idee van Leven* kijken, wat zien we dan als we naar iemands lichaam kijken? We zien een wolk, een leger, een verzameling, van levende wezens: cellen, moleculen, atomen, die door ons magnetisch in een bepaalde vorm worden samengehouden. En die vorm noemen we lichaam. Deze *vorm* is vergankelijk, nooit hetzelfde. Onze badkamerspiegel toont ons dat elke dag weer. Maar de levende cellen en atomen met wie wij samenwerken, zijn blijvend, zijn onze jongere medebroeders, zijn evenzeer druppels in die Oceaan, en zijn dus één met ons.

Conclusie: op *elk* gebied, ook in de uiterlijke wereld, zijn alle wezens één. Hoezeer onze zintuigen ons ook suggereren dat “ik anders ben dan de rest”. We zijn met elkaar verbonden, we zijn broeders, we zijn één. We moeten alleen door de illusie van vormen heen leren kijken om het te zien.

Vanuit deze tweede gedachte gaat de wereld er heel anders uitzien. Welke mogelijkheden deze visie biedt om de wereld te begrijpen én te veranderen, zal door mijn collega-schrijvers in de volgende artikelen van dit Vredesnummer uitgebreid worden belicht.

Tenslotte een derde gedachte:

TUSSEN ALLE WEZENS IS ER EEN VOORTDURENDE INTERACTIE

Elk brandpunt in het cosmische Levensweb beïnvloedt elk ander brandpunt: de een wat directer, de ander wat indirecter. Maar uiteindelijk heeft de manier waarop een van die brandpunten functioneert, invloed op het leven van alle andere brandpunten. Als ik beneden mijn kunnen presteer, beneden het niveau waarop ik zou kunnen presteren, als ik mijn leven leid vanuit de ene mentale leunstoel naar de andere, belemmert dat alle andere wezens in hun innerlijke ontplooiing. Niet alleen mijn naaste familieleden en burens en collega’s, maar de hele mensheid.

En de mensheid is niet een verzameling reizigers die tijdelijk verblijven op deze planeet, maar een wezenlijk onderdeel van het levende weefsel van deze planeet. De mensheid is een orgaan van de planeet Aarde: het orgaan waardoorheen Wijsheid deze wereld bereikt. Als dus cellen in dat orgaan, wij als individuele mens, niet de wijsheid in onszelf naar buiten brengen en gebruiken, heeft dat dezelfde gevolgen als wanneer bijvoorbeeld een klein aantal elektrische cellen in ons hart niet meer hun taak doen,

waardoor de patiënt een pacemaker nodig heeft. Ziet u de individuele verantwoordelijkheid? Ziet u ook de desastreuze gevolgen van oorlogen? Want in oorlogen worden (vaak jonge) mensen gedood die eigenlijk nog vele tientallen jaren in de mensheid, in dat orgaan van de planeet Aarde, hadden moeten functioneren. En bovendien zijn de soldaten die hen doodden daardoor zozeer beneden hun niveau gezonken, dat ook zij vaak niet meer in staat zijn hun innerlijke Wijsheid vast te houden. PTSS noemt men deze toestand van innerlijke ontredde. Een ontredde die ook nog eens doorwerkt op hele gezinnen.

Deze derde gedachte heeft nog een belangrijk accent:

ALLE WEZENS GROEIEN ALLEEN DOOR INTERACTIE MET ELKAAR

Probeer u deze gedachte eens uit op uw eigen leven. Alle grote lessen in het leven leer je door contact met andere mede-wezens, en vooral door contact met mede-mensen. Wij zijn elkaars spiegels, lesboekjes. Wij zijn elkaars ‘kanalen’ waardoorheen iemands karman hem bereikt. In de theosofische literatuur zijn inspirerende voorbeelden van hoe je een (schijnbare) vijand kunt leren zien als een groeikans, een kans om je karakter te veredelen. Het falend gedrag van die ‘vijand’ is precies dat wat je in je eigen karakter kunt verbeteren. Het tekstfragment van William Quan Judge aan het eind van dit artikel is daarvan een voorbeeld.

En wil je een spiegel voor iemand anders zijn? Weet dan, dat eerlijke kritiek, onderbouwd met wijsheid, in goede harmonie met elkaar gedeeld, iemand de gelegenheid geeft zichzelf te veranderen. Je hoeft niet te vervallen tot agressieve correctie, je hoeft niet iemands ‘vijand’ te worden. Want vanuit de visie die we in dit artikel opbouwden, doorzie je dat je te maken hebt met een medebroeder, een innerlijke, reïncarnerende mens, die niet bij machte is zijn uiterlijke persoonlijkheid onder controle te houden. Waardoor deze persoonlijkheid als ongeleid projectiel de meest asociale fouten maakt. Help en steun de innerlijke mens, zijn uiterlijk instrument weer zelf onder controle te krijgen, in plaats van eigenhandig dit instrument van de ander te gaan straffen, beschadigen en – in geval van interactie tussen landen – binnen te vallen. Wees een spiegel waarmee te praten valt, die anderen inspireert.

Dit is in het kort de visie die wij u in dit Vredesnummer willen voorleggen. Om te overdenken en er uw eigen visie op het leven mee te verhelderen, te verdiepen:

**Alles leeft
Alle leven is één**

**Alle wezens zijn met elkaar verbonden
Alle wezens zijn broeders: universele broederschap
Alle wezens zijn één**

**Tussen alle wezens is er een voortdurende interactie
Alle wezens groeien alleen door interactie met elkaar**

Met deze visie kan de vraag die ons allemaal bezighoudt, beantwoord worden:

Waarom zien we altijd wel ergens in de wereld conflicten en oorlogen?

Hoe kan ik een vreedstichter zijn als ik het uitbreken van oorlogen (nog) niet goed begrijp?

Om dat beter te begrijpen, moeten wij u meenemen in de geschiedenis van de mensheid. Dat lijkt een hoeveelheid oncontroleerbare theorie, maar dat is niet het geval. U kunt datgene wat de Theo-sofia over de ontwikkelings-geschiedenis van de mensheid te zeggen heeft, in uzelf controleren. Immers, u bent een reïncarnerend wezen, dat wil zeggen, u was er – in uw vorige incarnaties – zelf bij. En aangezien zelfs de wetenschap de theosofische gedachte erkent, dat de mens aan het begin van zijn leven zijn verleden kort herhaalt, kunt u dit principe van recapitulatie van uw eigen verleden gedurende uw kindertijd, gemakkelijker accepteren en bij uzelf controleren.

Wat was het geval? In de geschiedenis van de mensheid was er een moment – of liever een tijdperk – dat de mens van slapende, onbewuste denker actief, bewust ging denken. Alle oude heilige boeken vermelden dat feit. De Hindu Purāna’s stellen deze ontwakning 18 miljoen jaar geleden. De Bijbel geeft het verhaal van Adam en Eva die uit het Paradijs van onbewustheid werden verdreven omdat ze “hadden gegeten van de vrucht van de Boom van kennis van Goed en Kwaad”. Met andere woorden: 18 miljoen jaar geleden begon de mens, door zelf actief na te denken en te kiezen, het verschil tussen goed en kwaad te zien. En met iedere incarnatie leerden we dat steeds beter te doen, bouwden we beetje bij beetje onze Wijsheid op. Die steeds groeiende som van Wijsheid noemen we ons geweten. Ons geweten stond in die tijd dus letterlijk en figuurlijk in de kinderschoenen.

In deze prille denk-periode werd de mensheid geleid door de voorlopers die het denken vanuit Wijsheid al beter toepasten. Deze periode is terug te zien in onszelf tijdens

onze periode als schoolkind, ongeveer van 7-14 jaar. In die periode leren wij ons denken goed te gebruiken en luisteren daarbij naar onze leraren en onze ouders.

Daarna volgde een tweede periode in de geschiedenis van de mensheid — die zich ‘recapituleert’, herhaalt, in onze puberteit. Je zou het de puberteit van de mensheid kunnen noemen. Het is de tijd dat de mensen zich zelfstandiger gingen opstellen, losser van hun Leraren. Zij gingen de kennis die ze hadden geleerd, naar eigen inzicht toepassen. Maar omdat hun geweten, hun innerlijk kompas, nog onontwikkeld was, maakten ze vaak keuzen in het leven die niet waren gebaseerd op wijsheid, maar op het primitieve bewustzijnsniveau dat wij als mens aan het ontgroeien waren: het instinct, het dierlijk bewustzijnsniveau. Dat is het niveau waar conflicten worden opgelost door vechten, door emoties, het niveau van oog-om-oog, tand-om-tand. Vanuit het idee dat je een conflict oplost door je ‘tegenstander’ uit de weg te ruimen. In die tijd van de geschiedenis van de mensheid zijn er vele, heftige oorlogen geweest tussen de verschillende culturen en stammen. De heilige boeken staan er vol mee.

Maar dat is geschiedenis. De mensheid is verder gegroeid en heeft een fase bereikt waarin wij genoeg innerlijke Wijsheid hebben ontplooid, een krachtig genoeg geweten hebben ontwikkeld, om problemen niet meer op te lossen door strijd, maar door uitwisselen van gedachten: door onderling overleg. Verderop in dit Vredesnummer wordt uitgelegd hoe het opbouwen van onderling begrip voor elkaars situatie tot duurzame vrede leidt. Deze werkwijze is de werkwijze van vandaag, van volwassen denkers die de puberteit ontgroeid zijn. Dit inzicht in onze ontwikkeling als mensheid maakt u tot een *werkelijke* vredestichter, omdat u de mentale en morele terugval in de strijdende partijen herkent. En u kunt de beide partijen daar net zo succesvol bovenuit tillen als u zichzelf in uw leven daarbovenuit hebt getild.

Wat heeft de geschiedenis van de mensheid nog meer in petto? Groeien wij – met het sterker worden van ons geweten – door naar een volgend niveau? Ja, en daarvoor kunnen wij onze voorlopers, onze leraren die ons al 18 miljoen jaren begeleiden en inspireren, als voorbeeld nemen. Wie de verhalen van het leven van deze voorlopers leest, het leven van Gautama de Buddha, het leven van Jezus de Nazareeër, van Socrates, Apollonius van Tyana, ontdekt iets bijzonders. Geen van allen zijn zij de strijd aangegaan, geen van allen ook hebben zij problemen opgelost door onderling overleg, maar zij laten in hun gedrag onze mentaliteit van de (verre) toekomst zien. Het

is de mentaliteit, die voortkomt uit een zo rijp en sterk geweten en spirituele intuïtie, dat zij eenvoudig door hun karakter-adel, door hun karakterkracht, in hun omgeving een verheven atmosfeer opbouwen waar conflicten niet ontstaan. In hun nabijheid krijgt zelfs niemand de *neiging* om tweedracht te zaaien.

Dit is in het kort het beeld, dat de geschiedenis van de mensheid, en ook onze huidige wereldsituatie laten zien: Drie mentaliteiten:

- één achterhaalde, primitieve mentaliteit van strijd en agressie. Een mentaliteit uit een ver verleden.
- één mentaliteit van ons tegenwoordig bewustzijnsniveau, het harmoniseren van probleemsituaties door intensief en respectvol onderhandelen.
- één mentaliteit van de toekomst, waarmee u door uw Wijsheids-invloed conflicten simpelweg niet laat ontstaan.

Als u nu opnieuw, maar nu vanuit die cosmische visie van eenheid van alle leven en vanuit uw inzicht in de ontwikkeling van de mensheid, naar de gebeurtenissen in de wereld kijkt, ziet u een totaal ander beeld. En u herkent deze drie mentaliteiten feilloos.

U ziet een grote groep mensen die zijn blijven hangen in hun oude instinct-denken, en de wereld indelen in machtsblokken, in vrienden en vijanden. Mensen die altijd in strijd en conflict zullen leven en nooit geluk zullen vinden. Een triest overblijfsel van vroegere ontwikkelingsfasen. In plaats van deze mensen zo prominent op de voorpagina's van het wereldnieuws te plaatsen en hen naar de ogen te kijken, zoals momenteel gebeurt, zouden deze mensen – om het in onderwijstermen te zeggen – een bijspijkerkursus moeten krijgen vanwege hun leerachterstand.

Daarnaast ziet u een even grote groep rijpere mensen, denkers, voor wie landsgrenzen slechts *vormen*, voorbijgaande illusies zijn. Zij herkennen dat wereldwijde netwerk van gedachten die zij, over alle landsgrenzen heen, met andere denkers uitwisselen. Gedachten van eenheid, broederschap, samenwerking. Gedachten die de turbulentie die de eerste groep in de wereld veroorzaakt, krachtig en effectief kunnen neutraliseren.

En tenslotte herkent u, mits u daarvoor de karakter-adel hebt ontwikkeld, die kleine, stille groep van mensen die inspireren én durven zeggen: “Nu is het genoeg. De strijd moet stoppen, er is al genoeg bloed gevloeid. Laten we

weer ons geweten, onze innerlijke Wijsheid volgen en de beschaving herstellen. De mensheid is toe aan een nieuwe fase. Laten we daarnaartoe leven.”

U weet, in de Theo-sofia staat de vrijheid van keuze centraal. U zult in ons blad dan ook nooit lezen, wat u moet doen, bij welk van deze drie groepen en mentaliteiten u zou moeten aansluiten. Maar mocht u ervoor kiezen –

of wellicht allang hebben gekozen – om deel uit te maken van de tweede en misschien zelfs de derde groep, dan kunt u dit Vredesnummer gebruiken om u geschikt te maken als vredestichter. Gebruik daar dit Vredesnummer voor, het is ervoor geschreven. En heeft u nog vragen of wilt u ideeën uitwisselen, zoek dan contact met de redactie van *Lucifer* (emailadres achterin dit blad).

≡ Inspirerende theosofische teksten over dit onderwerp ≡

Gottfried de Purucker over de geboorte van een visie. Hij schreef dit redactioneel artikel in *The Theosophical Forum* aan zijn leden en lezers in november 1941, toen de Tweede Wereldoorlog in volle gang was. De visie die hij geeft, vormt een tegenwicht tegen alle lijden en ontmoediging van die tijd en zet de situatie in universeel perspectief.

De Visie van de Heer Buddha

Toen ik een jongen van twaalf was stuitte ik op een citaat uit het Buddhisme dat diepe indruk maakte op mijn verbeelding, mijn hoofd en hart. Ik denk dat dit een van de dingen was die mij, meer dan alle andere dingen die ik mij kan herinneren, in dit leven hebben doen ontwaken — het was in ieder geval een van de eerste. Het is zuivere Theosofie en een zuiver buddhistische leer. Het is dit: de Heer Buddha zegt, en ik paraphraseer zijn woorden enigszins om ze wat te verduidelijken: “O discipelen, laat nooit ontmoediging toe in je ziel. Zie je leed in de wereld, zie je ellende en pijn, onwetendheid, nood en lijden die het hart doen ineenkrimpen? Discipelen, alle dingen zijn voorbestemd om Buddhaschap te bereiken: de stenen, de planten, de dieren, alle atomen waaruit ze zijn samengesteld, alles en iedereen, ja, ook de zon en de maan en de sterren en planeten — alle zullen in toekomstige tijden Buddha worden. Elk zal een Buddha worden.”

Wat een schitterend beeld! Wat brengt het het hart tot rust en kalmeert het het denken; want als één atoom, één mens een Buddha wordt, zal *elk* wezen dat worden; want dit Universum is één, verdeeld in vele wezens gedurende de Manvantara of periode van manifestatie; die geworteld

zijn in dat Ene, leven vanuit en door dat Ene. Daarin leven we, bewegen we en hebben we ons hele bestaan. Daarom zijn alle ontelbare *nu* levende wezens – zonnen en sterren, planeten, kometen, goden, mensen, dieren, planten, stenen, atomen, elementen, werelden, alles en ieder individueel – bestemd om eens, ergens in de ontelbare aeonen van wat we de toekomst noemen, Buddhaschap te bereiken.

Toen ik dat las – en ik gaf u de iets uitgewerkte essentie van wat ik hoorde – verkeerde ik bijna drie maanden lang in een roes van geestelijke verrukking en innerlijk herontwaken. Tot op de dag van vandaag zou ik niet kunnen zeggen of ik at of dronk of sliep. Ik weet dat ik dat wel gedaan moet hebben, maar ik herinner me niets anders dan licht; en dat mijn innerlijke en uiterlijke ogen zich omhoog en naar binnen richtten. Deze gedachte was het, die de deuren opende die zich hadden gesloten toen ik de laatste keer stierf en van de wateren van de Lethe, van vergetelheid, dronk. De deuren gingen open en het licht kwam naar binnen, begon binnen te stromen.

Ik denk dat dit verhaal ons een prachtig beeld geeft. Neem het mineralenrijk: het bestaat volledig uit onbewuste monaden, dat wil zeggen, monaden die onbewust zijn op dit gebied, nooit onbewust in hun eigen sfeer. Maar wat we monaden van het mineralenrijk noemen, zijn als het ware de gemanifesteerde vormen van in essentie geestelijke monaden, die hierbeneden, op dit gebied, werken en zich ontwikkelen en, zoals de Hebreeuwse Qabbālāh zegt, door deze Gilgulim gaan, dat wil zeggen, deze lagere verblijven van leven en ervaring, deze werelden van de eindeloze evolutiereis. Toch is elk ervan in essentie een god, elk is in essentie een Buddha, een straal van de Ādi-Buddha, de Cosmische Buddha. En zo is het met alle wezens.

Daarom zei de Heer Buddha: “Discipelen, wanneer verdriet je hart doet ineenkrimpen, als pijn en leed ondraaglijk worden, als je anderen ziet sterven uit gebrek, gebrek aan

de meest basale levensbehoeften, wees dan niet ontmoedigd. Kijk naar de toekomst. Elk van de ontelbare wezens zal eens een Buddha zijn, Ādi-Buddha, dus *een* Buddha — stenen en planten, en dieren en mensen en goden, zonnen en sterren en kometen en de elementen van al deze.”

Toch mag deze erkenning dat alle wezens in essentie goddelijk zijn en dat alle wezens in de toekomst zeker Buddhaschap zullen bereiken, nooit ook maar één moment onze handen ervan weerhouden hier en nu daden van liefdevolle sympathie en hulpvaardigheid te verrichten; want *in het hier en nu* ligt onze verheven plicht om alles te doen wat in ons vermogen ligt om het lijden en de noden van de wereld te verlichten die onontbeerlijk en noodzakelijk zijn voor de monaden op hun evolutionaire tocht.

Gottfried de Purucker, ‘The Vision of the Lord Buddha’, *The Theosophical Forum*, Vol. XIX, no. 5, p. 321-322, november 1941.

Opgenomen in: *Wind of the Spirit*, Theosophical University Press, Covina 1944, p. 134-135,
<https://blavatskyhouse.org/reading/gottfried-de-purucker/wind-of-the-spirit/>.

William Quan Judge schrijft in deze brief aan een vriend, hoe hij zijn visie van universele broederschap kan laten groeien. Deze manier van contemplatie is, zoals hij zelf zegt, zo oud als de wereld. En velen hebben bewezen dat het werkt. In het licht van dit Vredesnummer is vooral zijn laatste conclusie in deze brief belangrijk.

Beste heer en broeder,

Onlangs zat ik te peinzen en dacht ik aan u in verband met enkele van mijn eigen gedachten. Ik las een boek en ging bij mijzelf na hoe ik mijn idee van broederschap kon verruimen. Door welwillendheid in praktijk te brengen zal het niet tot volle bloei komen. Ik moest een of ander middel vinden om dieper te gaan, en kwam op het volgende, dat zo oud is als de wereld.

Ik ben van niets gescheiden. ‘Ik ben dat wat is.’ Dat wil zeggen, ik ben Brahma, en Brahma is alles. Maar levend in een illusoire wereld, ben ik omringd door bepaalde verschijnselen waardoor ik gescheiden lijkt te zijn. Dus ga ik vervolgens in gedachte vaststellen en aanvaarden dat

ik al die illusies ben. Ik ben mijn vrienden — en toen ging ik in gedachte naar hen in het algemeen en naar elk afzonderlijk. Ik ben mijn vijanden; en ik voelde hen allen aan. Ik ben de armen en de slechten; ik ben de onwetenden. Die momenten van intellectuele somberheid zijn de momenten waarop ik beïnvloed word door die onwetenden die mijzelf zijn. Dit alles met betrekking tot mijn volk. Maar er zijn vele volkeren, en tot alle ga ik in gedachte; ik voel ze alle aan, ik ben ze alle, met wat ze bezitten aan bijgeloof of wijsheid of kwaad. Dit alles ben ikzelf. In mijn onwijsheid stond ik toen op het punt te stoppen, maar het geheel is Brahma, en dus ging ik tot de Deva’s en Asura’s [goden en demonen, J.N.]; de wereld van de elementalen, ook die ben ikzelf. Na een tijdlang deze gedachtegang te hebben voortgezet, vond ik het gemakkelijker terug te keren tot een beschouwing van alle mensen als zijnde mijzelf. Het is een goede methode en zou moeten worden gevolgd, want het is een stap in de richting van het beschouwen van het Al. Ik probeerde vannacht tot Brahma te reiken, maar duisternis omhult zijn verblijfplaats.

Welnu, waar klinkt al deze waanzin naar? Ik zal het u vertellen: als deze waanzin er niet zou zijn, zou ik krankzinnig worden. Maar zal ik geen moed putten uit het feit dat, zelfs wanneer een dierbare vriend me verlaat en me diep kwetst, ik weet dat hij mijzelf is?

NAMASTAE!

William Q. Judge [Z.], *Letters That Have Helped Me*, Letter 4. Artikel in *The Path*, Vol. III, p. 348, februari 1889.
Nederlandse vertaling van de totale serie brieven: *Brieven die mij geholpen hebben* [uitgave Stichting I.S.I.S.].

Helena P. Blavatsky over eenheid en veelheid, beweging en onveranderlijkheid

In een wereld van illusie waarin de wet van evolutie geldt, is niets natuurlijker dan dat de idealen van de MENS – als een eenheid van het totaal, ofwel de mensheid – steeds weer moeten veranderen. Als deel van de hem omringende Natuur, die Proteïsche, altijd veranderende Natuur, waarvan elk deeltje onophoudelijk van vorm wordt veranderd terwijl het harmonieuze lichaam als geheel altijd hetzelfde blijft, verandert de mens net als deze deeltjes voortdurend — lichamenlijk, intellectueel, moreel, spiritueel.

Het ene moment bevindt hij zich op het hoogste punt van de ontwikkelingscirkel, het andere moment op het laagste. En zoals hij dus afwisselend stijgt en daalt, en zijn morele natuur zich overeenkomstig uitdijt of krimpt, zo zal ook zijn morele code op het ene moment de edelste, altruïstische en opwaarts strevende idealen belichamen, terwijl op het andere moment het leidende geweten slechts de weerspiegeling zal zijn van zelfzucht, wreedheid en trouweloosheid.

Dit geldt echter slechts op het uiterlijke, illusoire gebied. In hun innerlijke, of liever, *essentiële* aard zijn zowel de natuur als de mens één, omdat hun essentie identiek is. Op de genoemde uiterlijke gebieden groeit alles en ontwikkelt zich en streeft naar volmaaktheid, of zoals een filosoof het zo treffend zei, is — “steeds wordend”. Maar op het ultieme gebied van de spirituele essentie IS alles, en blijft daarom onveranderlijk. Het is in de richting van dit eeuwige *Esse* dat alles, elk wezen wordt aangetrokken, beweegt — geleidelijk, bijna onmerkbaar, maar even zeker als het Universum van sterren en werelden beweegt in de richting van een mysterieus punt dat bij de astronomen bekend is, hoewel ze het nog geen naam hebben gegeven, en dat door de Occultisten de *centrale Spirituele Zon* wordt genoemd.

Fragment uit ‘The Fall of Ideals’, *Lucifer*, Vol. V, No. 28, december 1889, p. 270. In: H.P. Blavatsky, *Collected Writings*, Deel 12, p. 45.

ieder mens
EEN VREDESTICHTER

Kerngedachten

- » Oorlog vindt zijn oorsprong in zelfzuchtige begeerten en het gevoel van afgescheidenheid.
- » Grote groepen mensen over de hele wereld hebben een zelfzuchtig denkklimaat gecreëerd.
- » Door het koesteren van onbeheerste zelfzuchtige begeerte bouwt men een spanningsveld op, dat tot ontlading moet komen. Vooral waar onbalans heerst en in een overgangstijd vindt die ontlading plaats.
- » De spanning kan ook *beheerst* tot ontlading komen. Conflicten hoeven niet met geweld opgelost te worden.
- » De zelfzuchtige denksfeer is niet gebonden aan een bepaald volk. Volkeren zijn als 'broers' van elkaar. Ze zijn in hetzelfde Ene Leven geworteld.

Het ontstaan en voorkomen van oorlog

Oorlog is al ontstaan voordat het eerste schot gelost wordt. Immers, zoals iedereen voor zichzelf kan vaststellen, aan elke handeling ligt een gedachte ten grondslag. Oorlog vindt dus zijn oorsprong in ons denken. Hij is al begonnen voordat legers optrekken, vliegtuigen stellingen bombarderen of raketten afgeschoten worden. Want niet alleen bij een individueel mens, maar ook bij groepen mensen – volkeren, of bondgenootschappen – ontstaat oorlog door het gezamenlijke denken van die collectieven. Het uiterlijke wapengekletter is het gevolg van een collectieve mentale activiteit.

Het voorkomen van oorlog, en als die al is uitgebarsten, het beëindigen ervan, is daarom vooral een *mentale* kwestie.

Afgescheidenheid en begeerte

Als we willen weten hoe oorlog kan ontstaan, moeten we daarom vooral het menselijke denken bestuderen. Welke gedachten leiden tot oorlog? Het antwoord is niet zo moeilijk. Het is de materialistische gerichtheid van het denken: gedachten aan vijandschap, angst, zelfzuchtige begeerten, haat, vergelding, agressie, machtsweldlust en geweld, die tot ruzie en oorlog leiden, zowel op kleine als op grote schaal. De overkoepelende karakteristiek van dit type gedachten kunnen we omschrijven als het *gevoel van afgescheidenheid* gekoppeld aan begeerte. Met het eerste bedoelen we dat een mens veronderstelt dat hij losstaat, dus niets te maken heeft met, of essentieel anders is dan, andere mensen. Het leidt daarom altijd tot

zelfzucht.

Zo'n gevoel van afgescheidenheid kan ook de karakteristiek van een groep mensen zijn; denk aan een bepaalde bevolkingsgroep – de welgestelden bijvoorbeeld – die fundamenteel anders meent te zijn dan andere bevolkingsgroepen. Of een volk dat leeft in de waan beter, beschaafder, dan andere volkeren te zijn. Evenzo kunnen mensen van een bepaalde godsdienst geloven dat ze meer in overeenstemming leven met de waarheid. Daarom voelen ze zich anders. Ze zijn bang dat de ander hun manier van leven aantast. Ze voelen zich beter en dat superioriteitsgevoel wordt dan versterkt door leiders of opiniemakers, iets waar het volgende artikel uitgebreid op ingaat.

Het tweede element is begeerte: het

willen bereiken, bezitten, behouden of veroveren van iets wat je nog niet hebt. Op zich hoeft begeerte niet negatief te zijn. Er zijn ook *onzelfzuchtige* begeerten, zoals de begeerte naar wijsheid. In combinatie met het gevoel van afgescheidenheid echter leidt begeerte tot disharmonie, animositeit en vooral tot *zelfzucht*. Je houdt geen rekening met anderen, ja, de ander ga je zien als degene die je belet je begeerte te bevredigen. Ook begeerte kan zowel individueel als collectief worden aangewend.

Naarmate je sterker begeert, verlies je de redelijkheid en wordt het gevoel van afgescheidenheid steeds sterker. Op een gegeven moment zie je alleen nog het object van je begeerte dat je koste wat kost wilt bemachtigen. Begeerte maakt blind.

Elk mens die gedachten van dit type denkt, waar hij zich ook moge bevinden en wat het object van zijn begeerte ook moge zijn, draagt bij aan een gedachtesfeer met deze karakteristieken. Ook als hij zijn gedachten van minachting, agressie en vijandschap niet in fysieke daden omzet, draagt hij toch bij aan deze gedachtesfeer. Gedachten zijn namelijk reële, levende energieën, die net als bacteriën of virussen zich razendsnel kunnen verspreiden en anderen, die niet geleerd hebben hun denkproces te controleren, besmetten (zie het volgende artikel).

Als veel mensen een bepaald type gedachten denken, wordt een overeenkomstig denkklimaat geschapen, dat zo overheersend kan zijn, dat het voor de individuele mens soms veel moeite kost er niet door beïnvloed te worden. Dit door begeerte en zelfzucht gecreëerde mentale spanningsveld, dat in vele tientallen jaren, ja, zelfs in vele eeuwen is opgebouwd, kan op een gegeven moment een dermate grote druk op mensen uitoefenen, dat de gehele emotionele natuur oververhit raakt, wat tot een uitbarsting moet leiden, zoals we straks zullen zien.

Volkeren

Gedachten zijn niet gebonden aan locaties. Wat iemand in Argentinië denkt, kan een mens in Japan beïnvloeden. Vooral als grote massa's bepaalde gedachten denken, en ze daardoor verspreiden, kan de gehele aardse mentale sfeer doortrokken worden met de karakteristiek van die bewuste gedachten. De moderne massamedia spelen in dit proces een niet onbelangrijke rol. En omdat voor de huidige mens zelfzuchtige begeerte vaak de dominante kracht in het leven is, hangt deze begeertesfeer als een verstikkende deken over de gedachtewereld van de huidige mensheid.

Een groep mensen – een volk of een aantal volkeren – kan op een bepaald moment in zijn bestaan, overgevoelig zijn voor deze gedachtewereld. Elk volk heeft zijn eigen typische karakteristiek, waardoor het zich van andere volkeren onderscheidt. Het heeft zijn eigen verleden, zijn eigen onderscheidende cultuur. Het kent zijn eigen cycli van bloei en verval. Het kan daarom op een bepaald moment in zijn bestaan meer dan andere volkeren door de begeertewereld besmet worden. Overigens hoeft in individuele burgers die karakteristiek niet te overheersen. Er zijn talloze krachten waardoor iemand in een bepaald volk geboren wordt.

In ieder geval zou het unieke karakter van een volk of een bepaalde beschaving nooit een reden voor vijandschap mogen zijn, want hoewel elk volk zijn eigen essentiële kenmerken heeft, zijn volkeren als 'broers' van elkaar. Nationalisme is geworteld in het vluchtige gevoelselement van ons bewustzijn. Veel diepere verwantschap ervaren we met mensen die onze interesses of idealen delen en dan doet het er niet toe uit welk land ze komen. Volkeren hebben veel gemeen met elkaar. Ze hebben dezelfde 'ouder'. Ze komen voort uit dezelfde bron. Ze zijn loten van dezelfde boom der mensheid. Bij nadere beschouwing blijken ze veel meer met elkaar gemeen te hebben dan dat ze van elkaar verschillen.

Wanneer het ene volk zich in vijandschap opstelt tot een ander, komt dat dus door een bovenmatig toegeven aan de zelfzuchtige denksfeer, waarin het gevoel van afgescheidenheid dominant is.

Gevoel van afgescheidenheid

Het gevoel van afgescheidenheid wordt door allerlei verschijnselen gevoed: nationalisme, de kloof tussen rijk en arm, de jacht op grondstoffen en invloedssferen. Dit gevoel is op zijn gevaarlijkst als het gekleed gaat in de mantel van verhevenheid, zoals het idee dat je de eer van je land moet verdedigen, of, nog sterker, in het geval van godsdienst, omdat je dan meent dat het zelfgekozen isolement door god of goden gewild wordt. Het gevoel van afgescheidenheid krijgt dan een aureool van heiligheid.

Een ander sterk element is angst. Angstbeelden zijn vrijwel identiek aan haat, zij het dat je bij haat meer geneigd bent tot actie over te gaan, terwijl bij angst het passieve in je overheerst. Maar in beide gevallen is er sprake van een gedachtebeeld waarin *afschuw voor de ander* dominant is, wat het gevoel van afgescheidenheid versterkt.

Het gevoel van afgescheidenheid is een *illusoire* visie op

het leven. Je interpreteert de verschijnselen verkeerd. Afgaande op je eigen zintuigen en je eigen positie in het leven, verkeer je in de waan dat dingen los van elkaar staan. Je ziet de onlosmakelijke banden tussen de levensuitingen niet. Je houdt schaduwen voor werkelijkheden. Je ervaart niet de achterliggende eenheid, die in het vorige artikel besproken werd.

Oververhitting van het emotionele

Wanneer mensen bovenmatig veel zelfzuchtige begeerte-gedachten denken, heeft dat niet alleen een uitwerking op anderen maar ook op henzelf. De ander zal erdoor benadeeld worden, maar ook in het eigen bewustzijn ontstaat een sterke onevenwichtigheid. Begeerten worden namelijk nooit bevredigd door eraan toe te geven. Het bevredigen van je eigen verlangens is als het lessen van je dorst met zeewater. Hoe meer je drinkt, des te groter de dorst. Daarom is iemand die sterk beheerst wordt door begeerten een ontevreden mens. Hij vindt geen rust en bevrediging. Hij kent geen *vrede*.

Dat heeft zijn invloed op zijn gemoed. De gehele emotionele natuur borrelt en kookt en raakt, naarmate de begeertekracht sterker in een mens leeft, oververhit. De druk wordt te groot. Hij moet stoom afblazen.

Neem als voorbeeld een zelfzuchtig mens, die in zijn onvrede altijd chagrijnig is en ongecontroleerd denkt. Hij is snel geïrriteerd en ergert zich bovenmatig aan zijn buurman, die altijd zijn auto op *zijn* plek zet en nooit op tijd het onkruid in zijn voortuin wiedt. Hij gaat zich het *slachtoffer* voelen van wat hij de luimen van zijn buurman noemt. Op een gegeven moment, als zijn buurman bijvoorbeeld weer iets heeft gedaan waaraan hij zich ergert, komt het tot een uitbarsting. De opgetaste irritatie – onvervulde begeerten en onbeheerste emoties – breekt door en vindt haar weg naar het uiterlijke, het fysieke gebied. Zijn lichaam reageert. Hij krijgt een verhoogde hartslag, zijn handen zweten. In een vlaag van woede stapt hij naar zijn buurman om hem een draai om zijn oren te geven. De onbeheerste emoties hebben geleid tot fysiek geweld.

De levende planeet Aarde

Op de planeet Aarde vindt hetzelfde plaats als in een individueel mens. De planeet is een levend organisme, waarin dezelfde processen zich afspelen als in een mens. De mensheid vervult een functie in dat levende organisme, net zoals elk van de organen in het menselijk lichaam een functie heeft. En onze functie is dat wij de denkatmosfera

van de aarde vormen. Als de leden van die mensheid vijandig tegenover elkaar staan, omdat ze menen dat anderen hen beletten hun zelfzuchtige begeerten te bevredigen, faalt de mensheid in haar functioneren binnen het grotere geheel van het planetaire leven. Let wel, het is niet de planeet maar het menselijke denken dat voor de onbalans zorgt. Het door miljoenen gevoede spanningsveld van agressie en haat wordt steeds sterker en invloedrijker. Het drukt met steeds meer kracht op de emotionele natuur van de mens. Net als bij een individueel geval kan die druk zo groot worden, dat het denken van volkeren of grote groepen mensen de emoties niet meer kan beheersen en er een ontlading komt: fysiek geweld en fysieke oorlog.

Ruziënde mensen zijn sterk in het vinden van allerlei (schijn)argumenten waarom de ruzie moest plaatsvinden. ‘Ik laat niet over me lopen’, ‘hij draait ’s nachts altijd harde muziek’, enzovoort. De irritatie die gevoeld wordt, is de impuls tot ‘tegenmaatregelen’, waarbij het doel de middelen heiligt.

In het groot vindt hetzelfde plaats. De (schijn)argumenten verschillen uiteraard van die van een burenruzie, maar de karakteristiek is hetzelfde. De ‘vijand’ zou de grens niet gerespecteerd hebben, verwante bevolkingsgroepen onderdrukt hebben, het eigen volk of de godsdienst geminacht hebben, enzovoort.

De ontlading van de opgebouwde onbeheerste zelfzuchtige begeerten en emoties vindt altijd daar plaats waar de grootste onevenwichtigheid is. Zoals de fysieke mens vaak een zwakke plek heeft, zo heeft de mensheid dit. Die zwakke plekken zijn ontstaan door de gemeenschappelijke denkkraacht en de daardoor gecreëerde mentale onbalans. Regio’s waar mensen leven met verschillende nationalistische of godsdienstige gevoelens, die zich afzetten tegen mensen met andere nationalistische of godsdienstige gevoelens, zijn de zwakke plekken van de levende planeet. Zij zijn daarom het meest kwetsbaar en vatbaar voor uitbarstingen van geweld.

Attracties

Nu zullen er ongetwijfeld mensen zijn die in een oorlogsgebied wonen, maar in tegenstelling tot veel anderen niet of nauwelijks zelfzuchtige begeerten hebben. Immers, ook vredelievende mensen worden getroffen door oorlogsgeweld. Niettemin hebben zij een bepaalde attractie tot het gebied waar ze wonen. Attractie heeft twee polen: liefde en haat. Het zijn deze twee bindende krachten waardoor mensen in bepaalde situaties komen.

Hiervoor werd al over de wetmatigheid van karma gesproken. Op basis van ons verleden, wat we in dit en in vorige levens gedaan hebben, ondervinden we een attractie tot die mensen, tot die omstandigheden en dat tijdsgewricht waarin we onszelf kunnen worden. We worden altijd daar geboren waar we op basis van ons karakter thuis zijn. Denk daarbij nooit in termen van goed en kwaad, maar altijd in termen van oorzaak en gevolg.

Zo kan het zijn dat iemand in een vorig leven een sterke aversie heeft opgebouwd tegen een bepaalde cultuur of een bepaald land. En hoewel hij in het huidige leven wellicht die aversie heeft overwonnen, wordt hij vanwege zijn vroegere daden en gedachten toch geconfronteerd met diegenen die hij ooit gehaat of geminacht heeft.

Een ander geval: iemand kan een andere karakteristiek hebben dan de mensen met wie hij omgaat. Maar als hij een sterke liefde voor hen voelt en leeft om hen verder te helpen, kan deze mededogende houding ertoe bijdragen dat hij samen met hen de gevolgen ondervindt die zijn landgenoten in *hun* zelfzuchtige begeerten over zich hebben afgeroepen. Dit is zeker geen theoretisch geval. De joodse jonge vrouw Etty Hillesum had in de Tweede Wereldoorlog de mogelijkheid om aan de vernietigingskampen te ontkomen, maar uit liefde voor degenen die wel werden afgevoerd en in de hoop nog iets voor hen te kunnen betekenen, ging ze vrijwillig mee op transport naar het concentratiekamp.

Liefde is een zeer sterke, bindende kracht, precies zoals antipathie dat is. Er zijn talloze relaties en verbanden tussen mensen. We kunnen voor een mens of cultuur zowel gevoelens van haat als liefde koesteren. Mensen zijn vaak vaten vol tegenstrijdigheden. Het web dat wij om ons weven is moeilijk te ontrafelen. Wat precies de motieven zijn geweest waarom iemand werd aangetrokken tot een land in oorlog, is alleen voor hen te achterhalen, die gevolgen tot hun – soms zeer verre – verleden kunnen herleiden. Toch kan ook de individuele mens, als hij bovenpersoonlijk over zichzelf nadenkt, leren te begrijpen dat het geen toeval is dat hij in een bepaalde toestand terecht is gekomen.

Bewapening

Hierboven hebben we al gesteld dat oorlog *in eerste instantie* een mentale kwestie is, voortkomend uit het illusoire beeld van afgescheidenheid. Het denken van dit type gedachten heeft een zichzelf versterkend effect: hoe meer je ze denkt, des te meer je de vermeende juistheid ervan

inziet en des te sterker ze daarom ook worden. Angst speelt daarin een hoofdrol.

Het is veelal uit angst dat zowel de individuele mens als een land zich gaat bewapenen. De in redelijkheid opgestelde verdragen tussen landen en de regels en wetten die naties uit eigen keuze zichzelf hebben opgelegd, worden uit angst voor de vermeende vijand als oud vuil op de stoep gezet. Zo kent de Europese Unie de regel nooit wapens te leveren aan landen die in oorlog zijn. De hoge vertegenwoordiger voor buitenlands beleid en veiligheid en vicevoorzitter van de Europese Commissie, Josep Borrell merkt echter terecht op dat Europa zijn eigen wetten schoffeert. Het taboe aan oorlogvoerende landen wapens te leveren is namelijk door de recente ontwikkelingen gesneuveld. Vrijwel elk land van de Europese Unie levert wapens aan Oekraïne.

Het vredesbeleid – en de daarmee gepaard gaande noodzakelijke ontwapening – wordt thans als verouderde politiek beschouwd. Veel politici die nog geen jaar geleden voor ontwapening waren – of althans tegen méér bewapening – stemmen uit *angst voor de vijand* in met een forse verhoging van het wapenbudget.

Welke overwegingen spelen hierin een rol, zou je je moeten afvragen. Voeden de gedachten die ons ertoe nopen meer en nog meer geavanceerd wapentuig aan te schaffen niet het mentale krachtenveld van haat en agressie, waarover we spraken? Welke motieven spelen een rol in het bedenken, vervaardigen en aanschaffen van wapens? Zijn dat angstgedachten, de gedachte dat we ons moeten kunnen verdedigen? Spelen financiële of economische motieven een rol, want wapens moeten vervaardigd en verkocht en gekocht worden? Of worden wapens aangeschaft vanwege machtswellust, door drang van andere landen, of misschien wel uit een gewoontepatroon? Hoe dan ook, aan de gehele wapenindustrie liggen gedachten ten grondslag, die, naarmate ze meer ongecontroleerd gedacht worden, uiteindelijk leiden tot de hiervoor besproken oververhitting van de begeerte-emotionele sfeer van de Aarde, met alle gevolgen van dien.

Ofwel, voorbereiding op oorlog is de grootste veroorzaker van fysieke oorlog. De mentale voorbereiding is het creëren van een vijandbeeld, de fysieke voorbereiding is bewapening.

Overgangstijden

Vuurwapens uit vorige eeuwen moesten met kruit geladen worden. Het kruit werd in de loop gestopt en vervolgens aangestampd. Het opbouwen van een begeerte-emotionele

De opgetaste disharmonie in de menselijke denksfeer komt tot uitdrukking op plaatsen 'van de minste weerstand'. In de wereld zijn er daarnaast altijd lichtpunten van begrip en vrede, met een even verrijkende invloed.

sfeer van haat en agressie kan hier goed mee vergeleken worden. Elke gedachte van haat is als een korreltje kruit dat het pistool schietklaar maakt. Vaak zonder dat we het beseffen zijn wij, mensen, bezig de grote loop van een, de Aarde omvattend, vuurwapen te laden. Eén op zichzelf kleine gebeurtenis kan het vuurtje zijn dat het pistool, dat gedurende vele jaren geladen is, doet ontsteken. Het begin van de Eerste Wereldoorlog is daar een duidelijk voorbeeld van.

Nu zijn er bepaalde tijden waarin het opgetaste mentale kruit het snelst tot een uitbarsting komt. Dat is het geval wanneer we van het ene naar het andere tijdperk gaan. We betreden een andere fase in onze ontwikkeling. Er is dan een onevenwichtigheid in de mensheid, omdat sommigen vasthouden aan de oude mentaliteit en gewoonten, terwijl anderen al in de karakteristieken van de nieuwe tijd leven.

Vergelijk de situatie met een kantoor dat altijd volgens een bepaald stramien gewerkt heeft. Als een of twee werknemers voorstellen een ander beleid te gaan voeren, zal dat niet tot onrust leiden. Hun aantal is te klein. Maar als er meer mensen de nieuwe methode gaan aanhangen, ontstaat emotionele turbulentie.

Natuurlijk *hoeft* dat niet tot vijandschap en ruzie te leiden. Als degenen die een nieuw beleid voorstaan open blijven staan voor de angsten en bezwaren van degenen die vasthouden aan het verleden, en als de oudgedienden zich niet onnadenkend en dogmatisch vasthouden aan wat wellicht jarenlang tot ieders tevredenheid gefunctioneerd heeft, kunnen ze de turbulentie 'overleven' en tot consensus komen over een door iedereen gedragen beleid. Wij zitten in een overgangstijd. Oude denkgarelen of denkwijzen worden doorbroken of zijn al doorbroken.

Oude machtsstructuren maken plaats voor andere. Grenzen vervagen. Het internet heeft onze manier van communiceren drastisch veranderd. We leven daarom in een gevoelige tijd, waarin het kleinste voorval aanleiding voor oorlog kan zijn. Doordat oude structuren wegvallen en nieuwe moeten worden opgebouwd is de overgang van de ene periode naar de andere vol risico's. De uitbarstingen van de opgetaste egoïstische emoties kunnen in deze tijden het gemakkelijkst plaatsvinden. Maar ook in het groot geldt dat turbulentie niet tot geweld hoeft te leiden, mits we in staat zijn met elkaar in harmonie te blijven – en elkaar daarbij helpen – en de oververhitting van onze emoties wat te bekoelen. Het is nooit de overgangstijd die oorlog *creëert*; het is de mens die de uitdagingen niet aankan en de zelfzucht in zich laat domineren. Maar we kunnen ook andere keuzes maken.

Het zijn inderdaad uitdagende tijden. Vooral ook omdat we in een tijd leven waarin de gevolgen vrijwel onmiddellijk op de oorzaken volgen. We leven in een zeer jachtige tijd. Disharmonische gedachten worden vlug verspreid en kunnen razendsnel op het fysieke gebied uitgewerkt worden. Mentale beelden van nationalisme en vijanddenken kunnen vrijwel onmiddellijk op het uiterlijk gebied gevolgen krijgen. Dankzij moderne communicatiemiddelen kunnen we binnen enkele seconden miljoenen mensen bereiken.

Anderzijds kunnen tegenovergestelde gedachten, die van samenwerking, verwantschap en liefde, ook snel verspreid worden en hun uitwerking in het dagelijks leven hebben.

Is oorlog onvermijdelijk? ...

In dat laatste ligt de hoop en de verantwoordelijkheid die we allen hebben om vrede in de wereld te bewerkstelligen. We kunnen namelijk een ander beeld van het leven en de wereld opbouwen. Een beeld dat niet van afgescheidenheid maar van eenheid uitgaat. Daarvoor moeten we andere lagen in ons bewustzijn aanboren. In volgende artikelen van deze *Lucifer* wordt hier verder op ingegaan. Iedereen kan voor zichzelf vaststellen dat een oververhitte emotionele natuur die op het punt staat als een vulkaan haar vuur te spuwen, kan worden gedempt. De man die zich ergert aan zijn buurman kan een beroep doen op bewustzijnsaspecten in zichzelf waardoor de druk vermindert. Hij kan dat zelfs nog doen als hij op het punt staat de buurman een klap te geven.

De eerste wat diepere laag in ons bewustzijn is het intellect. Noem het *het gezonde verstand*. Je kunt simpelweg *beredeneren* dat een gesprek met je buurman, waarin je

afspraken met elkaar probeert te maken, tot een duurzame en betere oplossing voor iedereen leidt dan wanneer je tot fysiek geweld overgaat.

Nog beter is het als je nog dieper graaft dan het intellect. Het begripsvermogen, inzicht, idealisme zijn evenzeer bewustzijnsaspecten waarover iedereen *in potentie* beschikt en die men zelfstandig kan ontwikkelen. Als we dat doen, raken we nooit geïrriteerd en is er geen opeenhoping van negatieve emoties. Dan zullen we nooit op onze strepen staan, onszelf niet voortdurend rechtvaardigen en menen dat we het gelijk aan onze kant hebben. We zullen degenen die we niet mogen en van wie we vinden dat zij ons onrecht hebben aangedaan, niet met gelijke munt terugbetalen. Wat voor zin heeft het te piekeren en te klagen over het vermeende onrecht dat je is aangedaan? Het leidt nooit tot oplossingen. Het is voor iedereen veel beter de innerlijke vrede te bewaren, zodat je met een kalm gemoed aan oplossingen kunt werken, die voor iedereen weldadig zijn. In het laatste artikel van deze *Lucifer* wordt dit uitvoerig uitgelegd.

Wat voor individuele gevallen geldt, geldt ook in het groot. Overleg is veel beter dan wapens (zie het artikel 'Mediation vanuit eenheidsbesef'). Nog beter is het als de bevolkingen van landen elkaar als partners leren te zien, met wie je moet samenwerken, precies zoals de individuele mens met zijn burens samenwerkt. Dan bouw je als natie, of als een internationale gemeenschap, aan een gedachtecontinent van vrede en harmonie, waaruit iedereen die zich daarvoor openstelt, kan putten.

Vrede is mogelijk als je zelf in vrede leeft. Er is geen mens die niet beschikt over de edele kwaliteiten, over inzicht en bovenpersoonlijke liefde. Dat we niet altijd in deze aspecten leven, is al te duidelijk, maar dat wil niet zeggen dat we het niet kunnen gaan doen.

Creëer geen vijandbeeld. Mentale oorlog mondt uit in fysieke oorlog. Om een voorbeeld te geven: waarom zouden we vanwege de Russische agressie geen Russische muziek mogen beluisteren, wat enkele mensen hier in ons land voorstelden? Laten we ons richten op de edele kanten van een volk. Heeft het Russische volk geen genieën voortgebracht zoals de schrijvers Dostojevski en Tolstoj? Deze laatste was een van eersten die pleitten voor geweldloos verzet als middel tot verandering. Hij was een van de grote inspiratiebronnen voor Gandhi. En wat te denken van muzikale reuzen als Tsjajkovski, Rachmaninov, Stravinsky, Sjostakovitsj en vele anderen, die over de hele wereld mensen met hun composities hebben geïnspireerd. Denk ook aan de goede samen-

werking tussen Russische ruimtevaarders en die van andere landen. Spreek daarom niet in agressieve of vijandige termen over een volk en zijn leiders, maar houdt de deur open voor communicatie. Denk liefdevolle gedachten. En blijf hen vanuit die mentale houding geduldig aanspreken op hun edele kanten, omdat alleen daar de kansen liggen voor duurzame vrede.

Kortom, werk altijd aan vrede door geen ideeën van vijandschap jegens wie dan ook in je denken toe te laten.

Ieder mens een vredebrenger

Het besef van vrede moet diep ingeworteld zijn in ons bewustzijn. We moeten leren de ander als broeder te zien, als een mens die is voortgekomen uit dezelfde bron als wij. Als dit inzicht werkelijk in ons leeft, zouden de uiterlijke omstandigheden, hoe vreselijk die ook zijn, ons nooit kunnen overrompelen, met het gevolg dat we tot agressiviteit overgaan.

Er zijn politici die altijd voor ontwapening en overleg gepleit hebben, maar nu beweren dat ze naïef zijn geweest en dat we ons meer moeten bewapenen. Hun pacifistische houding was niet gestoeld op werkelijk inzicht. Ze hadden geen of onvoldoende besef van wat een mens werkelijk is. Er was onvoldoende vrede in hen. Pas als het ons lukt vast te houden aan onze idealen in moeilijke omstandigheden weten we dat we werkelijk geslaagd zijn.

Daarom, pas als je beseft dat een andere, een spirituele, visie op het leven nodig is, gebaseerd op andere uitgangspunten, heb je een grote stap gezet in het zijn van een vredebrenger, zoals dat in de volgende artikelen verder zal worden uitgewerkt.

Karma-Nemesis

In dit fragment uit *De Geheime Leer* toont H.P. Blavatsky aan dat wat ons treft niet te wijten is aan buiten ons staande krachten, maar dat het altijd te herleiden is naar onze eigen gedachten en daden. Dat betekent ook dat we nu de zaden kunnen zaaien voor een vreedzamere en harmonieuzere toekomst.

Sinds in het Westen de Heidense Wijsheid werd verworpen, omdat deze zou zijn voortgekomen uit en ontwikkeld door de duistere machten van wie men aanneemt dat ze voortdurend in oorlog zijn en strijd voeren met de kleine stamgod Jehova, is daar de volledige en ontzagwekkende betekenis van de Griekse NEMESIS (of Karma) geheel vergeten. Anders zouden de Christenen beter de diepe waarheid hebben begrepen, dat Nemesis geen eigenschappen heeft; dat, terwijl de gevreesde godin als Beginsel absoluut en onveranderlijk is, wij het zelf zijn – volkeren en individuen – die haar tot handeling brengen en de stoot geven in de richting waarin ze werkt. KARMA-NEMESIS is de schepper van volkeren en stervelingen, maar als zij eenmaal zijn geschapen, maken zij van haar een furie of een belonende Engel. Inderdaad:

Wijs zijn degenen die Nemesis vereren*

— zoals het *koor* tot Prometheus zegt. En even onverstandig zijn zij die geloven dat de godin door welke offers en gebeden ook, gunstig kan worden gestemd, of dat haar wiel kan worden afgebracht van het pad dat het eenmaal heeft ingeslagen. ‘De drievormige Schikgodinnen en de altijd waakzame Furiën’ zijn alleen op aarde haar attributen, en ze zijn door onszelf voortgebracht. Van de paden van haar kringloop is geen terugkeer mogelijk; toch hebben wij die paden zelf gemaakt, want wij zelf, collectief of individueel, bereiden ze voor. Karma-Nemesis is synoniem met VOORZIENIGHEID, zonder *vooropgezet plan*, goedheid en iedere andere *eindige* eigenschap en kwalificatie, die zo onfilosofisch aan deze laatste wordt toegeschreven. Een Occultist of een filosoof zal niet spreken over de goedheid of wreedheid van de

Voorzienigheid, maar hij zal deze vereenzelvigen met Karma-Nemesis en verkondigen dat zij niettemin de goeden beschermt en over hen waakt in zowel dit als toekomstige levens, en dat zij de boosdoener bestraft — ja, zelfs tot in zijn zevende wedergeboorte. Kortom, zolang de gevolgen van de door hem veroorzaakte verstoring van zelfs het kleinste atoom in de Oneindige Wereld van de harmonie niet volledig zijn vereffend. Want het enige gebod van Karma – een eeuwig en onveranderlijk gebod – is volkomen Harmonie, zowel in de wereld van de stof als in de wereld van de Geest. Het is dus niet Karma dat beloont of straft, maar wij belonen of straffen onszelf, al naargelang wij met de natuur samenwerken en door middel van haar handelen, en ons houden aan de wetten waarop die Harmonie berust, of — die wetten overtreden.

De wegen van Karma zouden ook niet ondoorgrondelijk zijn als de mensen gezamenlijk en in harmonie zouden handelen, in plaats van in verdeeldheid en strijd. Eén deel van de mensheid noemt ze de duistere en ingewikkelde wegen van de Voorzienigheid, terwijl een ander deel er de werking van een blind Noodlot en een derde er alleen maar toeval in ziet, zonder leiding door goden of duivels. Onze onwetendheid over die wegen van Karma zou ongetwijfeld verdwijnen, als we deze slechts aan de juiste oorzaak zouden toeschrijven. Met de juiste kennis, of in ieder geval met de vaste overtuiging dat onze burens er evenmin naar streven om ons te benadelen, als wij de bedoeling zouden hebben om hen kwaad te doen, zou twee derde van het kwaad in de Wereld in het niet verdwijnen. Als niemand zijn broeder kwaad deed, zou Karma-Nemesis geen reden hebben tot handelen, en geen wapens om te gebruiken. De voortdurende aanwezigheid in ons midden van alle elementen van strijd en tegenstelling en de verdeling van rassen, volkeren, stammen, gemeenschappen en individuen in Kaïns en Abels, wolven en lammeren, zijn de voornaamste oorzaken van de ‘wegen van de Voorzienigheid’. We vormen deze talrijke kronkelwegen van ons lot dagelijks met eigen handen, terwijl we ons verbeelden dat we een spoor volgen op de koninklijke hoofdweg van fatsoen en plicht, en klagen dan dat die wegen zo ingewikkeld en duister zijn. We zijn verbijsterd over het mysterie dat we zelf hebben gemaakt en over de raadsels van het leven die *we maar niet*

* Die Karma-Nemesis *vrezen* zou beter zijn.

oplossen, en we beschuldigen dan de grote Sfinx dat hij ons verslindt. Maar er is werkelijk geen ongeval in ons leven, geen ongeluksdag en geen tegenspoed, die niet kan worden herleid tot onze eigen daden in dit of in een ander leven.

H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer*, deel 1, p. 642-644 (orig. Engelse paginering).

Beschaving is gebouwd op gedachten

In dit artikel laat Gottfried de Purucker duidelijk zien dat alles in onze samenleving gebaseerd is op de gedachten die we denken. Zowel oorlog als vrede is het gevolg van onze gedachten.

Het denken is de drijvende kracht in de mens. Het beheerst zelfs de emoties en kan deze in bedwang houden, en hoewel het denken soms door het gevoel wordt opgeroepen, denk ik dat ze op de hogere gebieden één zijn. De wereld waarin we leven is een wereld van mensen, een wereld van denkende en voelende mensen. En als de wereld slecht is, dan komt dat doordat de gedachten en gevoelens van de mensen haar zo hebben gemaakt. Als de omstandigheden waaronder de mensen leven disharmonisch zijn en soms, wanneer bruto geweld de plaats inneemt van rede en rechtvaardigheid, zelfs door en door slecht zijn, dan komt dat doordat de gedachten van de mensen ze zo hebben gemaakt.

Ideeën beheersen handelingen. Daarin ligt de oorzaak van de onrust in de wereld waarin we leven, en tevens haar genezing. Als iemand een ander, beter mens wil worden, dan doet hij dat door allereerst zijn denken te veranderen, dan begint hij zijn gevoelens te veranderen. Er is geen andere manier. Het is de enige duurzame manier, omdat daardoor het karakter verandert. Als je een ruzie wilt voorkomen, zul je daarmee moeten beginnen vóór die ruzie dreigt te ontstaan. Als je in een ruzie tussen twee mensen tussenbeide probeert te komen, loop je de kans jezelf te kwetsen, en ontstaat er een ruzie tussen drie mensen. Om een eind aan een ruzie te maken, is het niet zinvol naar de ruziemakers toe te gaan en een preek af te steken. Daarmee raakt u deze mensen niet waar ze ontvankelijk zijn, daarmee heb je ze niet veranderd, heb je geen beroep gedaan op hun denken of hun gevoelens.

Je hebt enkel gebruikgemaakt van lapmiddelen.

Maak hun duidelijk dat ze zich nog slechter dan vechtende dieren gedragen, omdat dieren geen rede en gezond verstand bezitten zoals wij. Doe een beroep op hen met ideeën. Wek gedachten in hen op. Breng hen in aanraking met een nieuwe, logische reeks gedachten en gevoelens. Dan zullen ze gaan inzien dat een ruzie niet kan worden beslecht met bruto geweld, want dat betekent alleen maar, dat degene die het onderspit heeft gedolven zijn tijd afwacht tot hij de ander met bruto geweld kan verslaan. Ze zullen gaan inzien dat je oorlogen niet kunt beëindigen door met dat doel oorlogen te voeren. Dat heeft nooit gewerkt en zal ook nooit werken, omdat het een verkeerde psychologische visie en bovendien een dwaasheid is.

Besef je dat elke beschaving gebaseerd is op gedachten? En dat als je een beschaving wilt veranderen, je het gevestigde denken moet veranderen, een nieuw denken moet introduceren. Wat is een uitvinding? Een gedachte. Wat is literatuur? Gedachten. Wat zijn filosofie, religie, wetenschap? Gedachten. Wat is de maatschappelijke structuur van onze samenleving? Gedachten. Iedere beweging in de wereld van vandaag, sociaal, politiek, filosofisch, religieus, wetenschappelijk en wat al niet, is gebaseerd op gedachten. Negen van de tien van deze bewegingen zijn ontstaan in het denkvermogen van één mens, en hebben zich daarna verspreid. We vinden in de annalen der geschiedenis de geweldige, zeer rampzalige gevolgen van gedachten. Wat was de Wereldoorlog [de Eerste Wereldoorlog (Vertaler)]? Niet alleen het resultaat van gedachten, maar gedachten zélf. Mensen die streden omwille van ideeën, gedachten. Om een nieuwe oorlog te voorkomen moeten we beginnen vóór de volgende zich aandient — moeten we beginnen een nieuwe stroom van gedachten in de wereld op te wekken.

Deze waarheden zijn zo simpel, dat ze aan ons voorbijgaan zonder dat we ze in ons opnemen en verwerken. Het zijn ideeën, die de wereld op haar grondvesten doen trillen. Het zijn ideeën, die de wereld maken. Het zijn ideeën, die de mensen en de wereld der mensen breken. Kijk in de annalen der geschiedenis. Zie de verbazingwekkende resultaten die tot stand worden gebracht door bewegingen die misschien met een handjevol toegewijde mensen beginnen. Jarenlang kunnen ze soms, schijnbaar zonder resultaat, werken, prediken en zwoegen, en dan ineens, om de een of andere merkwaardige reden, slaat het idee aan en verspreidt het zich als een lopend vuur. Soms krijgen ideeën op de wonderlijkste manieren mensen in

hun greep. Wat waren de Kruistochten, toen mannen huis en haard en alles wat hun dierbaar was verlieten om in een ver, vreemd en onbekend land de Moslims te gaan bevechten? Deze tienduizenden mannen verzamelden zich vanuit alle delen van Europa *omwille van een idee*. En nog veel merkwaardiger: wat was het wonderlijke en fascinerende idee dat zelfs het denken en de verbeelding van kleine kinderen in zijn greep hield? Heb je wel eens van de Kinderkruistocht gehoord? In Duitsland en wat nu België en Nederland en Frankrijk en Zwitserland is, tot in het zuiden van Frankrijk en Italië toe, begonnen plotseling kinderen in beweging te komen. Jongens en meisjes, van peuters tot dertien- of veertienjarigen — met tienduizenden gingen ze op weg en liepen, tot de wegen zwart zagen van marcherende kinderen. Ze liepen honderden kilometers, stierven onderweg bij duizenden en werden vreselijk behandeld door menselijke monsters die hen uitbuitten. Niemand weet hoe deze gedachte is ontstaan. Plotseling kregen de kinderen uit de verschillende landen het in hun hoofd: ‘We willen gaan vechten, we willen het Heilig Graf gaan beschermen’. Stel je voor, kinderen die zó praten! Zij hadden het natuurlijk van hun ouders, maar denk eens aan de psychologische invloed — een psychologische invloed die over ieder huis raasde en een of meer kinderen van iedere haard wegrukte. De vaders en moeders konden hen niet tegenhouden. Ze slopen ’s nachts heimelijk weg. Ze gingen via omwegen en sluiptweggetjes naar de grote hoofdwegen, deze massa’s hulpeloze kinderen die naar het zuiden, steeds naar het zuiden trokken! En dat allemaal omwille van een idee, een gedachte!

Wat was het idee achter de wonderlijke tarantella, die het best door de Spaanse en Italiaanse – en misschien wel met name de Italiaanse – historici is beschreven? Opeens, zonder enige aanwijsbare reden, kregen volwassen mannen en vrouwen het idee dat ze moesten dansen. En ze begonnen te dansen, en dansten en dansten tot ze uitgeput en bewusteloos neervielen. Ze konden niet ophouden met zingen en dansen, alleen en ook samen — hele landstroken, hele provincies met zingende en dansende mensen. Een psychologische invloed, een gedachte, een idee.

Precies zo’n zelfde ongezonde psychologische invloed beheerst de menselijke denkwereld nu. Mannen en vrouwen hebben het idee opgevat dat het onmogelijk is een tweede Wereldoorlog te voorkomen. Ze zijn hier werkelijk van overtuigd. En dit is een van de redenen waarom die oorlog er ook zal komen, tenzij ons gezond

verstand weer de overhand krijgt in ons denken. Wat doet een oorlog uitbreken en voortduren? Gedachten. Wat maakt een eind aan een oorlog? Gedachten: een verandering van de gedachten van de mensen. Want door hun gedachten te veranderen, verander je hun hart, verander je hun leven en daarmee hun beschaving. Als er een oorlog uitbreekt, dan komt dat doordat mannen en vrouwen die oorlog door hun denken hebben teweeggebracht. Door hun denken ontstaan hun gevoelens. Door hun gevoelens ontstaan hun afgunst en angst. Slechte gedachten brengen gelijksoortige gedachten voort. Met vuur kun je geen vuur doven. Met oorlog kun je geen oorlog beëindigen. Dat is zo simpel als twee maal twee vier is. Gedachten als deze dringen niet tot ons door omdat ze voor ons zo gewoon zijn, maar toch zijn ze het geheim van alle goed en alle kwaad. Het leven van een mens wordt groots door zijn gedachten, maar hij kan door zijn denken evenzeer naar de ‘bliksem’ of naar het schavot gaan. Het zijn gedachten die iemand tot een heer of een lomperd maken. Het zijn gedachten die iemand tot een moedig mens of een lafaard maken. Het zijn gedachten die vergevensgezindheid voortbrengen of haat in stand houden.

En omdat dit feitelijk zo gebeurt, werd de Theosophical Society opgericht: om te trachten de gedachten van de mensen te veranderen en te richten op betere en hogere dingen, om inspirerende en heilzame ideeën in het denken van individuele mannen en vrouwen op te wekken. Waarom betreden wij Theosofen niet het politieke strijdperk? Om de reden die ik al noemde. U kunt een conflict tussen twee mensen niet beëindigen door er een conflict tussen drie mensen van te maken. Maar u kunt wel bereiken dat mensen ophouden zich slechter dan dieren te gedragen, door hun duidelijk te maken dat als ze op *deze* manier handelen, ze zich als mensen zullen gedragen, maar als ze op *die* manier handelen, ze zich slechter dan dieren zullen gedragen. Dat, als ze op *deze* manier handelen, ze wijs en constructief te werk zullen gaan, maar als ze op *die* manier handelen, ze elkaar zullen vernietigen.

Waarom gaan wij Theosofen geen voedselpakketten uitdelen aan de hongerigen, en geen mensen bezoeken die door ziekte getroffen of stervende zijn? Velen van ons doen dat, velen van ons hebben dat gedaan. Maar ons belangrijkste werk in het leven is veel meer te trachten de armoede *uit te bannen*, dan met uiterlijk lapwerk de noden van de armen te verlichten; en dit uitbannen van de armoede zal geleidelijk tot stand worden gebracht door

het denken van de mens zodanig te veranderen, dat onze beschaving een verlichte beschaving zal worden. Dit is een van de edele doelstellingen die wij nastreven. En er is geen werk dat een diepgaander invloed heeft. Het gaat tot de kern der dingen, in plaats van enkel aan de buitenkant pleisters en zalf op de zwerende wonden te doen. En op een nog fundamenteler terrein is het ons werk, mannen en vrouwen te leren wat er in hen als individuen besloten ligt: krachten, capaciteiten en vermogens waarvan de doorsneeman of -vrouw op dit moment geen vermoeden heeft. Toch zijn die vermogens er. De titanische denkers, de grootste mensen die ooit leefden, hebben bewezen waar het menselijk denkvermogen toe in staat is. En ieder normaal mens heeft deze zelfde vermogens in zich. Het is een deel van het werk van de Theosophical Society, het geloof daarin weer te wekken, zodat de mensen ernaar zullen gaan verlangen zichzelf van binnenuit te ontwikkelen, wat in hen besloten ligt wakker te roepen en een groter, edeler mens te worden. In wat voor een wereld zullen we dan leven! Dit zal tot stand gebracht worden door gedachten, en door de gevoelens die het gevolg zijn van deze gedachten. En dan zal de Christus, die elke dag van ons leven in ons gekruisigd wordt, oprijzen van het Kruis – ons eigen wezen, het menselijk lichaam – en het brein van de mens binnengaan, het leven van die mens verlichten en zijn houding jegens zijn medemensen hervormen. Alleen al deze ene gedachte, als u zou kunnen bereiken dat de mensen deze gedachte overtuigend vinden, deze innerlijk beseffen, zou een universele ‘bekering’, zoals de Christenen zeggen, teweegbrengen: een bekering, een verandering, een ommekeer van ons denken en ons hart, naar de levende Christus in ons, de levende Buddha! Het is net zo eenvoudig als ik het u zeg.

Gottfried de Purucker, ‘Civilization Buildded Upon Thought’.
The Theosophical Forum, Vol. XI, No. 4, oktober 1937,
p. 241-245. Opgenomen in: *Wind of the Spirit*, p. 42-45,
<https://blavatskyhouse.org/reading/gottfried-de-purucker/>.

ieder mens
EEN VREDESTICHTER

Bescherming tegen onvrede, tweedracht en haat

Kerngedachten

- » Denken is het waarnemen van gedachten.
- » Wij mensen zijn continu zowel zenders als ontvangers van gedachten.
- » In onszelf spelen drie typen denken een dominante rol: begeertedenken, intellectueel denken en wijsheidsdenken.
- » Een mentaliteit van zelfzuchtige begeerte veroorzaakt onvrede en ongelijkheid in de maatschappij. Dit vormt een voedingsbodem voor haatgedachten.
- » Het besef dat je voor anderen net zo verantwoordelijk bent als voor jezelf is je bescherming tegen onvrede.
- » Het besef dat er eenheid en verbondenheid is, maakt je immuun voor tweedracht.
- » Het besef dat je waarheid in jezelf kunt vinden, maakt je bestand tegen propaganda van haat, misinformatie en (nep)nieuws.

Hoe komt het dat mensen anderen gaan haten als ‘de vijand’? En hoe kunnen we dit voor onszelf en als groep voorkomen?

Conflict of oorlog komt voort uit een logica waarin elke volwassenheid ontbreekt. Elke volwassene weet een kind uit te leggen waarom geweld nooit tot een oplossing leidt. Toch weet oorlogsretoriek nog steeds grote groepen mensen te raken en bewegen. Hoe is dit mogelijk? Hoe komt het dat mensen anderen gaan haten als ‘de vijand’? En hoe kunnen we dit voor onszelf en als groep voorkomen?

Om dit te begrijpen is het nodig eerst stil te staan bij de wijze waarop ons denken werkt.

Hoe werkt ons denken?

Oorlog ontstaat in het denken, schreven we in het vorige artikel. Voorbereidingen voor oorlog worden niet getroffen zolang oorlog ondenkbaar is. Het denkklimaat waarin conflicten of oorlogen kunnen ontstaan is een optelsom van vele individuele denkers.

Hoe werkt ons denken? Zoals je uiterlijk waarneemt met je zintuigen, kun je denken zien als het innerlijk waarnemen van gedachtebeelden. Gedachtebeelden zijn werkelijk levende energieën. Ze groeien door

de aandacht die we ze geven. Hoe helderder ons beeld van een idee, project of ideaal, hoe makkelijker we dat ook in ons leven kunnen vormgeven.

Elk mens is zowel een zender als ontvanger van gedachtebeelden. Nu kunnen we gedachtebeelden kleden in woorden en communiceren, maar we kunnen ook gedachten van anderen opvangen zonder dat ze uitgesproken of opgeschreven zijn. En ook zelf stralen we altijd een bepaalde denksfeer uit. Dus elk mens is niet alleen verantwoordelijk voor zijn eigen gedachten, maar ook voor de soms ongemerkte verspreiding naar anderen. En als gedachten in een geschikte voedingsbodem terecht komen, kunnen ze snel groeien en zich weer verder verspreiden, net als met de verspreiding van zaadjes of virussen.⁽¹⁾

Drie typen denken

Zoals in het artikel ‘Zonder visie geen vrede’ beschreven, zijn er verschillende typen denken. Hier onderscheiden we de volgende drie, die kenmerkend zijn voor de gemiddelde mens:

1. *Begeertedenken*

Begeerte is een neutrale kracht. Die kan uitgaan naar uiterlijke zaken als fysieke kracht, schoonheid of bezit, maar ook naar meer innerlijke zaken als macht, aanzien of wijsheid.

2. *Intellectueel denken*

Het intellectuele denken is rationeel, logisch en verstandelijk. Het kan soms koud overkomen als het dingen van elkaar onderscheidt of in hokjes indeelt: het is x of y, 0 of 1, eerst a dan b, et cetera.

3. *Wijsheidsdenken*

Het wijsheidsdenken gaat uit van eenheid en samenhang en kenmerkt zich door inzicht en begrip. Dit denken is bij de gemiddelde mens nog beperkt ontwaakt en ontwikkeld.

Elk type denken kan zowel zelfzuchtig als onzelfzuchtig toegepast worden. Maar als je je denken laat domineren door begeerte, dan is de kans groter dat je meer afgescheiden of zelfzuchtig gaat denken. Zeker als die begeerte uitgaat naar iets buiten jezelf. Begeerte is het verlangen naar iets dat je niet hebt, ze is gericht op het opheffen van een gebrek. Rijk willen worden is begeerte naar meer geld, ambitie begeerte naar meer status, invloed of macht. Dat gebrek ligt echter bij jezelf. Je begeert iets, omdat je denkt dat het bezit ervan je gelukkiger of completer maakt. Zelfzuchtige begeerte maakt je meer gericht op jezelf dan op het geheel.

Zoals in het eerste artikel reeds genoemd, is er sinds 1875 meer van de Universele Wijsheid onder de mensheid bekendgemaakt om het wijsheidsdenken te stimuleren.

We zien hier het moment afgebeeld waarop Prins Siddhārta, zittend onder de Bodhi-boom, verleid en aangevallen wordt door “Māra”, die symbool staat voor alle ik-gerichte begeerten. Siddhārta zit in volkomen vrede, onaangeraakt. Bron: in de rotsen uitgehouwen sculptuur, uit de Ajanta-grot nr 26, in Maharashtra, India.

Daarmee is een visie op de werkelijkheid aangereikt, gebaseerd op drie universele kerngedachten: 1. grenzenloosheid, 2. cycliciteit en 3. fundamentele gelijkheid. Dit zijn universele principes en ze stemmen overeen met innerlijke behoeften die iedereen bewust of onbewust beseft: verlangen naar broederschap, zingeving, verbondenheid, rechtvaardigheid, solidariteit en de vrijheid om je unieke kwaliteiten uit te drukken en betekenisvol te zijn voor het grotere geheel. Als je bewust uitgaat van deze drie kerngedachten, leidt dat tot het besef dat 1. alles in essentie één is, 2. dat alle wezens verbonden zijn met elkaar – ook cyclisch, alles is wederkerig – en omdat al het denken en handelen invloed heeft op al het andere, je dus ook 3. medeverantwoordelijk bent voor de ontwikkeling van het geheel. Dit hebben we in het artikel ‘Zonder visie geen vrede’ toegelicht.

Zoals begeertedenken gericht is op een gebrek, kun je vanuit wijsheidsdenken innerlijk beseffen dat er helemaal niets is wat je niet hebt. Je beseft de eenheid waar je integraal onderdeel van bent. Alles is aanwezig in die eenheid en in essentie dus ook in jezelf. Het komt misschien nog niet tot uitdrukking, het is latent. Ook al ontbreekt het je uiterlijk aan van alles en nog wat, je realiseert je dan dat je innerlijk op elk moment meer kunt leren, dat je je idealen en deugden of nobele gedachten kunt uitdrukken, en er kunt zijn voor anderen.

Het intellectuele denken of logisch redeneren zit daar weer tussenin, en kan ook door elk van de twee andere typen geleid worden. Je kunt bijvoorbeeld slimme strategieën bedenken om een bepaalde begeerte te vervullen voor jezelf, of je kunt met logica aan anderen uitleggen waarom een bepaald ideaal de moeite waard is om na te streven.

Ieder mens heeft elk type denken in zich, maar er is altijd wel een van de typen dominant. De gerichtheid op een van de typen is te vergelijken met het afstemmen op een bepaalde golflengte. Als je bijvoorbeeld gericht bent op het bevredigen van een begeerte voor jezelf, dan ben je ontvankelijk voor gelijksoortige gedachten. Denk aan de reclame voor een of ander product, of een kans op een baan waarmee je meer verdient of invloed hebt. Je versterkt diezelfde mentaliteit en zal dat soort gedachten doorgeven. Ben je daarentegen gericht op het algemeen belang en hoe je daaraan kunt bijdragen, dan zal je veel minder vatbaar zijn voor dat type gedachten. Een bepaalde wijsheid van iemand uit je omgeving of een beweging die opkomt voor mensenrechten of vrede valt je dan eerder op.

In het huidige stadium van onze menselijke evolutie groeit het intellectuele denken bij de gemiddelde mens. Het neigt naar begeertedenken, omdat we dat intellectuele denken nog niet volledig beheersen. Het is de uitdaging om het wijsheidsdenken in onszelf wakker te maken en leidend te laten zijn. Dat kan iedereen: het is onze natuurlijke ontwikkeling.

De maatschappij een optelsom van gedachten

Als we naar de huidige maatschappij kijken – en zeker de Westerse – dan is duidelijk dat veel mensen onbekend zijn met het wijsheidsdenken en dat het zelfzuchtige begeertedenken nog te vaak domineert. De ongelijkheid tussen rijk en arm groeit. Veel internationaal beleid is gericht op het eigenbelang: bijvoorbeeld handelsovereenkomsten om te zorgen dat de economie van het eigen land het meest profiteert.

We zien dat de meer intellectuele denkers zich, door gebrek aan wijsheid, laten verleiden tot zelfzuchtig begeertedenken. Slimme mensen zetten dan bijvoorbeeld hun intelligentie in om zich te onderscheiden van anderen. Ze starten bedrijven om snel rijk te worden of gaan voor een flink salaris werken bij bedrijven die een kleine groep mensen nog rijker laat worden. Als een kleinere groep intellectuele denkers de belangen van de eigen groep voor laat gaan en zo misbruik maakt of profiteert van de grote massa, dan groeit de ongelijkheid in macht, status en bezit. Evenredig daaraan groeit de begeerte, gepaard met een gevoel van onvrede en minderwaardigheid onder de grootste groep mensen. Er ontstaat polarisatie.

Een maatschappij die op brede schaal niet in staat is om innerlijke verlangens naar verbondenheid en een betekenisvol leven te beantwoorden of levensproblemen te helpen oplossen, maakt mensen wanhopig en angstig. In deze bodem van onvrede kiemen de zaden van haat gemakkelijk.

Zoals Plato reeds beschreef in zijn bekende dialoog *De Staat*,⁽²⁾ kan een democratie vervallen tot een dictatuur als een populistische leider het volk of de massa weet te bespelen, door de meerderheid wordt verkozen en uitgroeit tot een tiran. In de recentere geschiedenis is de opkomst van het fascisme een voorbeeld hiervan en ook in onze huidige tijd kunnen we kenmerken hiervan herkennen. Populisten spelen met haatgedachten in op onvrede en het gevoel van afgescheidenheid onder de mensen. Ze bieden schijnbare antwoorden op universele menselijke behoeften: een betekenisvol leven, verbondenheid met

anderen. Door mensen die wanhopig zijn, worden deze antwoorden graag geloofd, ook al zijn ze beperkt en irrationeel.

Toch staan de gedachten die ons beschermen tegen haat veel dichterbij ons. Bovendien kan ieder van ons op elk moment anderen helpen om zich tegen haat te beschermen. We lichten hieronder drie kerngedachten uit die laten zien hoe ze als een schild werken tegen elke vorm van haatzaaien:

1. Het besef van de eigen verantwoordelijkheid: voor anderen minstens zoveel als voor jezelf.
2. Het besef van eenheid en wederkerigheid.
3. Het besef van waarheid in jezelf.

1. Besef van verantwoordelijkheid als bescherming tegen onvrede

Een populist probeert in te spelen op bestaande onvrede. Hij doet zich voor als een voorvechter van het volk. Dat hij in eerste instantie terecht een bepaald onrecht of disharmonie aan de kaak stelt, maakt hem geloofwaardig. Hij wordt gezien als iemand die zegt waar het op staat. Het volk omschrijft hij op een geïdealiseerde en romantische manier ('hardwerkend', 'sterk', 'moedig', 'intelligent'). Hij zet het neer als superieur ten opzichte van anderen en probeert daarmee in te spelen op ijdelheid en de persoonlijke begeerte. In een maatschappij waar veel ongelijkheid heerst en mensen zich minderwaardig voelen is er ontvankelijkheid voor zo'n gedachte.

De populist zegt te staan voor 'de gewone man', maar zet hem ook neer als een slachtoffer: als iemand die onderdrukt wordt door krachten van buiten. Hij boezemt angst in door te beweren dat deze krachten het volk bedreigen en hij belooft het volk daartegen te beschermen. Hij geeft mensen het idee dat ze niet in staat zijn om zelfstandig hun leven sturing te geven, om zelfredzaam te zijn. Daarmee doet hij een poging de vrije wil te ondermijnen. Hij keert mensen die onzeker zijn af van hun eigen geweten en wijsheid, waardoor ze langzaam het vertrouwen in zichzelf verliezen.

Deze gedachten zullen totaal geen indruk op je maken als je beseft dat we altijd verantwoordelijk zijn. Dat elke handeling of gedachte invloed heeft op het geheel en dat we aan het stuur zitten van onze gezamenlijke ontwikkeling. Als groep, als volk, als land, als mensheid en als wereld met al het leven dat daar deel van is. We zullen niet terugschrikken van disharmonie, wetende dat we zelf een rol te spelen hebben bij herstel van harmonie. We schieten niet in onvrede, wetende dat we elk moment aan

vrede kunnen werken.

En we herkennen dan ook dat werkelijke helpers en leiders anderen nooit als slachtoffer zullen neerzetten van hun omstandigheden, maar dat zij altijd dat begripvolle, universele deel in onszelf aanspreken waarmee we zelf leiding over ons leven nemen, waarmee we onszelf helpen (zie ook het artikel ‘Werkelijk helpen’). De voormalige Amerikaanse president Kennedy zei ooit in een toespraak: “Vraag niet wat je land voor jou kan doen, maar vraag wat jij voor je land kan doen.”

2. Besef van eenheid als bescherming tegen tweedracht

De populist wijst vaak als zondebok een vijand of ander object als schuldige aan (de EU, de Islam, het virus, terrorisme, buitenlanders, China, het neoliberalisme, et cetera). Hierdoor zet hij passieve ongerichte onvrede en angst om in een gerichte actieve haat tegen iets, iemand of een hele groep. De populist wordt een haatzaaier. Dit haatzaaien kan eerst subtiel beginnen door wantrouwen of argwaan op te wekken ten opzichte van een bepaalde groep. Als zijn gedachtegoed aanhang krijgt, creëert hij een tweedeling: bijvoorbeeld ‘het volk tegen de elite’, ‘wij-zij’ en ‘wie niet vóór ons is, is tegen ons’. Als mensen weinig zingeving hebben, dan kan dit idee om ergens tegen te strijden, de illusie wekken dat ze ergens vóór strijden. Tegelijkertijd geven ze, alleen door ergens tegen te zijn, nog meer zelfstandig denken en vrije wil op. Want als alles van het andere kamp per definitie slecht is, dan bepaalt 'het andere kamp' in feite wat ze denken en doen. Door de tweedeling biedt de haatzaaier een schijnbaar ‘kamp van de goeden’ die strijden tegen het kwaad. Sommige mensen hopen verbondenheid te vinden door voor een kamp te kiezen. En er is uitzicht op verlossing als ‘de vijand’ wordt verslagen. De haatzaaier verzint allerlei lege rituelen om de vijand te bedwingen of te intimideren, zoals massabijeenkomsten, het bouwen van een muur, of het testen van raketten. Het zijn slechts rituelen, omdat deze activiteiten meestal niet werkelijk effectief zijn, maar de mensen wel het gevoel geven dat ze ergens aan bijdragen of dat er daden gesteld worden. De haatzaaier generaliseert wie of wat de schuldige is en omschrijft het niet concreet, maar gaat ervan uit dat het vanzelfsprekend is en iedereen wel begrijpt wie of wat hij bedoelt. Door de onzekerheid over wie bij welke groep hoort, kunnen mensen elkaar gaan wantrouwen. Men durft zich minder uit te spreken uit angst om in een van de twee kampen te worden gezet. En mensen die zichzelf

in een van de twee kampen plaatsen, verliezen al snel het vertrouwen in de ander.

De haatzaaier biedt desalniettemin perspectief. Er is duidelijkheid: je bent voor of tegen. Ook al is het zwart-wit, er lijkt in ieder geval sprake te zijn van moraal. Daarbij schuwt een haatzaaier niet om te zinspelen op geweld en weigert oproepen tot geweld door anderen te veroordelen. Volgens hem heiligt het doel de middelen: alles is geoorloofd om de eer en status van het volk te herstellen. Zo voedt hij een angstcultuur.

Het wij-zij-denken verbreidt zich soms naar de rest van de wereld volgens dezelfde formule: wie niet vóór is, is tegen. Aangezien veel andere landen er niet veel mee op zullen hebben om met een zelfzuchtige autocraat te onderhandelen, zullen zij al snel in het kamp van de vijand worden neergezet. Dit kan tot een verder verlies van vertrouwen van het volk in de wereld en in de mensheid leiden.

Deze gedachten van tweedracht zullen nooit vat op je krijgen als je een besef hebt van je verbondenheid met al het leven. Zoals het besef van verantwoordelijkheid voorkomt dat je de oplossing voor problemen buiten jezelf gaat zoeken, voorkomt je eenheidsbesef dat je wie dan ook als schuldige zal aanwijzen of zou willen bestrijden. Je beseft dan dat de ander in wezen identiek is aan jezelf. Zoals H.P. Blavatsky zegt: “Met de vaste overtuiging dat onze burens er evenmin naar streven om ons te benadelen, als wij de bedoeling zouden hebben om hen kwaad te doen, zou twee derde van het kwaad in de wereld in het niet verdwijnen.”⁽³⁾

Uitgaande van wederkerigheid of cycliciteit en karma over levens heen, besef je bovendien dat geweld nooit een oplossing vormt, en vroeg of laat zal terugkeren bij de dader. Wat je een mens aandoet, doe je in wezen jezelf aan. Ook al leven ze in een tijd met conflicten, werkelijke leiders en helpers wijzen altijd vreedzaam en moedig de weg, denk aan Gandhi, Mandela of de Dalai Lama (zie ook het volgende artikel).

Verder nog dan het besef van verbondenheid, gaat het besef van de spirituele eenheid van al het leven. Dan realiseer je je dat jouw werkelijke betekenis ligt in het ondersteunen van de ontwikkeling van het geheel (zie ook het artikel ‘Duurzame vrede’). Gottfried de Purucker zegt daarover: “Weet u, ik geloof werkelijk dat als onze verdrietige en lijdende wereld vandaag, balancerend op de rand van rampspoed zoals ze nu doet, deze wereld gezien als een optelsom van individuele mannen en vrouwen, dat als zij de simpele les van zelfvergetelheid

zou kunnen leren – en de schoonheid, de immense voldoening van hart en verstand, die uit die zelfvergetelheid voortkomt, van leven voor anderen, voor de wereld – ik geloof oprecht met heel mijn hart dat negennegenentig procent van de problemen in de wereld zou zijn opgelost.”⁽⁴⁾

3. Besef van waarheid in jezelf als bescherming tegen propaganda van haat en (nep)nieuws

Zoals genoemd is elk mens zowel een zender als ontvanger van gedachtebeelden. In onze huidige gedigitaliseerde samenleving spelen media een belangrijke rol bij de verspreiding van gedachten. De oorlog tussen Rusland en Oekraïne wordt betiteld als communicatie- en zelfs TikTok-oorlog.

Als je beseft dat elke gedachte een rol speelt in de totale mentaliteit, dan realiseer je je ook jouw verantwoordelijkheid voor de gedachten die je via de media tot je neemt en waar je voeding aan geeft. In vreedstijd is dit even geldig als in tijden van conflict.* Maar bij conflicten komt de rol van nieuws en propaganda duidelijker naar voren.

We staan kort stil bij twee situaties:

1. omgaan met propaganda van haat en nepnieuws door partijen die conflict zoeken of in conflict zijn;
2. het volgen van nieuws over conflictsituaties als je buiten het conflict staat.

3.1 Propaganda van haat en nepnieuws voor en tijdens een conflict

Haatzaaiers zijn alleen effectief als mensen in hun beperkte versie van de werkelijkheid gaan geloven, als hun gedachtezaden van haat bij anderen gaan kiemen en voortwoekeren. Andere perspectieven sluiten ze daarom zoveel mogelijk uit.

Als mensen meegaan in het afgescheiden wij-zij-denken, dan vormen ze bewust of onbewust een geschikte voedingsbodem voor misinformatie en nepnieuws waarin het afgescheiden denken wordt bevestigd. Ze zijn afgestemd op een bepaalde mentale golflengte en ontvangen, voeden en verspreiden gedachten die passen

binnen hun denksfeer. Onderzoek bevestigt hoe dit werkt: mensen zijn vooral gevoelig voor misinformatie en nepnieuws als dit hun bestaande denkbeelden en visies bevestigt.^{(5) (6)}

De meeste mensen zijn niet uit op conflict en daarom gebruiken haatzaaiers vaak nepnieuws en misinformatie om hun strijd te rechtvaardigen. Deze strategie is al zo oud als er conflicten spelen in de wereld. De Romeinse keizer Julius Caesar zette tweeduizend jaar geleden in *De Bello Gallico* de Kelten en Germanen al neer als barbaren die een bedreiging vormden voor de Romeinse beschaving, terwijl hij zelf de agressor was en zichzelf verrijkte met zijn oorlogsvoering (onder andere door slavenhandel en het opstrijken van de soldij van gevallen soldaten).

Misinformatie heeft recentelijk een grote rol gespeeld bij de Golfoorlog in 1990,⁽⁷⁾ de oorlog in Irak⁽⁸⁾ en nu opnieuw bij het conflict tussen Rusland en Oekraïne.

Conflict speelt een belangrijke rol voor haatzaaiers om aan de macht te komen of te blijven. Zeker bij conflict zijn mensen geneigd de rijen te sluiten en voor een ‘sterke man’ te kiezen. Bovendien voelen ze verbinding bij de strijd voor het vaderland.

Als een haatzaaiër via conflict aan de macht komt, kan hij uitgroeien tot een autocraat, dictator of tiran. Hij perkt de persvrijheid in, snoert onafhankelijke denkers en wetenschappers de mond en verbiedt vrije kunst en cultuur. In feite maakt hij het wijsheidsdenken, waar gewetensvrijheid, waarheidsvinding, spiritualiteit en kunst en cultuur uitdrukkingen van zijn, monddood. Hij kan dan ook de macht over de media krijgen en ervoor zorgen dat de mensen via propaganda alleen nog maar zijn versie van de werkelijkheid gepresenteerd krijgen. Zo worden zijn haatgedachten blijvend verspreid en gevoed.

Als de propaganda van haat een kritische massa weet te bereiken kan op een gegeven moment sprake zijn van een vorm van ‘massavorming’⁽⁹⁾ waarin de haatgedachten van het collectief het vrije denken en de vrije wil van het individu gaan overheersen en mensen opgaan in een soort roes of hypnose. Anders gezegd: als veel mensen dezelfde gedachte delen en voeden, kan een mentale epidemie ontstaan.⁽¹⁰⁾ Het volk heeft zich in feite tot slaaf gemaakt van de gedachten van de tiran.

---

* In een recent interview met *De Correspondent* vertelt de Deense hoogleraar politicologie Michael Bang Petersen over zijn onderzoek naar de rol van misinformatie en nepnieuws in vreedstijd: “Ik heb veel onderzoek gedaan naar de redenen dat mensen nepnieuws delen. Je ziet dat ook in vreedstijd mensen die conflict ervaren, het meeste delen. De Amerikanen die op Twitter het meeste nepnieuws verspreiden zijn niet dom, niet onwetend over politiek, niet ongeschoold, het zijn gewoon burgers die echt een hekel hebben aan de andere politieke partij. De grote nepnieuws-delers zijn Republikeinen die niet van Democraten houden, en Democraten die niet van Republikeinen houden.” Bron: <https://decorrespondent.nl/13288/waarom-mensen-in-tijden-van-oorlog-eerder-in-nepnieuws-geloven/544267218264-5c06fc11>

3.2 Omgaan met nieuws als gedachteverspreider

Nieuwsmedia van partijen die buiten het conflict staan geven ook niet altijd een neutraal, objectief en onpartijdig beeld. Veel nieuwsbronnen, zowel digitaal als op papier, zijn afhankelijk geworden van advertentiegelden. Hoe meer ze gelezen worden, hoe hoger hun inkomsten. Daarmee heeft het zelfzuchtig begeertedenken een belangrijke rol gekregen, er wordt ingespeeld op nieuws-*gierigheid* en sensatie. Het is gericht op de uitzondering, op misstanden en neigt daarom meer naar negativiteit. Ook snelheid speelt een rol: wie het eerste is met nieuws heeft de kans om de meeste aandacht te krijgen, maar daarmee wordt de waarheid niet altijd gediend. Bronnen-onderzoek, feiten checken en hoor en wederhoor kosten namelijk tijd. Dat geldt ook voor een goede duiding: wat is de betekenis van wat we om ons heen zien? Wat zijn de dieperliggende oorzaken?

Het is goed om je hiervan bewust te zijn als je het nieuws volgt. Van welke bron komt het bericht? In hoeverre is het onderzocht en bevestigd vanuit meerdere perspectieven? In hoeverre ben je er zelf tegen bestand om niet mee te gaan in de negativiteit die het eventueel oproept, de roep om aandacht en snelle veroordeling en meningsvorming? Zeker als je beseft dat je altijd een bepaalde mentaliteit voedt en bepaalde gedachten helpt te verspreiden. Vanuit dat perspectief is het misschien niet vreemd dat een van de theosofische leraren het sterk afraadde om kranten te lezen ten tijde van een wereldoorlog.**

Je bescherming: waarheid in jezelf

Overtuiging komt niet van buiten, overtuiging zit in jezelf. Als we diep in onszelf ergens van overtuigd zijn, dan is niemand in staat ons tot een ander standpunt over te halen. Het is als de zon achter de wolken, we weten dat hij er is. Innerlijk hebben we allemaal onze waarden, ons geweten, onze inzichten en idealen, ons eenheidsbesef en bovendien ook de wijsheid van anderen van vele eeuwen, waarmee we onze innerlijke kennis kunnen aanscherpen. Hoe bewuster je je denken richt volgens je innerlijke kompas, hoe minder gevoelig je zult zijn voor gedachten die anderen, bewust of onbewust, aan je proberen op te dringen.

De centrale vraag is steeds: is het waar? Daarbij kun je altijd luisteren naar de inspraak van je geweten, je kunt de informatie toetsen aan de universele Wetten van het Universum (denk aan cycliciteit en karma)⁽¹¹⁾ en natuurlijk ook de wetten van je land.

Het helpt om deze toetsstenen regelmatig langs te lopen, ook omdat ons inzicht groeit. Daarmee leer je steeds sneller illusie van werkelijkheid te scheiden. Op ons symposium 'Onafhankelijk zoeken naar waarheid – Vind je weg in een wereld van 'fake' en 'illusie' – Ontdek wie je bent, wees wie je bent' op 11 september 2022 werken we dit verder uit.

Anderen beschermen tegen haat: propaganda vóór vrede

Populisten maken misbruik van op zichzelf deugdzaam innerlijke verlangens naar verbondenheid, solidariteit en zingeving. Ze benoemen, soms terecht, waar het mensen aan ontbreekt, maar wijzen voor zowel de oorzaak als voor de oplossing naar uiterlijke omstandigheden. Een halve waarheid is vaak schadelijker dan een hele leugen.

De meeste mensen raken dus niet vanuit slechtheid verzeild in conflict. Het is eerder uit onwetendheid van de spirituele eenheid met al het leven en de verantwoordelijkheid voor onze gezamenlijke groei (de kennis die de hiervoor beschreven innerlijke bescherming vormt), waardoor ze zich laten meevoeren in een mentaliteit van haat.

Het laat zien hoe belangrijk het is dat je een universele levensvisie opbouwt, waarmee je zelfstandig ideeën op waarheid kan toetsen en beheersing kan houden over je gedachten.#

We hebben bij het woord propaganda tegenwoordig vooral negatieve associaties, maar het betekent etymologisch niets anders dan voortbrengen, verspreiden.⁽¹²⁾ Het antwoord op haat, conflict en geweld, is dus niet angst, gewelddadig verzet of vergelding. Wat we nodig hebben is propaganda van wijsheid! Deze propaganda erkent te allen tijde de *vrije wil* en is er dus nooit op gericht om mensen over te halen, maar doet een beroep op hun innerlijke wijsheid. Als gedachten van haat een kritische massa kunnen bereiken, dan geldt dit ook voor gedachten van liefde, mededogen en vrede. En als we die gedachten bij onszelf en in de samenleving voeden en verspreiden, beschermen

** Overigens was dat in een internationale gemeenschap (Point Loma) waarin mensen van verschillende nationaliteiten gebroederlijk samenleefden, terwijl hun moederlanden met elkaar in oorlog waren.

Lees hier meer over onze cursussen Anders Denken en Levenswijsheid, waarmee we precies dit beogen: <https://blavatskyhouse.org/nl/cursussen/>

we onszelf en anderen en doen ze conflicten smelten als sneeuw voor de zon.

Referenties

1. H.C. Vermeulen 'Hoe voorkomen we mentale epidemieën'. Artikel in *Lucifer*, jaargang 43, juni 2021, p. 73-81.
2. Plato, *De Staat*, deel VIII (543-569).
3. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer*, deel 1, p. 643-644 (orig. Eng. paginering).
4. G. de Purucker, 'The Guerdon of Self-Forgetfulness'. Artikel in *The Theosophical Path*, Vol. X, No. 3, maart 1937, p. 160-162. Ook opgenomen in *Wind of the Spirit*, p. 153-154, <https://blavatskyhouse.org/reading/gottfried-de-purucker/>.
5. Bron: <https://www.nrc.nl/nieuws/2022/04/11/hoenepnieuws-in-je-brein-blijft-hangen-2-a4110954>.
6. Bron: <https://decorrespondent.nl/13288/waarom-mensen-in-tijden-van-oorlog-eerder-in-nepnieuws-geloven/544267218264-5c06fc11>.
7. Bron: <https://decorrespondent.nl/8125/empathie-is-niet-de-oplossing-maar-de-oorzaak-van-onze-grootste-problemen/332794336875-792ee435>.
8. Zie ref. 7.
9. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Massavorming> en ook <https://www.youtube.com/watch?v=Q5MJxAu-aEg>.
10. Zie ref. 1.
11. Lees meer over deze Wetten van het Universum in onze symposiumnummers 'De Theorie van Alles' in *Lucifer*, jaargang 42, oktober 2020 en 'Bouw mee aan de mentaliteit van de toekomst - zeven bronnen van Wijsheid en zeven karakter-transformaties' in *Lucifer*, jaargang 43, december 2021, beide ook te downloaden via onze website via <https://blavatskyhouse.org/nl/tijdschrift/archief-tijdschriften/>.
12. Bron: <https://www.etymonline.com/word/propaganda>

≡ Inspirerende theosofische teksten over dit onderwerp ≡

Hierna volgen drie korte artikelen van Gottfried de Purucker. De eerste is al kort geciteerd in het artikel 'Bescherming tegen onvrede, tweedracht en haat' en is getiteld *De verdienste van zelfvergetelheid*. Het artikel verscheen in *The Theosophical Forum* van maart 1937, en is gebaseerd op een toespraak van Dr. De Purucker tijdens een van de bijeenkomsten van de Point Loma Loge in San Diego, Californië. In dit artikel laat De Purucker heel kernachtig en helder zien hoe zelfvergetelheid de bescherming vormt tegen strijd en lijden en de oplossing voor 'negenen-negentig procent van de problemen in de wereld'.

Het tweede artikel *Angst, de grote vernietiger* verscheen in 1939. Eveneens een kort en krachtig pleidooi voor universele liefde en zelfvergetelheid, die alle angst uitdrijft.

Tot slot laat De Purucker in het artikel "*Mij komt de wraak toe*" aan de hand van deze Bijbelse uitspraak zien dat harmonie in het universum regeert. Bovendien geeft hij met de korte toelichting op de Natuurwet van Karma – of oorzaak en gevolg – niet alleen de ethische maar ook de logische basis voor de ethische leringen uit de eerste twee artikelen.

De verdienste van zelfvergetelheid

Theosofie heeft een magische werking op ons die veel grootser is dan ons slechts te wijzen op de onbetwistbare en schone waarheid van onze essentiële goddelijkheid. Ze transformeert onze zwakke en vaak kwaadaardige menselijkheid in goddelijkheid. Ze leert ons onszelf te vergeten voor anderen — voor de wereld. Het zuivert onze natuur, ons hart en ons denken van het persoonlijke en beperkte, zodat we na verloop van tijd zelfs onszelf vergeten en in het universele leven.

Voor mij is dit de verloren grondtoon van de moderne beschaving, waarin alles rond het in ons genestelde egoïsme heen wervelt. Het lijkt mij dat als wij, Theosofen, in het gedachteleven van de wereld, van onze medemensen, ideeën en denkprincipes en daaruit voortvloeiend gedrag kunnen inbrengen – leringen van religieuze en filosofische en wetenschappelijke aard en betekenis, die de mensen onderwijzen en in staat stellen te leren zichzelf te vergeten en voor anderen te leven – dan hebben we, denk ik, meer gedaan dan mensen de ongetwijfeld sublieme waarheid van hun eenheid met het goddelijke te hebben geleerd — een van mijn eigen favoriete gedachten en leringen! Want zelfs die kan een sfeer van egoïsme in zich dragen, van spirituele zelfzucht. Ik geloof werkelijk dat als onze

droevige en lijdende wereld, die vandaag de dag balanceert op de rand van rampspoed, als deze wereld, gezien als een optelsom van individuele mannen en vrouwen, de simpele les van zelfvergetelheid zou kunnen leren – en de schoonheid, de immense voldoening van hart en verstand, die uit die zelfvergetelheid voortkomt, van leven voor anderen, voor de wereld – ik geloof oprecht met heel mijn hart dat negenennegentig procent van de problemen in de wereld zou zijn opgelost.

De politiek zou dan een werktuig worden om iets te bereiken en niet een werktuig voor zelfzucht en vaak vernietiging. Werken van menslievendheid zouden als de edelste ter wereld worden beschouwd, omdat zij geleid worden door de wijsheid van een ontwaakt hart. Want de ogen van mensen zien niet scherp als ze rond het middelpunt van het eigen persoonlijke zelf draaien; maar ze zullen scherp zien als hun visie universeel wordt, omdat dan alles in het veld binnen de omtrek, binnen het bereik, van hun zicht komt.

Heb ik dan geen gelijk als ik denk dat, hoe mooi de leringen ook zijn die wij als individuele mensen in de Theosofie kunnen bestuderen, en hoeveel nut wij individueel uit deze leringen zullen trekken, er inderdaad iets nog hogers in de Theosofie is, wat zij misschien wel als enige in de wereld van vandaag leert: dat wij onze hoogste, onze subliemste toppen van verwezenlijking bereiken wanneer wij onszelf vergeten? En kunnen we niet dezelfde sublieme waarheid vinden in het hart van, als de essentie van, het wezen van elke grote religie uit het verleden, mits we de dogmatische uitwassen wegnemen, die ontsproten zijn uit het brein van meer beperkte mensen?

Onthoud dat ware Theosofie een zaak is van het harte-leven, en van het harte-licht, zowel als van diep intellectueel begrip; maar zo veel mensen beseffen dit niet, en zien Theosofie slechts als een soort intellectuele filosofie, die er maar een deel van is.

Hier is nog een gedachte: hoewel het onzelfzuchtige leven zoals onderwezen in de Theosofie door ons als het mooiste wordt beschouwd, omdat het universeel en allesomvattend is, kunnen we wel zo'n onzelfzuchtig leven leiden als we de plichten negeren die het dichtst bij ons liggen? Met andere woorden, als een mens er zo naar verlangt de wereld te helpen dat hij de wereld intrekt en plichten verwaarloost die hij reeds op zich heeft genomen, doet hij dan wat menswaardig is? Leeft hij een onzelfzuchtig leven, of volgt hij een geheim, zelfzuchtig verlangen naar persoonlijke vooruitgang? Handelt hij überhaupt wel

logisch? Onzelfzuchtigheid betekent dat je nooit een plicht verzaakt, want als je dat doet, zul je bij nader onderzoek ontdekken dat je een begeerte volgt, een zelfzuchtige gedachte. Door elke plicht volledig en tot het einde te volbrengen en daardoor vrede en wijsheid te verwerven, leef je het leven dat het meest onzelfzuchtig is.

Gottfried de Purucker, 'The Guerdon of Self-forgetfulness', *The Theosophical Forum*, Vol. X, No. 3, maart 1937, p. 161-162. Opgenomen in *Wind of the Spirit*, p. 153-154, <https://blavatskyhouse.org/reading/gottfried-de-purucker/>.

Angst, de grote vernietiger

De Grote Vernietiger is angst, afschuw, vrees voor wat er met *mij* gaat gebeuren. Angst is destructief omdat het gebaseerd is op egoïsme. Bedenk hoe waar dit is. Als iemand zichzelf volledig vergeet, verdwijnt de angst omdat hij niet meer denkt aan de gevolgen die hem kunnen treffen. Angst is een concentratie van aandacht op jezelf als je verwacht dat je iets rampzaligs zal overkomen. Verlies jezelf uit het oog, vergeet jezelf, en angst zal ver-dwijnen.

Men beweert vaak dat angst een bescherming is, maar een bescherming is het slechts voor de zwakken van wie de tweede natuur angst is; het is nooit een bescherming voor de sterken. Het is verschrikkelijk destructief. Voor wat? Voor zelfbeheersing, en zelfvertrouwen. Het ondermijnt de wil. Het maakt je vaak wreed in je omgaan met anderen. Angst werkt verlamdend. Het stremt de levenskrachten; het doet je inkrimpen en beven, want als je angst koestert, heb je niet langer de durf, de daadkracht, de sterkte en het vermogen om verder te gaan. Toch verkeert iemand die bang is altijd in veel groter gevaar dan iemand die geen angst heeft. Angst trekt juist gevaar aan. Je kansen op veiligheid zijn oneindig veel groter als je geen angst hebt. Denk er maar eens over na.

Wie zou er willen leven in angst voor zijn leven, bang voor alles wat gaat gebeuren, altijd wegkruipend en schuilkelders invluchtend, proberend te groeien maar, omdat je kunt vallen, tegelijk angstig daarvoor te zijn? Zijn hele leven zou een voortdurende verschrikking zijn. Terwijl de mens met een liefdevol hart, die zich geen zorgen maakt over wat hem zal overkomen, gelukkig en vreugdevol is; zo iemand is sterk en beïnvloedt anderen met zijn zelfvertrouwen. Als er ooit angst in zijn ziel treedt,

dan is dat omdat de liefde er tijdelijk niet is. Vergeet jezelf, en de angst zal verdwijnen. Ken je de koninklijke weg naar het vergeten van het zelf — dat je de gedachte aan jezelf in je leven volledig loslaat? Het houdt in: alle dingen lief te hebben, zowel grote als kleine, want volmaakte liefde drijft alle vrees uit. Ben je bang voor de dingen die je liefhebt? Nooit. Je wilt ze, je verlangt naar ze, je hunkert naar ze. Leer daarom lief te hebben, en de angst zal verdwijnen, en je wordt sterk; want liefde is een machtige kracht, verborgen in de menselijke boezem.

Waarom biedt liefde zo'n grote bescherming behalve dat het angst verdrijft? Omdat haar vibraties oneindig harmonieus zijn; en angst betekent altijd geschokte, vervormde vibraties. Het Goddelijke is volmaakte harmonie, en alles wat zich daaronder bevindt, kan zich daartoe verheffen. Maar angst is disharmonie, laat ons huiveren, sidderen en ondermijnt de vitaliteit. Kijk naar het beeld van een door en door angstig beest of mens. Dan zeg je tegen jezelf: waar is de liefde in het hart van die mens die hem vrede, kracht, en uiterste kalmte zou schenken? Hij is die kwijt, hij is haar vergeten; als de liefde er was geweest, zou er geen angst zijn. En wat is deze volmaakte liefde die alle angst uitdrijft? Wel, het is simpelweg leven in dat deel van ons eigen zelf dat universeel is. Het betekent zich verbinden met het Goddelijke. Daarin ligt volmaakte vrede, volmaakte harmonie.

Gottfried de Purucker, 'Fear, the Great Destroyer', *The Theosophical Forum*, Vol. XXI, No. 1, januari 1943, p. 34-35. Opgenomen in *Wind of the Spirit*, Point Loma Publications, p. 168-169, <https://blavatskyhouse.org/reading/gottfried-de-purucker/>.

“Mij komt de wraak toe”

Er is geen ontkomen aan de Natuurwet dat een gevolg volgt op een oorzaak. Er is geen ontkomen aan. Geen gebeden, geen petities, niets zal de loop van het goddelijke mandaat veranderen: zoals je bent en zoals je handelingen zijn, zo zullen de vruchten zijn die je zult voortbrengen. En dat zullen je kinderen zijn. Doe goed: het goede zal tot je komen. Doe kwaad: de natuur zal dezelfde onharmonische trillingen en reacties op de boosdoener brengen.

Dit is de betekenis van de oude joods-christelijke uitspraak:

“Mij komt de wraak toe, zegt de Heer. Ik zal vergelden” — woorden waarover men in het Westen 2000 jaar lang heeft gepraat en gepredikt, zonder er voldoende in te hebben geloofd om op de kracht ervan te vertrouwen. Met andere woorden, men heeft kwaad aan kwaad toegevoegd door te proberen kwaad met kwaad te bestrijden, wat de zaak alleen maar erger maakt. Kijk maar naar de gewone dingen in ons menselijk leven. Wraak nemen is niet de manier om de boosdoener te verbeteren. Je sterkt hem alleen maar in de overtuiging dat hij eigenlijk toch gelijk heeft: hij zal wraak nemen en jij probeert je op hem te wreken. Bedwingen bij tijd en wijle, ja, zeker. Maar je kunt kwaad niet met kwaad beteugelen, je kunt angst niet met angst bestrijden, je kunt haat niet met haat bevechten. De hemel mag weten hoeveel duizenden jaren dwaze mensen dat hebben geprobeerd, en is het ze ooit gelukt? De wereld zelf geeft het antwoord. Zelfs onze gangbare menselijke wetten in de beschaafde maatschappij staan niet toe dat een man het recht in eigen hand neemt en wraak neemt. Want zij erkennen de dwaasheid ervan, en dat het meer kwaad dan goed voortbrengt. De gebruikelijke grondbeginselen van de menselijke samenleving bevatten meer goede en zinnige wijsheid dan naties op zichzelf toepassen, of dan mensen als individuen onder elkaar toepassen. De wet zal niet toestaan dat je het recht in eigen hand neemt en wraak neemt op iemand die je kwaad doet; en dat is wijs, want het principe is gebaseerd op een diepzinnige wijsheidsleer. De Natuur duldt het niet.

De mensen zijn vergeten dat wat gij zaait, gij zult oogsten — en niets anders. Bedenk nu eens wat dit betekent; en hoe duister de dag ook is, hoe wanhopig de situatie ook mag zijn, wie kwaad doet en wie goed doet krijgt eens zijn loon, precies overeenkomstig het goede of het kwade dat men deed. De mensen vergeten dat je geen gedachten van haat kunt denken zonder je eigen karakter te misvormen, wat betekent dat je het verzwakt, wat betekent dat het minder sterk wordt, minder helder, minder intuïtief, minder scherpzinnig. Het vergt kracht om een goed mens te zijn en de Wet te volgen, en dat is een kracht die met elke uitoefening sterk toeneemt.

Zie wat de menselijke maatschappij doet. De menselijke maatschappij beschermt zichzelf. Naarmate de menselijke samenleving beschaafder is, is de beteugeling van het kwaad menselijker. Naarmate de menselijke samenleving minder beschaafd is, zijn de beperkingen die de menselijke samenleving oplegt aan de misdadigers, wreed, hard en onrechtvaardig. En ze hebben geen duurzame uitwerking.

Waarom niet? Omdat mannen en vrouwen intrinsiek fatsoenlijk zijn. Ik heb fatsoen gevonden, zelfs in het hart en denken van een crimineel — iemand met een wanhopig karakter. Zelfs zo'n man wist wat fatsoen was, maar hij was gepsihologiseerd door het idee dat het voor hem volkomen zinloos was het weer te proberen, want hoe hij ook zijn best deed, zijn strafblad zou tegen hem werken; zijn leven zou slechts één voortdurende hel zijn. Wat je zaait zul je oogsten, en wat je nu oogst, is wat je in het verleden hebt gezaaid; en dat is precies wat de wereld nu meemaakt: het oogsten van wat zij heeft gezaaid. Het zal niet blijven duren, het is niet eeuwig, het is slechts tijdelijk. Wat wij de ijzeren eeuwen van beproeving en verdriet noemen, wordt opgevolgd door een milder en vriendelijker tijdperk, totdat de mensen genoeg krijgen van schoonheid en harmonie, en men met werkelijke genialiteit kwalijke plannen en daden verzint; en dan komt er een nieuw duister tijdperk, een nieuw tijdperk van verschrikking, waarin de mensen alles willen hebben wat ze kunnen, en denken dat ze het kunnen krijgen zonder ervoor te betalen. Dat kunnen ze niet.

Het is een mooie oude spreuk uit het joods-christelijke Nieuwe Testament: Mij komt de wraak toe. Wraak – nee, het is geen wraak; we kunnen dat vertalen als het herstellen van evenwicht, van rechtvaardigheid, van harmonie in het universum – Mij komt de wraak toe. Niemand met gezond verstand twijfelt daaraan. We weten allemaal dat als we onszelf niet vertrouwen, de natuur vergelding zal eisen. Als we ons lichaam misbruiken, een deel van onszelf, zelfs door zulke kleine uitpattingen als alledaagse vergrijpen, dan zal het niet lang duren voordat de natuur vergelding zal eisen, en we pijn krijgen, of misschien ziek worden. En voor alle andere verstoringen van de natuurlijke wet en harmonie zullen we de prijs moeten betalen. Dat is de meest verheven leer die het menselijk genie ooit uit de schoot van de cosmische waarheid heeft voortgebracht. *Er is geen ontsnappen aan.* En zie wat een prachtige gedragsregel dit in iemands leven brengt. Je kunt er nooit mee weggelopen, zelfs als je het probeert. Er is geen ontsnappen aan. Je betaalt tot de laatste penning, en dan begint je nieuwe kans. Je hebt je schuld ingelost. Dat is onze leer van karman, en sommige mensen die het niet begrijpen, menen dat het wreed en onvriendelijk is dat de natuur haar wetten heeft en vergelding eist voor verstoring van die wetten, voor de bescherming van de cosmische harmonie. Maar bedenk wat je zou doen gehoorzamen als het niet zo was? Dan zouden mensen geen bescherming hebben, de goden zouden geen

bescherming hebben. Er zou geen wet en orde heersen. Het herstellen van harmonie is de grootste en meest wonderbaarlijke werkwijze van de natuur. Het is het toevluchtsoord voor de goeden, het grote gedragsbeginsel van de goeden, en een waarschuwing voor de boosdoener. Houd moed. Treed moedig tegemoet wat op je afkomt, en als je in het verleden in gebreke bent gebleven, zul je je schuld betalen, en dan zul je vrij zijn met een blanco blad, om er je nieuwe lotsbestemming op te schrijven. Niet langer zal het de waarschuwing zijn die op de Babylonische muur stond geschreven. Maar de Natuur zegt: ja, kind, het is voorbij. Een nieuw pad opent zich nu voor je, een nieuwe kans. Je bent nu vrij. Je hebt je schuld betaald. Je bent uit de gevangenis van tegenspoed. Niets lijkt mij zo troostrijk en mooi als de gedachte dat de Natuur om ons heen – waarmee ik niet alleen de fysieke natuur bedoel, maar de goddelijke schoot van het zijn waaruit wij in het begin der tijden zijn voortgekomen – nog steeds onze Moeder, Vader-Moeder is, dat wij kinderen zijn van de cosmische harmonie, en dat in die harmonie oneindige vrede en geluk liggen voor ons eigen dagelijks leven, en een gedragscode die ons nooit in de steek zal laten. Doe goed en goed zal bij je terugkeren. Zaai vrede en vrede zal je toekomen. Geef anderen een beetje van de vreugde die in je eigen hart is; dan zal de vreugde in je hart terugkeren, en in tijden van moeilijkheden zal de vreugde vrede brengen. Zaai kwaad in de wereld, en dat kwaad, als de wijder wordende kringen van het lot, zal je op een dag insluiten, en dan zal het volkomen nutteloos voor je zijn om tot de goden te klagen of te zeggen: waarom is mij dit overkomen? Je betaalt je schuld. Het is pijnlijk, maar als de schuld betaald is, ben je vrij. Is dat niet een gezonde, verstandige in en alle opzichten troost brengende leer?

Gottfried de Purucker, "Vengeance is Mine", *Wind of the Spirit*, p. 155-158, <https://blavatskyhouse.org/reading/gottfried-de-purucker/>.

ieder mens
EEN VREDESTICHTER

Geweten en geweldloosheid, wapens van morele kracht

Hoe we in een oorlogssituatie ons geweten kunnen volgen en ons niet laten meeslepen

Kerngedachten

» Je geweten is de poort naar je intuïtie en je Hoger Zelf. Door in vreedetijd te leren luisteren naar je geweten en je intuïtie, kun je wijs reageren in tijden van crisis en van je intuïtie gebruikmaken. Het is een waardevolle gids die je kunt behoeden om je te laten meevoeren met lagere instinctieve neigingen.

» Blijf zelfstandig nadenken en daarbij moreel toetsen aan de vraag: draag ik bij aan meer of minder lijden?

» Probeer je handelingen altijd in het licht van het grote geheel te zien. Je plicht is te leven naar je hoogste morele verantwoordelijkheid. Dit is ingebed in Universele Broederschap. Je draagt je verantwoordelijkheid altijd naar eigen vermogen.

» Beheers je denken en handelen: niet gelaten (te passief), niet impulsief (te actief), wel met voldoende wijsheid (dynamische balans).

In de algemene mentaliteit is een focus op vergelding te zien. De vergeldingsdrang komt voort uit instinctieve neigingen (bijvoorbeeld angst, wraakzucht; zie vorig artikel) en gaat voorbij aan de meer edele aspecten in de mens. In dit artikel gaan we in op meer veredelende mogelijkheden in een conflictsituatie. Wanneer je wordt geconfronteerd met geweld tussen partijen en je wordt uitgedaagd te reageren en verantwoordelijkheid te nemen, wat doe je dan?

In Oekraïne, zoals in veel andere landen, zijn alle mannen (tussen 18 en 65 jaar) verplicht om het vaderland te verdedigen. Je kunt je voorstellen dat dit allerlei spanningen veroorzaakt. Bijvoorbeeld: vechten tegen de vijand versus zorg voor familie en landgenoten; sociale druk om partij te kiezen; gevoelens van verdriet en vergeldingsdrang tegenover de wens om in vrede te leven; plicht versus geweten. Ieder wordt beproefd op zijn menselijke waardigheid. Kun je in een oorlogssituatie gewetensvol blijven handelen en je niet laten meeslepen door vergeldingsdrang?

Bij het zoeken naar een antwoord op die vraag gaan we in op begrippen als karma, vrije wil, geweten en geweldloos verzet als middelen tot herstel van harmonie.

Karma en vrije wil⁽¹⁾

Elke situatie is een gevolg van een reeks oorzaken en omdat op elk moment nieuwe oorzaken worden geschapen is het nodig om stil te staan bij een universele wetmatigheid. In de Theosofia wordt dit wel de 'wet van oorzaak en gevolg' of de 'wet van herstel van harmonie' genoemd. Het Sanskrit-woord hiervoor is Karma. Dit betekent enerzijds 'doende', ofwel 'handeling' (van een wezen) en anderzijds 'ge-volg'. Alles is met al het andere verbonden en er is geen wezen dat op zichzelf kan bestaan. Elke handeling van een mens heeft consequenties voor andere wezens, waarbij de natuur op een cyclische wijze tevens zorgt voor een terugwerking naar de veroorzaker. De gevolgen van ons denken en handelen komen soms direct en soms pas in volgende levens bij ons terug. Wij creëren vanuit ons denken en handelen het 'web van het lot'. Dit

Igor is boekhouder en vader van drie kinderen. Met lede ogen heeft hij de ontwikkelingen aangezien en voelt zich toch overvallen door de oorlog. Hij is bezorgd over zijn gezin. Terwijl hij nadenkt over hoe het nu verder moet, herinnert hij zich de lessen van zijn opa. Deze las met hem de sprookjes en legenden uit de Sovjet-landen en vertelde veel over de geschiedenis. Opa was ook thuis in de oosterse wijsheid en kon daardoor de ontwikkelingen in een groter perspectief zien. In gedachten hoort Igor zijn opa vol vuur spreken over hoe mensen verschillen in hun ideeën over de oorzaken van hun problemen. Over fatalisme en de vrije wil. Over verstarring, vergelding, veredeling. Over dynamisch herstel van harmonie. Igor beseft dat hij voor de keuze staat om de geweldsspiraal te versterken of ... maar hoe dan?

zijn onze eigen toekomstige omstandigheden in samenhang met alle andere levende wezens, die net als wij knooppunten zijn in het web.⁽²⁾ In zekere zin is er geen individueel karma, maar is dit altijd collectief.

Wij zijn oneindig onderling verbonden met onzichtbare draden van allerlei kwaliteiten. Een karmisch web.

De motivatie en de aard van een handeling bepaalt de karakteristiek van het effect. Een goede verstaander begrijpt dat hier geen sprake is van fatalisme en ook geen willekeur of toeval, maar strikte rechtvaardigheid. Wat je zaait zul je oogsten. In essentie is karma een leer van de vrije wil, omdat de mens in staat is zijn handelen te richten op zichzelf, met een karakteristiek van eigenbelang, dan wel op een dynamisch harmonische samenwerking met alle mensen en met alle levende wezens.

In de doorlopende keten van 'oorzaak en gevolg' scheppen alle levende wezens met hun handelingen

continu nieuwe oorzaken. Daarom is het van essentieel belang om ons te realiseren dat we een onderdeel zijn van een groot organisch samenwerkingsverband. Vanuit het besef van eenheid en verbondenheid kunnen we altijd kiezen voor handelingen die de harmonie ten goede komen en die bijdragen aan een Universele Broederschap. Of we kunnen vanuit meer persoonlijke motieven kiezen voor onszelf, of onze beperkte eigen groep. Elke keuze roept in karakteristiek overeenstemmende gevolgen op. We gaan nu verder in op het 'geweten' en 'geweldloos handelen'. Kunnen we in een wereld vol geweld ons geweten volgen en handelen zonder schade toe te brengen aan het geheel? En kunnen we de spiraal doorbreken en de grondslag leggen voor een duurzame vrede en samenwerking?

De ontwikkeling van ons geweten

In onze huidige groeifase als mensheid hebben we het denken ontwikkeld. We bezitten het vermogen ons zelfbewust te zijn. We kunnen bewuste keuzes maken en hebben onderscheidingsvermogen. We hebben op ons pad als eeuwig lerende wederbelichamende ziel al ontelbare ervaringen opgedaan en lessen getrokken uit conflicten die achter ons liggen. Conflicten waarin we soms aanstichter waren, dan wel slachtoffer of misschien bemiddelaar waren tussen conflicterende partijen. Door ervaring leren we stap voor stap dat we boven een conflict uit kunnen groeien. En dat een conflict altijd uit onszelf komt, nooit van buiten. En ook dat de oplossing dus van binnenuit moet komen. Al die ethische lessen zijn verzameld in ons geweten. Ons geweten is de bewaarplaats van al onze spirituele lessen uit vorige levens. Spirituele lessen die onze instincten verre overstijgen. Lessen die we op basis van ons denken hebben ontwikkeld en die getuigen van redelijkheid, logica, menselijke vredelievendheid, gerechtigheid en altruïsme. Die kwaliteiten hebben we in onze edele idealen van menselijke waardigheid opgetekend. Het zijn ook die spirituele lessen, waarin we leerden dat stelen feitelijk stelen van jezelf is, dat het benadelen van de één eveneens het benadelen van allen is. Lessen dat haat alleen meer haat brengt. Lessen waarin we soms door verdriet of lijden leerden dat we niet los staan van elkaar, dat wat de een doet de ander eveneens raakt. In alle Oude Wijsheid-tradities vind je deze universele levensles verwoord in de Gulden Regel: doe een ander dat wat u wilt dat u geschiedt. Doe daarom die dingen die in jezelf en de ander het meest edele oproepen, volgens je hoogste morele maatstaf.

Het gebruik van ons geweten

Alle spirituele lessen, die we als denker hebben opgebouwd, kunnen we betrekken in ons huidig dagelijks handelen. Dit doen we door actief contact te maken met en te gaan leven vanuit ons Hoger Zelf, waarin het geweten is 'opgeslagen'. Als we verder ons begripsvermogen of intuïtie ontwikkelen, vinden we aansluiting bij grootsere inzichten en zien we de verbanden tussen alle levensuitingen.⁽³⁾ Wanneer we de mens beschouwen in de driedeling lichaam-ziel-geest dan kunnen we het geweten zien als een 'schakel' tussen ziel en geest. Of anders gezegd: als een 'aspect' van ons hogere denken, ons lerend deel waarvan de geleerde lessen onvergankelijk in ons bewustzijn beklijven.

De plaats van ons geweten, als onderdeel van ons Hoger Zelf.⁽⁴⁾

Het leven in onze hogere aspecten maakt ons minder kwetsbaar voor uiterlijke prikkels, zoals beelden in de media of in alledaagse situaties en gesprekken. Vaak worden instinctieve reacties opgeroepen, zoals angst, haat of wraak, welke we feitelijk allang achter ons hebben gelaten. We zijn namelijk niet alleen de persoonlijke mens, maar in essentie veel meer. Wanneer we het innerlijke advies van ons Hoger Zelf niet volgen, maar vanuit onze instincten blijven reageren, dan zal de cyclische wet van wederbelichaming en karma ons steeds weer in conflict-situaties brengen. Dat gaat door totdat we er bovenuit groeien. Met de wetenschap dat alles in potentie in ons zit kunnen we kiezen om zaken op een meer edele wijze aan te pakken door onder meer gebruik te maken van onze verbeeldingskracht. We kunnen ideaalbeelden opbouwen en die proberen te realiseren.

Door te leven vanuit je geweten en vertrouwen te ontwikkelen in je Hoger Zelf start je feitelijk twee belangrijke dingen. Ten eerste leer je je lagere, instinctieve

zijde steeds beter beheersen en word je er niet langer door verontrust. Ten tweede ga je tegelijkertijd in een proces van verinnerlijking in jezelf op zoek naar duurzame oplossingen. Ons geweten is de schakel met ons Hoger Zelf en naarmate we meer leren hierin bewust te leven, openen we de weg naar harmonie.

Wanneer dit bovenal wordt ingegeven door onze eerdere lessen in altruïsme, dan zoeken we die oplossingen die voor allen bevredigend en duurzaam zijn. Dus voor vriend en vijand. Dan putten we niet alleen uit ons 'geweten', maar brengen we ons via het geweten in contact met onze innerlijke goddelijkheid, het aspect in ons waardoor we de eenheid van het leven ervaren. Op die wijze ontvangen we dan die intuïties en universele inzichten, waardoor we altijd het juiste doen of nalaten in elke situatie. Dan weet je. Je bent innerlijk overtuigd dat deze handelingen de juiste zijn voor allen. Je begrijpt de oorzaken die aan conflicten ten grondslag liggen en weet de juiste handelingen te verrichten waardoor er duurzame Vrede ontstaat. Dan schaar je je bij de ware vreedstichters die de mensheid heeft voortgebracht, en vorm je met hen een beschermende sfeer waar de instinctieve gevoelens niet langer doorheen kunnen stromen.

Dit klinkt misschien als een prachtige idealistische voorstelling. Toch is ieder mens in staat om dit in meer of mindere mate in praktijk te brengen, om gewetensvol te handelen.

Hoe breng je plicht en geweten in balans?

Als ons geweten de optelsom van ethische lessen is uit voorgaande levens, is het dus voor iedereen anders, omdat we allen ons eigen ontwikkelingspad hebben afgelegd. De kwaliteit en omvang van het geweten verschillen dus per persoon. Naarmate we bewuster vanuit onze hogere aspecten leren leven, openen we ons ook meer voor onze intuïtie, die in ons de stroom van directe kennis en inspiratie doet vloeien. Ons geweten is daarbij een schakel in ons denkbewustzijn, die we altijd kunnen gebruiken.

Maar wat zegt je geweten als je onder het regime van je land wordt opgeroepen om je land te gaan verdedigen? Is geweld dan gerechtvaardigd? Kun je je beroepen op het gehoorzamen aan het bevel van hogerhand?

In boeddhistische geschriften komt naar voren dat een mens, ongeacht zijn positie, altijd moreel verantwoordelijk is. "Bevelen van hogerhand, zelfs bevelen van de koning zelf, kunnen niet tot uw verdediging worden aangevoerd, als wat u gedaan heeft moreel onjuist is."⁽⁵⁾ Er is nooit een

reden om niet zelf morele afwegingen te maken. Gottfried de Purucker is in zijn artikel ‘Drie dingen om te onthouden’⁽⁶⁾ glashelder over onze hoogste innerlijke morele plicht om te handelen vanuit Universele Broederschap. En in zijn artikel ‘Plicht en de morele balans’, schrijft hij dat wij altijd moeten proberen naar beste kunnen onze plicht of dharma te vervullen in de wereld. Hij benadrukt dat het onze eigen plicht is en beschrijft daarbij een kring die steeds groter wordt. En dat werkt zowel naar binnen als naar buiten. “Doe de plicht die het eerste aan de orde is. Dan zullen alle andere hun juiste plaats vinden. Zo zal een man die trouw is aan zichzelf, trouw zijn aan zijn familie, trouw zijn aan zijn land en met de verruimende blik die deze regel met zich meebrengt, trouw zijn aan de gehele mensheid.”

De meest direct voor je liggende plicht is afhankelijk van de karmische omstandigheden waarin je je begeeft. Daarbij is er sprake van een ‘hiërarchie’ van plichten, die wortelt in de eenheid. “Het geheim is om uw eigen plicht te doen, waar u ook bent en op welk moment dan ook. U hebt een plicht aan uzelf, aan uw ziel. De eerste plicht van alle die een mens heeft, is rechtschapen te denken, rein te denken, juist te leven, nooit een broeder te kwetsen. Dan komt de plicht tegenover zijn familie, dan de plicht tegenover zijn land; en voor sommige zeldzamen komt er een plicht tegenover de goden, of halfgoden. Dit alles is echter inbegrepen in de ene verklaring van de universele plicht van een mens tegenover de mensheid, die allen omvat.”⁽⁷⁾

De sleutel voor de balans tussen plicht en geweten is de combinatie van leven naar je hoogste innerlijke moraal (vanuit je geweten) en het vervullen van al je plichten in de kring waarin je je bevindt, in de wetenschap dat die kring immer groeit. Laat Universele Broederschap de grondtoon zijn!

In het kader staan twee voorbeelden die laten zien dat het nemen van de eigen verantwoordelijkheid conform het geweten binnen een nijpende situatie van dienstplicht een enorm positief gevolg kan hebben voor de hele wereld.

Gradaties van verantwoordelijkheid

Elk individu heeft een verantwoordelijkheid die in omvang past bij de mate van zijn ontwikkeling. Dus ook de mate van ontwikkeling van het geweten. Gewetensvol handelen is voor een gemiddeld mens van een andere reikwijdte dan voor een Buddha. Ook is je verantwoordelijkheid gerelateerd aan de karmische situatie waarin je je bevindt. Als je huisvader bent, dan heb je een verantwoordelijkheid

naar je gezin. Als je minister van volksgezondheid bent dan heb je een andere verantwoordelijkheid, enzovoort. Evenwel is ieder in staat om, naar beste kunnen, te handelen volgens de hoogste morele maatstaf die hij in zijn eigen geweten ontwikkeld heeft.

De wijze waarop we dat kunnen doen is door naar binnen te kijken in onszelf en ons denken te observeren. Als we ons trainen in dit observeren kunnen we onderscheidingsvermogen ontwikkelen over de verschillende kwaliteiten van onze gedachten. Dit is ook een basis van geweldloosheid.

Gewetensvolle Russische officieren verhinderen inzet kernwapens.

Er zijn twee historische voorbeelden van Russische officieren die door het gebruik van hun geweten hebben voorkomen dat kernwapens gebruikt zouden worden.

In de Koude Oorlog, tijdens de Cubacrisis in 1962, was het Vasili Archipov die onder enorme druk zijn kalmte bewaarde in een onderzeeboot waarvan het contact met de buitenwereld was verbroken. Hij verhinderde dat een of meer nucleaire torpedo's gelanceerd zouden worden.⁽⁸⁾

Een andere officier, Stanislav Petrov was in 1983 wachtcommandant toen het waarschuwingssysteem aangaf dat de Verenigde Staten vijf intercontinentale raketten richting de Sovjet-Unie hadden afgevuurd. Hij oordeelde dat de melding loos alarm was en informeerde zijn superieuren niet. Later bleek er een storing in het systeem te zitten.⁽⁹⁾

Deze officieren bleven zelf nadenken tijdens een crisismoment en waren zich bewust van verregaande consequenties als zij zich strikt aan de voorgeschreven procedures hadden gehouden. Deze voorbeelden laten zien dat als één individu zijn geweten volgt, dit een enorm positief effect heeft op de hele wereld.

Geweldloosheid

Over geweldloosheid is veel geschreven. Meestal gaat het daarbij over geweldloos verzet, geweldloze actie of geweldloze communicatie. Er zijn veel analyses gemaakt van de uitspraken en het optreden van mensen als Gandhi en Martin Luther King jr. waaruit ‘methodes’ zijn ontwikkeld. In dit artikel gaan we in op de theosofische

inzichten over geweldloosheid. Het leven van Gandhi is daarbij een mooie praktische illustratie.

Mevrouw Blavatsky heeft in *De Stem van de Stilte* een aantal essentiële gedachten gegeven over een geweldloos leven. Kort gezegd gaat het over onze spirituele ontwikkeling als mens. Door de zeven 'perfecties' of 'Pāramitās'⁽¹⁰⁾ te beoefenen ontwikkelen we ons volledig in harmonie met de universele natuur. Ze kunnen niet los gezien worden van elkaar, maar we wijzen hierbij in het bijzonder op de Twee Paden. Wanneer wij het Pad van ieder voor zich volgen, remmen wij het geheel in zijn groei. Wanneer we het Pad van mededogen volgen, dan

De oproep om de wapens op te nemen roept veel bij Igor op. Hij wil zijn vaderland dienen, maar schuwt fysiek geweld. Hij herinnert zich een les op school over Gandhi met zijn geweldloosheidsleer en overdenkt hoe hij dit nu in de praktijk kan brengen. Hij graaft in zijn geheugen: "Wat waren ook weer de uitgangspunten van Gandhi?" Daarbij komen vragen op als: "Hoe zat dat ook alweer met de morele geesteshouding die nodig is?" en "Heb ik ook die morele kracht in mij?". Vooralsnog voelt hij zich geroepen door zijn plicht jegens het vaderland ...

zijn we een voedingsbron van geestelijk voedsel voor de wereld, een continue stroom van mededogen die de mensheid verheft. Dit is de esoterische sleutel van geweldloosheid. Door ons in te zetten voor de groei van allen, door ons één te weten met allen, worden al onze gedachten en daden doorstraald met compassie. Wanneer we in een disharmonische situatie komen, dan verzachten we het leed van de betrokkenen en helpen hen te leren meer harmonisch te leven en een betere toekomst op te bouwen in samenwerking.

Een belangrijk aspect bij mededogen is dat het niet betekent dat we alles maar accepteren en over ons heen laten komen. Nee, integendeel. Handelen vanuit mededogen betekent soms ook het bieden van een tegenwicht, oftewel verzet. Geweldloos verzet. Het geweldloos tegenwicht vanuit theosofisch perspectief is het helpen ontwikkelen van een nieuwe mentaliteit.

Resoneren en inspireren

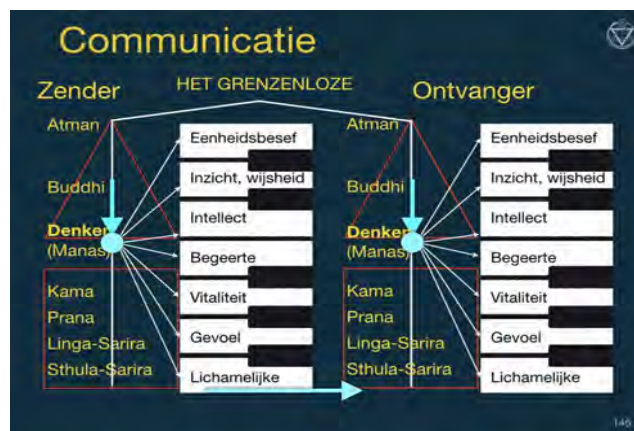
In de Theosofie gaan we uit van bewustzijn als drijvende kracht achter alle leven. De mens is een bewustzijnscentrum in een groter geheel (in een spectrum van goddelijk tot fysiek). In het menselijk bewustzijn onderkennen

we verschillende denkaspecten. We kunnen die in onszelf en in een ander herkennen en aanspreken. Onderstaande schema's geven een beeld hoe we vanuit verschillende aspecten, dus met verschillende kwaliteiten met elkaar kunnen communiceren.⁽¹¹⁾

Als we kijken naar onze innerlijke communicatie, tussen de verschillende bewustzijnscentra in onze constitutie, dan rijst een beeld van resonantie tussen aspecten in die centra. Bijvoorbeeld tussen onze instinctieve aspecten (roze), of tussen ons menselijk geweten en onze innerlijke leraar (blauw).

Als mensen functioneren we als zender en ontvanger van gedachten. De metafoor van een klavier kan ons ook helpen een beeld te vormen van hoe wij elkaar bewust en onbewust beïnvloeden. We kunnen de verschillende denkaspecten met hun kwaliteiten zien als verschillende tonen. Die tonen veroorzaken resonanties op dezelfde tonen bij een ander. Als wij onszelf blijven richten op de meer edele aspecten van geweten en intuïtie dan wakkeren we dat bij de ander ook aan.

Als we dat beeld aanvullen met het eerder genoemde web waarin we knooppunten zijn, dan zien we gemakkelijk

dat onze mentale gerichtheid de kwaliteit van het hele levensweb beïnvloedt. Gezamenlijk bepalen we de kwaliteit van de gedachtesfeer van de aarde en we hebben daar allen een individuele verantwoordelijkheid in. En met kennis over ons denken kunnen we de kwaliteit actief verbeteren ten goede van de hele mensheid.

Geweldloos verzet

We hebben geschetst hoe vanuit de theosofische leringen geweldloosheid en mededogen vrijwel synoniem zijn. Hier volgen enkele praktische aspecten van geweldloos verzet. Geweldloze acties kunnen worden verdeeld in verschillende categorieën.⁽¹²⁾ Bijvoorbeeld geweldloos protest en overreding, waarbij alternatieve gedachten worden ontwikkeld en andere oplossingen worden bedacht. Een andere optie is het niet-meewerken aan onrechtvaardig beleid. Tot slot kan worden gekozen voor geweldloze interventie, zoals een sit-in of boycot.

Het is van belang dat geweldloos verzet in een dynamisch proces gezien wordt, dus continu de situatie beoordelen en passende actie kiezen. De werkwijze van Gandhi illustreert dat ook. Hij had geen allesomvattend uitgewerkt actieplan, maar bepaalde gaandeweg acties op basis van principes die liggen in hogere menselijke waardigheid. Deze sprak hij altijd aan. Gandhi ging regelmatig vasten en mediteren om zo de stem van zijn geweten en intuïtie te laten spreken. Via zijn innerlijke dialoog kreeg hij telkens inspiratie voor de volgende stap.⁽¹³⁾

Igor ziet om zich heen de gevolgen van de oorlog en zucht. Enerzijds kan hij het geweld niet passief over zich heen laten komen, met alle gevolgen voor zijn land en familie. Anderzijds ziet hij in dat een reactie met geweld alleen maar voeding is voor meer geweld en lijden, een spiraal die beide strijdende partijen alleen maar dieper de ellende in brengt ... Ondanks zijn moedeloosheid begint hij toch weer te denken. Er moet toch een weg zijn waardoor de geweldsspiraal doorbroken kan worden ...

Heilige middelen leiden tot heilige doelen

In het denken van Gandhi staan twee begrippen centraal: Satyagraha (Standvastig vasthouden aan Waarheid) en Ahimsa (Geweldloosheid). Volgens Gandhi moeten doelen en middelen even zuiver zijn. Het doel groeit uit de middelen; dit is net zo logisch als de boom die uit het zaadje groeit. 'Wanneer de satyagrahi tegenstand ondervindt of een slechte situatie aanvalt, is zijn eigen innerlijke toestand

belangrijker dan de uiterlijke omstandigheden. Wanneer hij gewapend is met voldoende morele kracht, wordt hij onoverwinnelijk. Satyagraha is in wezen een kwestie van kwaliteit in plaats van kwantiteit.'⁽¹⁴⁾

Geweldloos verzet biedt de mogelijkheid om op allerlei manieren te reageren, zonder gebruik van geweld. De effecten daarvan zijn te zien op verschillende niveaus. Het komt er altijd op aan om de ander te benaderen vanuit onze hoogste morele waarden. Hierdoor kunnen we inspireren tot moreel gedrag, beschermen van menselijke waarden en genezen van (gedeeld) leed.

Igor heeft zijn gezin in veiligheid gebracht en is als soldaat geplaatst in de frontlinie van zijn belegerde stad. Met afschuw ziet hij het geweld om hem heen. Hij voelt de strijdlust en de vergeldingsdrang, maar ook de wanhoop en het verdriet. Hij denkt weer aan de les over geweldloosheid. De docent moedigde de leerlingen aan om hier zelfstandig over na te denken. Hij begint opnieuw te denken over de principes van geweldloze actie en of hij deze kan toepassen in deze beroerde situatie. Hij kijkt aan het vijandig front naar de soldaten. Hij ziet dat die daar net als hij hun 'plicht jegens het vaderland' vervullen. Ineens voelt hij een enorme verwantschap met de jongens 'aan de overkant'. Hij neemt een moedig besluit en zorgt ervoor dat het veldhospitaal een neutrale vrijhaven wordt waar gewonden van beide partijen gelijk behandeld worden.

Igor heeft in deze uiterst moeilijke situatie toch zijn geweten gevolgd. Ook anderen kunnen dat, hoewel ze tot een andere handelwijze dan Igor kunnen komen. Zo kun je je voorstellen dat een bevolking geen geweld biedt aan een bezetter maar wel op geen enkele wijze meewerkt aan het bestuur. Het spreekt dat zoiets alleen effect heeft als een meerderheid van de bevolking dit kan opbrengen. Een ander mens die zijn geweten volgt, kan zijn land ontvluchten en vanuit het buitenland vredesinitiatieven proberen te ontplooiën. Weer een ander kan weigeren de wapens op te pakken en wellicht de gevangenisstraf die dit teweegbrengt in alle gemoedsrust en vrede aanvaarden. We zeiden het al: het geweten is de opgetaste spirituele wijsheid van een mens. En mensen verschillen in hun ontwikkeling.

Het geweten van de wereld

We hebben het gehad over het levensweb waarin we knooppunten zijn. En dat we brandpunten zijn van bewustzijn met een spectrum aan kwaliteiten waarmee we gezamenlijk de kwaliteit van de denksfeer van de aarde voeden. Ons individuele geweten staat in wisselwerking met het 'geweten van de wereld', dat ons als collectief helpt de neigingen tot gewelddadige acties te reduceren.

In de woorden van Gottfried de Purucker: "... beschaafde methoden worden zo algemeen superieur geacht aan die wrede en barbaarse methoden, dat moderne regeringen, bij monde van hun vertegenwoordigers in alle landen op aarde, hun uiterste best doen een twijfelende wereld te overtuigen van de zuiverheid van hun motieven en van hun afschuw een beroep te moeten doen op het laatste en uiterste redmiddel, de bloedige arbitrage door oorlog. Wat wil dat zeggen? Dat wil zeggen dat het pad van vrede universeel erkend wordt als het geëigende en juiste pad. Heden ten dage durft geen land openlijk toe te geven dat het met zelfzuchtige en hebzuchtige doeleinden tot oorlogvoering zal overgaan. Het geweten van de wereld is iets heel reëls; geen groep mensen durft of kan dit straffeloos negeren. Zelfs als de lucht vervuld is van strijdrumoer, klinken luid boven dit alles uit de stemmen van degenen die de 'kwaadaardige verkwisting' van oorlog hekelen." ... "Ons theosofische Vredeswerk [...] is uitermate effectief, omdat het tot de werkelijke wortel van de kwaal gaat: het menselijke hart en denken. En afhankelijk van de hoeveelheid licht die op die wijze tot de ziel doordringt, wordt het hart hervormd, versterkt, en gezuiverd van de dikke schuimlaag van zelfzucht en hebzucht [...]"⁽¹⁶⁾

De kracht van geweldloos verzet

Gandhi zei over zijn geweldloos verzet, ten bate van allen, dat dit het machtigste wapen is.

Hierover is ook onderzoek gedaan, bijvoorbeeld door Erica Chenoweth, een sociologe die de 'Methode Mandela' eerst nog naïef vond. In de echte wereld, zo geloofde ze, komt macht uit de loop van een geweer. En om dat te

bewijzen bouwde ze een enorme database met alle verzetsbewegingen sinds 1900. "Toen begon ik te rekenen", schreef ze: "Ik was geschokt. Meer dan 50 procent van de vreedzame campagnes was succesvol, tegenover 26 procent van de gewelddadige. En waarom? De belangrijkste reden is dat er meer mensen meedoen aan vreedzaam verzet. Gemiddeld meer dan elf keer zoveel, om precies te zijn.

Het geweten van de wereld in de praktijk van de Jodenvervolgung

Uit onderzoek van Esther Struikmans komt naar voren dat er in de Tweede Wereldoorlog grote verschillen waren tussen Europese landen in collaboratie met de bezetter en de Jodenvervolgung.⁽¹⁷⁾ In Albanië, Bulgarije en Denemarken hebben alle Joden de oorlog overleefd door de humanitaire opstelling van de bevolking en soms ook instituties.

"In alle drie de landen bestond geen traditie van strikte gehoorzaamheid aan de overheid: indien nodig stelde men het eigen geweten en de humaniteit boven officiële bevelen. Bijvoorbeeld door te weigeren namenlijsten te overhandigen of mee te werken aan deportaties, met name naar buiten het eigen grondgebied."

In Denemarken hebben de burgers en overheid gezamenlijk in één grote reddingsoperatie de Joden in veiligheid gebracht in Zweden. Vervolgens hebben zij hun bezittingen gerespecteerd en beschermd, waardoor de Joden hun leven weer konden hervatten na de oorlog. In Albanië en Bulgarije zijn de woonachtige en als vluchteling opgenomen Joden beschermd als deel van de 'eigen' bevolking.

Voor alle drie deze landen gold: "De weigering zich als bevolking tegen elkaar uit te laten spelen bleek cruciaal: men sloot de gelederen en vormde samen één geheel van Joodse en niet-Joodse burgers." [...] "Wat waren nu de doorslaggevende factoren waardoor het in deze drie genoemde landen zo goed is afgelopen met de Joodse bevolking? Een tolerante mentaliteit van de bevolking, in combinatie met een geringe mate van antisemitisme hielp zeker, met name doordat er concrete actie en protest aan werden gekoppeld."

Prachtige voorbeelden van Universele Broederschap en de werking van het geweten van de wereld in de praktijk.

Inspiratiebronnen van vredeswerkers

Waar haalden de grote voorbeelden van het vredeswerk en geweldloosheid hun inspiratie vandaan? En hoe kunnen wij daarvan leren?

De geschiedenis heeft vele vreedstichters voortgebracht, die allen dezelfde boodschap brachten van de mogelijkheid dat duurzame vrede, gerechtigheid en harmonie voor allen bereikbaar is. Denk daarbij aan de grote wijzen zoals Gautama de Buddha, Jezus, Krishna en Mohammed. Maar ook aan grote filosofen zoals Plato en Pythagoras.

Bestudeer hun gemeenschappelijke boodschap en maak contact met je Hoger Zelf. Onderzoek en verifieer de universele leringen die zij in hun boodschap brachten. Kijk naar de filosofie waarop mensen zoals Gandhi, Martin Luther King, Mandela, Desmond Tutu, Malala, en vele anderen hun geweldloze handelingen baseerden.

De wereldleraren reikten allen de leer van geweldloosheid aan. De Buddha deed dat in de Pratimoksha Sūtra. Jezus in de Bergrede. De Gulden Regel is zelfs een gangbaar spreekwoord geworden. 'Wat gij niet wilt dat u geschiedt, zo doe dat ook een ander niet'. We hoeven daarnaast ook niet lang te zoeken om te zien dat de Theosofie sinds 1875 een rijke inspiratiebron is van vreedstichters.

Bijvoorbeeld Tolstoj heeft zich in Rusland sterk ingezet voor onderwijsvernieuwing en het aanwakkeren van een moraal van vrede, gelijkheid en gerechtigheid. H.P. Blavatsky zag in hem een waar theosoof die deed wat hij preekte. Tolstoj had een sterke band met het oosterse gedachtegoed en gebruikte ook theosofische bronnen bij zijn werk. Hij heeft van Blavatsky persoonlijk een exemplaar van *De Stem van de Stilte* gekregen, waarvan hij een gedeelte heeft vertaald in het Russisch. Blavatsky heeft enkele werken van Tolstoj vertaald naar het Engels en hier commentaren op geschreven in *Lucifer*.

Toen Gandhi in Engeland verbleef voor zijn rechtenstudie kwam hij in contact met theosofen, met wie hij *De Stem van de Stilte* en de *Bhagavad-Gītā* bestudeerde. Hierdoor kwam de tot dan toe dode letter van zijn eigen religie tot leven. In zijn jonge jaren in Zuid-Afrika heeft hij een briefwisseling gehad met Tolstoj, in diens laatste levensjaar. Zij herkenden elkaars geestverwantschap. Het werk en de brieven van Tolstoj hebben Gandhi sterk geïnspireerd. De briefwisseling tussen Tolstoj en Gandhi ging over de grondslagen van een rechtvaardige samenleving en de weg daarnaartoe via de inzet van geweldloos verzet.

Gandhi is op zijn beurt weer een inspiratiebron geweest voor velen, waaronder bekende namen als Martin Luther King jr. en Nelson Mandela.

En dan heb ik het niet alleen over jongens met iets teveel testosteron, maar ook over vrouwen en kinderen, ouderen en mensen met een handicap. Het goede overwint wederom met een grote overmacht.¹⁵⁾

Dit onderzoek illustreert twee dingen. Ten eerste dat veel mensen het volgen van hun geweten en geweldloos verzet verkiezen boven vergelding. Ten tweede dat er een aanstekelijke werking kan uitgaan van geweldloos verzet, waardoor het draagvlak groter wordt. Dat is precies wat we eerder in dit artikel noemden ten aanzien van resonantie. In dit geval resonantie op de edeler aspecten van de mensen. In de kaders op pagina 76 en 77 illustreren we hoe we gezamenlijk vormgeven aan het 'geweten van de wereld'.

Deze gedachten over ons collectieve geweten zijn een hoopgevend slotakkoord in dit artikel over de kracht van ons geweten en geweldloosheid. Vanuit het besef van verbondenheid en met altruïstische motieven kunnen we

deze altijd inzetten als wapens, wapens van morele kracht.

Referenties

1. Gottfried de Purucker, *Occult Glossarium*. Stichting I.S.I.S., Den Haag, 1993, p. 117-119, lemma 'Karman'.
2. Erwin Bomas, 'Het beheersen van gedachten. Gedachte > handeling > gewoonte > karakter > reïncarnatie'. Artikel in *Lucifer*, jaargang 42, juni 2020, nummer 3, p. 78-86.
3. Gottfried de Purucker, 'Conscience and intuition'. Opgenomen in *Studies in Occult Philosophy*, p. 212-214, <https://blavatskyhouse.org/reading/gottfried-de-purucker/>.
4. Jenny van der Tak: 'De Leider in jezelf'. Artikel in *Lucifer*, jaargang 41, oktober 2019, nummer 5, p. 146-152.
5. Aangehaald door rechter C.G. Weeramantry in zijn lezing 'Rechters als vredes-inspirators'. Vredessymposium 1999, *Lucifer*, jaargang 21, oktober 1999, nummer 5, p. 54-68.
6. Gottfried de Purucker, 'Three things to remember'. Redactioneel in *The Theosophical Forum*, Vol. XVII, No. 5, November 1940.
7. Gottfried de Purucker, 'Duty and moral balance'. Redactioneel in *The Theosophical Forum*, Vol. XIX, No. 2,

- Augustus 1941.
8. Bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Vasili_Aleksandrovitsj_Archipov.
  9. Bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Stanslav_Petrov.
  10. Over de Pāramitā's: 'Bouw mee aan de mentaliteit van de toekomst', Symposium 2021, *Lucifer*, Jaargang 42, december 2021, nummer 5/6.
  11. Erwin Bomas, 'Een spirituele kijk op communicatie. Van stress naar Zen'. Artikel in *Lucifer*, jaargang 41, augustus 2020, p. 116-125.
  12. The Albert Einstein Institution biedt veel informatie over geweldloze acties: www.aeinstein.org/nonviolentaction/.
  13. Op deze website is veel over het gedachtegoed van Gandhi te vinden: www.mkgandhi.org/articles/casestudies.htm.
  14. Gene Sharp, *Gandhi wields the weapon of moral power*. Navajivan Publishing House, Ahmedabad, India, 1960, hoofdstuk 1.
  15. Rutger Bregman in *De Correspondent* d.d. 22 mei 2018: <https://decorrespondent.nl/8281/dit-is-het-beste-medicijn-tegen-haat-racisme-en-vooroordelen/339183988143-ae81fe8b>.
  16. Gottfried de Purucker, 'Peace or war and The Secret Doctrine'. Artikel in *The Theosophical Path*, Vol. XXV, No. 5, 1923, p. 419-429. Vertaling in *Lucifer*, 'Vrede of oorlog en De Geheime Leer', jaargang 21, juni/augustus 1999, nummer 3/4, p. 95-103.
  17. Esther Struikmans, in *Trouw*, 4 mei 2022: <https://www.trouw.nl/opinie/leer-echt-van-de-geschiedenis-laait-jeniet-uit-elkaar-spelen-b6b2ce46/>.

≡ Inspirerende theosofische teksten over dit onderwerp ≡

Plicht en moreel evenwicht

**Wat is onze plicht in het licht van ons geweten?
Hierover volgt een zeer waardevolle gedachtegang
van Gottfried de Purucker.**

Slechts de kennis van het gezegende karman met zijn oneindig rechtvaardige maatstaven voor harmonie, belet het denken en hart van de mens voor volslagen ontmoediging. Als de aardse mens deze sleutel begrijpt, leidt deze hem langzaam en geleidelijk omhoog, verruimt zijn visie, totdat hij uiteindelijk zoveel van de werkelijkheid ziet als zijn denken kan bevatten; en ondanks al zijn lijden in de wereld als gevolg van karmische noodzaak, weet hij dat alles in essentie goed is.

Laat niemand zijn hart verharderen en denken dat hij zich niet hoeft in te spannen om anderen te ondersteunen, een helpende hand te bieden of een slok verkoelend water te geven aan de dorstige. Denk aan de oude wet die H.P.B. ons leerde: het nalaten van een daad van mededogen wordt een daad van een noodlottige fout voor jou. Weet je waarom?

Ik vraag me af hoe velen van ons onze fundamentele leer van Universele Broederschap vergeten? Zulke eenvoudige woorden! Ze lijken zo banaal, en toch bevatten ze de leer van de goden. De woorden UNIVERSELE BROEDERSCHAP bevatten de hele Wet en alle Profeten. Bedenk dat kennis niet alleen macht, maar ook verantwoordelijkheid met zich meebrengt. Wat je niet aangerekend kan worden

wanneer je onwetend bent, zal je wel aangerekend worden als je de Wet kent. Dit is slechts een van de redenen waarom de Meesters de hogere leringen van de Theosofie, de occulte leringen, (een van de redenen althans) zo strikt geheimhouden. Als iemand niets weet, wordt hem veel vergeven. Weinig wordt iemand vergeven die weet en niets doet. Niets wordt iemand vergeven die weet, die de macht heeft om te handelen, en die de drang mist om te handelen. Hij maakt zich schuldig aan een misdaad tegen de Natuur; en het enige waar wij op moeten letten, wij bestudeerders van onze Oude Wijsheid, is dit: laten we nooit zo handelen dat we een broeder beledigen of kwetsen. Het maakt niet uit hoezeer we denken gelijk te hebben. Het maakt niet uit hoe overtuigd we ervan zijn dat onze broeder fout zit. Jouw plicht, mijn plicht, is te zorgen voor onze eigen dharma. Onze eigen dharma of plicht vergeten, en ons aanmatigen een broeder te beoordelen en daardoor iets tegen hem te ondernemen, hem beledigen, is vol gevaar. De plicht, de dharma, van een ander is vol gevaar. Oordeel daarom niet.

Zulke eenvoudige waarheden, zo logisch, zo duidelijk, zo aansprekend! Onze aarde zou een hemel zijn als de mensen ze maar zouden volgen. En toch slaan mensen zichzelf thans zo hoog aan, en ze verlokken diegenen op hoge openbare posten om hetzelfde kwaad te doen: denken dat strijd, straf, haat, een morele plicht zijn. Toon me één passage van de Heilanden van de wereld die dit onderschrijft, één enkele passage. Je zal deze niet vinden. Het geheim is dat je je eigen plicht overal en altijd moet vervullen. Je hebt een plicht jegens jezelf, je ziel. De eerste

van alle plichten van een mens is dat hij eerlijk en oprecht denkt, zuiver denkt, juist leeft, nooit een broeder kwetst. Dan komt de plicht jegens je familie, dan de plicht jegens je land; en voor enkelen, in zeldzame gevallen, komt er een plicht jegens de goden of halfgoden. Dit ligt echter allemaal besloten in die ene gedachte, de universele plicht van een mens jegens de mensheid, iets wat alles omvat. En het doet er niet toe of wij die groep ‘enkelen’ Mahātma’s, of super-Mahātma’s, Bodhisattva’s of Christussen noemen.

Denk geen moment dat ik tegenstrijdigheden verkondig, dat er ooit een strijd of conflict zal zijn tussen je besef van rechtvaardigheid tegenover Y en het besef van rechtvaardigheid tegenover X. Dat zal nooit gebeuren. Onmogelijk! Als er een conflict in je denken is, dan toont dat aan dat je denken nog niet helder is, dat je vooringenomen bent. Wanneer je denken kristalhelder is, open voor spirituele inspiratie, zal je geen twijfels hebben. Je plicht zal je altijd duidelijk zijn; en ik kan al zeggen dat plicht nooit oproept tot het kwetsen van iemand. De moeilijkheid voor ons, Theosofen, ligt soms in de ogenblikken van nood, wanneer wij ons inspannen om te weten wat juist is, om te weten wat juist is. Dat komt door onze onvolmaakte geestelijke en intellectuele groei; en alles wat wij op zulke momenten kunnen doen, is ons best doen, de beginselen van de voorschriften voor ogen houden: kwets nooit een ander; wees trouw aan je gegeven woord, wees trouw aan je gelofte. Wees eerlijk, wees zuiver in alles; wees oprecht en eenvoudig; wijs als slangen, in de betekenis van adepten; onschuldig of eenvoudig als duiven. De duif stond in de oudheid symbool voor chela. Een groot Europeaan antwoordde eens kort, toen hem gevraagd werd wat volgens hem in een conflict van plichten het belangrijkste was: “Doe de plicht die het eerste aan de beurt is, dan zullen alle andere hun juiste plaats vinden.” Zo zal een mens die trouw is aan zichzelf, trouw zijn aan zijn familie, trouw zijn aan zijn land; en met de ruimere visie die deze regel met zich meebrengt, zal hij trouw zijn aan de gehele mensheid.

G. de Purucker, ‘Duty and Moral Balance’, *The Theosophical Path*, Vol. XIX, No. 2, augustus 1941, p. 81-83.

Opgenomen in *Wind of the Spirit*, p. 202-203, <https://blavatskyhouse.org/reading/gottfried-de-purucker/>.

ieder mens
EEN VREDESTICHTER

Werkelijk helpen

In de vorige artikelen is ingegaan op welke functie we hebben als mens op aarde. Ook is stilgestaan bij de wijze waarop disharmonie en ontwrichting kunnen ontstaan, welke problemen dit tot gevolg kan hebben in de samenleving en hoe we als mens groeien door het oplossen van problemen en deze niet voor ons uit te schuiven. In dit artikel gaan we in op hoe we daadwerkelijk kunnen helpen in moeilijke situaties, ook in tijden van oorlog en conflict. Daarbij gaan we tevens in op toetsstenen die we bij het geven van hulp kunnen gebruiken om werkelijk te kunnen helpen.

Kerngedachten

- » Ieder mens kan werkelijk helpen.
- » Uitgaande van Universele Eenheid en Universele Broederschap zijn we allen met elkaar verbonden, en wat we doen beïnvloedt allen.
- » Werkelijk helpen is bijdragen aan de ontwikkeling van het geheel.
- » De kennis van de Natuur laat ons zien dat we op drie niveaus hulp kunnen bieden, door te Inspireren, te Beschermen en te Genezen.
- » Vredeseducatie is onmisbaar voor vreedzame groei en ontwikkeling.
- » Werkelijk helpen kunnen we tot een levenshouding maken.

Een oneindige cirkel van hulp

Om te beginnen hebben de meeste mensen instinctief het gevoel het goede te willen doen en een bijdrage te willen leveren wanneer andere mensen met problemen worden geconfronteerd. Het helpen van anderen is een uitdrukking van onze inherente medemenselijkheid. Dagelijks kunnen we daar voorbeelden van zien in ons gezin, de buurt waarin we wonen en in de samenleving als geheel. Dit vinden we ook terug in een van de etymologische betekenissen van het woord helpen, dat voor ‘kring van dorpsgenoten’ staat.⁽¹⁾ We kunnen dit zo zien dat mensen er niet alleen voor staan wanneer zij met problemen worden geconfronteerd, maar dat deze in harmonie met elkaar worden opgelost. Dit principe vinden we ook terug in de levensfilosofie van Ubuntu in Afrika. “Ik ben omdat wij

zijn”, ofwel het individu bestaat bij de gratie van het geheel, is een van de verstrekkende ethische kerngedachten van deze filosofie. Waarbij dit ook als leidend principe wordt gehanteerd om vorm te geven aan een harmonieuze samenleving. Bij een probleem of een conflict wordt er binnen de Ubuntu-samenleving ook letterlijk een cirkel gemaakt waar iedere inwoner van het dorp welkom is om bijdragen te leveren. Het uitgangspunt daarbij is dat er pas een beslissing wordt genomen wanneer er consensus is bereikt over de oplossing van het probleem. Deze Ubuntu-filosofie staat overigens niet op zichzelf, maar wordt als inspirerend uitgangspunt teruggevonden op vele plekken op de wereld. Immers, uitgaande van Universele Eenheid en Universele Broederschap zijn we allen met elkaar verbonden, en wat we doen beïnvloedt allen.

Conflict is een drukverschil

In de eerste artikelen is te lezen hoe een conflict zich opbouwt in de mentale sfeer. Daarbij kan worden gesteld dat een conflict een drukverschil is, een hoogopgelopen wrijving tussen mensen of groepen mensen, die confrontatie hebben gekozen als oplossing. En we hebben in het artikel 'Zonder visie geen vrede' gezien dat dit een oude manier is van omgaan met problemen. Feitelijk is een drukverschil een natuurlijk gegeven, omdat geen twee mensen exact gelijk zijn. Daardoor vloeit er als het ware van het bewustzijn van de ene naar dat van de andere een stroom gedachten. Dit biedt de kans om te groeien. Hebben we juist niet geleerd van elkaar door drukverschillen, denk aan je ouders, je opvoeders, enzovoorts. Dit is ook terug te vinden in het principe van leerling- en leraarschap.

Met andere woorden, wat maakt dan dat we bij het ene drukverschil dankbaar zijn dat we iets geleerd hebben van een ander en bij een ander drukverschil elkaar bestrijden? Als het drukverschil op een zelfzuchtige manier wordt geïnterpreteerd, ontstaan conflicten. Dan staat de ene mens tegenover en niet naast de andere. Dan ontstaat het beeld van een vijand en slachtoffer. Het gevolg is dat het drukverschil met strijd wordt opgelost in plaats van overleg en respect voor de ander. In het herstel kan het principe van leerling- en leraarschap worden toegepast, daarover vertellen we later meer.

Verskillende vormen van hulp

Nu is het zo dat er bij een probleem of een conflict allerlei soorten hulp worden aangeboden. Op praktisch niveau wordt geld gegeven, er worden voedsel en kleding ingezameld en er zijn uiteenlopende initiatieven om vluchtelingen op te vangen. Daarnaast zijn er inspanningen op diplomatiek niveau om tot conflictbeheersing te komen met als uitgangspunt wapenstilstand. Sommige landen proberen dan andere landen binnen hun invloedssfeer te halen of een land zoekt aansluiting bij andere landen, omdat het daarmee sterker meent te staan tegenover zijn vermeende vijand. Als we hiernaar kijken is er een heel palet op fysiek en mentaal gebied aan hulp dat geboden wordt. Door sommige religieuze leiders wordt opgeroepen tot een wapenstilstand en een dialoog, maar er worden nog geen principiële spirituele ideeën aangedragen om tot vrede te komen. Tevens zien we dat bij het geven van hulp er tegelijkertijd principes worden losgelaten die juist waren ingenomen om gewapende conflicten te voorkomen of in te dammen, zoals geen wapens leveren aan landen die in strijd zijn verwickeld. De vraag rijst dan ook hoe

we 'werkelijk' kunnen helpen en hoe we kunnen toetsen welke hulp nu echt behulpzaam is.

Helpen vanuit spiritualistisch uitgangspunt

Vanuit de Theosofia, die uitgaat van het spiritualistisch uitgangspunt, zien we dat we met elkaar een spirituele eenheid vormen, één groot levensweb, waarin alles onlosmakelijk verbonden is en waarin, zoals we in het artikel 'Zonder visie geen vrede' hebben kunnen lezen, we allemaal met elkaar op de planeet Aarde samenleven en ons ontwikkelen. Vanuit deze gedachte gaan we ervan uit dat alle levende wezens in hun kern goddelijk zijn, omdat ze voortkomen uit het Ene, Alomtegenwoordige, Grenzenloze en Oneindige Beginsel. Vanuit dit grenzenloze leven is Broederschap een feit in de natuur. De gedachte die daaruit voortkomt, is dat ieder mens alle vermogens (latent) in zich heeft en die tot ontwikkeling kan brengen. Vanuit spiritualistisch uitgangspunt is bijdragen aan de *ontwikkeling van het geheel* daarmee de kern van werkelijk helpen, waarbij we elkaar ondersteunen in het van binnen naar buiten leiden van die grenzenloze geestelijk-goddelijke vermogens.

We zullen de hulpvragen die we hierboven hebben gesteld, beantwoorden vanuit het licht van het spiritualistisch uitgangspunt. Helpen we dan bijvoorbeeld met het geven van kleding en voedsel? Zeker, dat kun je zien als een vorm van eerste hulp, dat is noodzakelijk en wordt gedaan vanuit mededogende gevoelens. Bij het opvangen van vluchtelingen helpen we ook, want de ontwikkeling van de gevluchte mensen kan zo in ieder geval verdergaan. Conflictbemiddeling is eveneens hulp waar we vanuit theosofisch oogpunt volkomen achter staan, want dan wordt de aandacht gericht op ontwikkeling en respect in plaats van op stagnatie die door het conflict ontstaat. Het volgende artikel zal hieraan worden gewijd. Hoe ligt dat dan door wapens te leveren? Vanuit de eenheidsgedachte is dat geen *werkelijke* hulp. Immers, wapens zorgen voor meer wapens, vijandschap creëert meer vijandschap, de boog wordt meer en meer gespannen. Dit is het aloude 'oog om oog en tand om tand'-principe, waarvan we allemaal weten dat dit niet tot vrede leidt.

En dan de kwestie hoe hulp werkt bij het opleggen van sancties? Dat vraagt zorgvuldige overweging, het ligt eraan op wie de sancties zijn gericht. Het werkt in ieder geval niet als het mensen raakt die er niets mee te maken hebben en dat is vaak wel het geval. Bovendien hebben sancties vaak een verhardende uitwerking waardoor je moeilijker met elkaar het gesprek aan kunt gaan.

Een brug vanuit twee kanten bouwen

Als je beseft dat vanuit de Eenheid alle medemensen in de kern gelijkwaardig zijn, zul je helpen vanuit een totaalvisie op het leven. Bij het bieden van hulp gaan we dan ook uit van de gelijkwaardigheid van alle mensen, dus niemand, geen nationaliteit, of ras wordt uitgesloten. Het idee dat het ene volk beter is dan het andere volk is dan ook een onjuiste gedachte die niet helpt in een conflict. Vanuit Broederschap betekent het dat we onder alle omstandigheden wederzijds respect dienen te behouden. Je helpt te zoeken naar de onderlinge verbondenheid en probeert anderen te laten inzien dat wat de ene partij doet, invloed heeft op de andere partij, maar evenzeer op het geheel. Feitelijk bestaat 'de andere partij' niet. Het zijn niet alleen de strijdende partijen in een conflict, maar de gehele wereldgemeenschap is in beroering. De betrokkenen zullen daarbij het perspectief van de ander moeten leren begrijpen om naar elkaar toe te kunnen komen. De brug wordt dan zogezegd van twee kanten gebouwd en heeft tevens twee richtingen die parallel lopen, dat wil zeggen er is vrij verkeer, uitwisseling, van de ene oever naar de andere en visa versa. Zo zal bij hulp dan ook niet één bepaalde partij worden bevoordeeld, omdat je weet dat daarmee een andere partij tekort zal worden gedaan. Die uiterlijke mens is Oekraïner, Rus, Nederlander of Engelsman, maar de werkelijke Mens heeft geen nationaliteit.

Met wijsheid helpen

We zien dat de wijze waarop er wordt geholpen heel belangrijk is om niet méér problemen te veroorzaken. Bij werkelijk helpen houd je de totaliteit in ogenschouw, met inachtneming van het verleden en zicht op de toekomst. Dat vraagt om wijsheid. Je moet goed nadenken over de oplossingen en de hulp die je biedt. Zowel spiritueel, mentaal als fysiek. Dat betekent dat je hulp geeft vanuit een houding van mededogen.⁽²⁾ Dat wil zeggen trachten de ware oorzaken van lijden te ontdekken en je medemensen erop te wijzen hoe die oorzaken kunnen worden weggenomen. Kennis van de Natuur is daarvoor nodig. De Theosofia biedt ons hiervoor inzicht in drie soorten taken die door de leraren van de Loge van Wijsheid en Mededogen al sinds mensenheugenis worden uitgevoerd om de mensheid op weg in haar ontwikkeling te helpen. Deze taken zijn Inspireren van de mensheid, Beschermen tegen negatieve invloeden en Genezen.⁽³⁾ We zullen onderzoeken hoe wij ze als richtlijn kunnen toepassen in en bij het geven van werkelijke hulp.

Het Karuna Centre for Peacebuilding in Rwanda zette van 2016 tot 2019 vele activiteiten op om de trauma's van de genocide in 1994 duurzaam te verhelpen, geheten 'Healing our Communities Program'.

Taak van Inspireren

De eerste taak bij werkelijk helpen is Inspireren. Inspiratie kan alleen plaatsvinden van een hoger, meer spiritueel iemand naar een minder ver ontwikkeld iemand, denk aan een onderwijzer die zijn leerlingen inspireert. Iemand die vanuit de Eenheid en Broederschapsgedachte leeft, zal anderen vanuit die Eenheid en Broederschapsgedachte benaderen. Zijn denken en handelen wekt bij de ander eenzelfde besef op. Hij blaast als het ware de vlam van verbondenheid aan. Vanuit deze Broederschapsgedachte helpen we elkaar in het ondersteunen van de ontplooiing van alle latente vermogens in het bewustzijn.

Overigens kan het ook zo zijn, dat in bepaalde situaties iemand die doorgaans minder wijs is dan een ander, die ander kan inspireren, omdat hij of zij op dat specifieke moment een helderder inzicht heeft. Het gebeurt ook dat als iemand resoneert op de inspiratie, die kan terugwerken op degene die inspireerde. Dat is het geval van een musicus die het publiek inspireert, maar door de feedback van het publiek op zijn beurt ook weer geïnspireerd raakt. We kunnen elkaar dus altijd versterken in ons besef van Eenheid.

In moeilijke tijden als bij een oorlog is juist inspiratie nodig en is het bovenal belangrijk de Broederschapsgedachte levend te houden.⁽⁴⁾ Dit werkt als voeding voor de ziel, geeft hoop en vertrouwen en helpt de harten van mensen te openen voor een grotere waarheid. Katherine Tingley heeft in de lange traditie van de Vredesbeweging hier in de vorige eeuw een enorme impuls aan gegeven,

zoals terug te lezen is in de artikelen in dit Vredesnummer. Deze stroom van inspiratie kan door ieder mens worden opgepakt, waarmee de Vredesimpuls immer actief kan worden doorgegeven.

Inspiratie komt ook tot uitdrukking in hoe iemand omgaat met problemen en het voorbeeld dat hij is voor anderen. De Dalai Lama is, door zijn niet-aflatende activiteit voor vrede over de hele wereld, een levend voorbeeld hoe je anderen kan inspireren. In een van zijn brieven schrijft hij bijvoorbeeld dat in alle situaties, ook de meest moeilijke, zoals in de situaties tussen China en Tibet, hij ieder persoon tegemoet treedt als een oude vriend.⁽⁵⁾

Vredeseducatie

Boodschapper na Boodschapper heeft aan de zoekende mens vrede onderwezen. Educatie is van het grootste belang, want kennis van de Natuur geeft begrip en vrede. Vredeseducatie gebeurt altijd vanuit inspiratie en harmonie, want hulp mag nooit dwingend zijn. Eenieder moet altijd op basis van vrije wil zijn keuze kunnen maken. We kunnen ons daarbij steeds richten op het wijsheidsdeel van de ander, het universele deel van de ander, en dat weer wakker maken. Je weet dat je immers mensen het beste kunt helpen door hen in staat te stellen zichzelf te helpen, wat de diepere betekenis is van educatie. Door te inspireren of vragen te stellen die aanzetten tot denken, helpen we een ander tot *zelfstandig* en *onafhankelijk* nadenken. En daarmee ondersteunen we het van binnenuit naar buiten leiden bij wat er latent in mensen aanwezig is.

Denk bijvoorbeeld aan de blokkades die bij conflicten worden opgeworpen om het denken te verwarren, door het verspreiden van nepnieuws. Het is belangrijk om te zoeken naar waarheidsgetrouwe bronnen die onafhankelijk zijn. We zouden de onafhankelijke denkers moeten vinden in dit conflict en hen ondersteunen. Daarmee kunnen mensen hun onafhankelijkheid blijven voelen en zelfstandig blijven nadenken in wat voor hen, gegeven de situatie goede oplossingen zijn.

Laten we ook vooral in ogeschouw nemen dat we Vredeseducatie geven aan kinderen. Want kinderen doorzien makkelijk met enige hulp dat conflict onnatuurlijk is en onnodig. We kunnen hun leren dat verschillen in mensen geen reden zijn tot conflict, maar dat groei en ontwikkeling vreedzaam kunnen plaatsvinden met respect voor en in samenwerking met anderen. Kinderen vormen immers de basis voor de samenleving van de toekomst.

Taak van Bescherming

De tweede taak is Bescherming. In het artikel 'Bescherming tegen onvrede, tweedracht en haat' is het belang van bescherming al aan bod gekomen. In het licht van bescherming tegen negatieve invloeden is het van belang dat we het verschil moeten leren kennen tussen de impulsen van onze lagere natuur en de invloeden voortkomend uit ons geweten en intuïties.⁽⁶⁾ Als we die twee stemmen leren kennen in onszelf, ontwikkelen we onderscheidingsvermogen, zodat we steeds, ook te midden van moeilijke perioden en onrust, kunnen koersen op onze meest innerlijke, edele invloeden.

Twee stemmen in onszelf leren kennen

De ene stem, van de persoonlijkheid, is onrustig, opdringend, zal zich richten op problemen in plaats van oplossingen en is meer gericht op zichzelf dan op anderen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan emoties die opspelen, meningen en zelfzuchtige belangen. Onze lagere natuur heeft het in zich om mee te gaan in het conflict en destructief te handelen. De andere stem is de stem van ons geweten en de intuïties. Dat is de stem vanuit het hart en die heeft verbinding met alle innerlijk opgebouwde wijsheid, het edelste wat een mens in zichzelf ontwikkeld heeft.⁽⁷⁾ Deze stem heeft het in zich om ogenschijnlijk complexe problemen te overzien vanuit harmonie en wijsheid en daarbij tot duurzame oplossingen te komen. Het is een stillere stem die in ons aanwezig is, die vraagt naar binnen te keren. Het is onze diepere kern, die zich uit in een vriendelijke, diep menselijke influistering. We kunnen deze stem herkennen doordat deze ons laat weten wanneer we iets niet moeten doen, en ook als we iets goeds proberen te doen, zoals het werkelijk helpen van anderen. Deze stem voelt warm, vertrouwd en krachtig. Het is in dit licht noodzakelijk om het geweten en de spirituele intuïties naar uiterste vermogen in ons werkzaam te maken, zodat we kunnen leren waarheid van onwaarheid te onderscheiden,⁽⁸⁾ wat zo nodig is ten tijde van conflict. Zo helpen we mensen beschermen tegen de invloeden van hun lagere natuur. Als mensen in contact zijn met hun geweten, kunnen zij namelijk antwoorden in zichzelf gaan vinden. Zouden in een conflictsituatie beide partijen worden geholpen om naar hun geweten en intuïties te luisteren, dan zou harmonie de boventoon voeren.

Taak van Genezing

Genezing is de derde functie die we kunnen toepassen bij het helpen van mensen. Genezing is nodig wanneer

inspiratie en bescherming onvoldoende hebben gewerkt; heel nodig dus tijdens en na oorlogssituaties. Bij de taak van Genezing komt de hulp erop neer de enorme druk die tijdens conflicten tot uitbarsting komt, op een rustige manier te laten ontladen. We kunnen hierbij geen karma van iemand anders op ons nemen, maar we kunnen wel mededogend zijn en de last van het karma helpen verlichten,⁽⁹⁾ door de harten van mensen te helpen verzachten en hun denkvermogen te versterken,⁽¹⁰⁾ zodanig dat ze ervan kunnen leren voor de toekomst.

Bij het helpen genezen kunnen we ons realiseren dat we als mens de denkers zijn van de Aarde. Een andere belangrijke taak is dan ook de mentale onzuiverheid te zuiveren en ons op hogere inspiratieve gedachten te richten. Op dit niveau kunnen we eraan werken een voortdurende inspirerende en genezende invloedssfeer te vormen voor al wat leeft. In de geestelijke gebieden is geen tijd en ruimte in de zin hoe wij die kennen. Elke gedachte draagt bij en gaat nooit verloren. Je denken heeft impact. Dit besef zal dan ook al onze gedachten en daden een weldadige karakteristiek geven. De hulp die we geven zal daarom het kenmerk van vriendelijkheid en harmonie hebben. We kunnen op dit vlak altijd en overal werkzaam zijn, omdat we de grondtoon van inspiratie en mededogen steeds op de achtergrond van ons denken kunnen houden.

Een inspirerend voorbeeld van de taak van Genezing is de verzoeningsaanpak in Rwanda, waar tot jaren na het grote conflict, jongeren van beide partijen (vaak vanuit families met ouders uit conflicterende bevolkingsgroepen) elkaar opzochten om in contact met elkaar harmonie te bewerkstelligen. Samen herbouwen zij hun samenleving, gebaseerd op wederzijds respect en vertrouwen.

Een tweede voorbeeld: Unicef werkt met kinderen aan bewustwording over eenheid en wat er gebeurt als anderen buitengesloten worden. Alle kinderen krijgen een stok met een bepaalde kleur. De door het conflict buitengesloten kinderen mogen aan andere kinderen die dat willen ervaren een stok geven met een andere kleur, zodat zij kunnen voelen hoe het is om 'anders' te zijn. Dit brengt onder de kinderen waardevolle discussies op gang, waarbij zij met elkaar leren spreken over wat je kunt doen als iemand wordt buitengesloten.⁽¹¹⁾

Genezing naar duurzame harmonie

Bij hulp in oorlogen weten we dat het lang volgehouden werk vraagt om na een oorlog te werken aan werkelijke vrede. Want vrede wordt pas gerealiseerd als het in de harten van mensen aanwezig is (zie ook de laatste twee artikelen van dit nummer). Vaak zijn hulpverleners nog tientallen jaren bezig om groepen mensen te helpen hun plek weer te vinden in de maatschappij, om trauma's te helpen verwerken en duurzaam aan vredesprocessen te werken. Ze richten zich hierbij steeds op het bevorderen van het directe contact tussen de mensen van partijen die voorheen in conflict waren, met de bedoeling dat zij het *menselijke* in de ander weer gaan herkennen. Genezen is een zelf-genezingsproces, we kunnen het zien als een mentale wederopbouw.

Bij het geven van hulp zijn de vorige twee taken hier ook weer van belang. Want door het bieden van een veilige sfeer, waarin inspiratie en educatie plaats kunnen vinden op alle vlakken waar dat nodig is, zal er genezing op gang kunnen komen. Dit gericht op de intentie dat de betrokkenen weer op eigen benen hun levenspad kunnen vervolgen. Al dit genezende werk is als het zaaien van vredeszaad voor toekomstige generaties en toekomstige incarnaties.

Helpen vanuit vertrouwen

“Laten we daarom niet naar de mensheid kijken vanuit wanhoop” zegt Katherine Tingley, “maar vanuit een onsterfelijk vertrouwen, met liefde voor ieder menselijk leven. Optimisme is een van de geheimen van onze theosofische leringen. De ziel is vol rijkdom, vol mogelijkheden, vol potentiële kwaliteiten, en het Goddelijke is in ieder mens”.⁽¹²⁾ Zij doelt hier op het vertrouwen dat we dienen te hebben in het innerlijk, het Hoger Zelf. En dat we bij het geven van hulp bovenal nooit de moed opgeven, maar geduldig zijn, wetende dat zaadjes eerst gezaaid dienen te worden en vervolgens tijd en aandacht nodig hebben om te ontkiemen. Geef hulp daarom zonder persoonlijk voordeel en verwachtingen. We denken immers in levens, in oneindigheid. De oplossingen liggen feitelijk besloten in wat we in essentie zijn, een geestelijk goddelijk wezen, weliswaar nog in een embryonale fase, maar toch wil dat zeggen dat de oplossingen in dit licht gezocht moeten worden. En dit kan zijn in wat onze Leraren in hun leven en werk hebben uitgedragen. We zouden kunnen stellen dat *medemenselijkheid* daarbij vooropstaat. Met andere woorden, behandel anderen zoals ‘u wilt dat u geschiedt’, zodat we elkaar als mensheid

kunnen verder helpen in harmonie. Alle mensen zullen eens in toekomstige tijden een Buddha worden.⁽¹³⁾ Of die Buddha nu nog slapend is of ontwakend maakt in essentie niet uit. In ons begripsvermogen, het vermogen ons voor te stellen hoe we elkaar nu zouden bejegenen als wij een Buddha waren en de ander eveneens, vinden we daarmee een ware sleutel. Geef mensen daarom nieuwe, spirituele gedachten, die zij in zichzelf kunnen herkennen.⁽¹⁴⁾ Want door mensen te inspireren naar hun spirituele kern te gaan, dragen we bij aan vrede en harmonie, overal ter wereld, als een oneindige cirkel van spirituele hulp.

Werkelijk helpen als levenshouding

Kortom, 'werkelijk helpen' is een actieve, wijze manier van verantwoordelijkheid nemen.⁽¹⁵⁾ Het vraagt een voortdurende aandacht, niet alleen tijdens een conflict maar bovenal, juist in vreedstijd. Immers een held wordt niet geboren in een oorlog, maar omdat hij in vreedstijd hieraan innerlijk gewerkt heeft. Werkelijk helpen kan nooit als je als helper hecht aan resultaat voor jezelf. Dit zou ook tegenstrijdig zijn met de definitie van bijdragen of ondersteunen van de *ontwikkeling* van het geheel. Ontwikkeling komt van binnenuit. In de lijn van mededogen is helpen in die zin ook geen keuze ten tijde van het moment, maar meer een levenshouding. Als we de ontwikkeling van het geheel voor ogen hebben, dan zijn we altijd een bron van hulp. En dan hebben we ook allang geholpen, voordat een conflict kan ontstaan.

Referenties

1. J. de Vries (1971), *Nederlands Etymologisch Woordenboek*, Leiden, zie ook etymologiebank.nl.
2. *Lucifer*, jaargang 30, december 2008, nummer 6, p. 127, rubriek 'Uw vragen': Wat is helpen?
3. Zie ook het artikel van J. Vermeulen, 'Hoe werkt broederschap, hoe werkt een kern van broederschap en hoe werkt het genezen van de wereld?' *Lucifer*, jaargang 40, februari 2018, nummer 1, p. 12-19.
4. G. de Purucker, 'Three things to remember', *Theosophical Forum*, vol. XVII, No. 5, november 1940. Zie p. 39-40 van dit nummer.
5. Bron: <https://www.dalailama.com/messages/compassion-and-human-values/compassion>.
6. K. Tingley, *Travail of the Soul*. The Aryan Theosophical Press, Point Loma, 1927, p. 263. <https://blavatskyhouse.org/reading/katherine-tingley/>
7. G. de Purucker, 'The nature of the Buddhic principle'. In: *Studies in Occult Philosophy*, p. 361-364, <https://blavatskyhouse.org/reading/gottfried-de-purucker/>.
8. G. de Purucker, *Messages to Conventions*. Theosophical University Press, 1943, p. 92.
9. G. de Purucker, *Esoterisch Onderricht in de Oosterse School*. Stichting I.S.I.S., Den Haag, 1987, p. 308.
10. G. de Purucker, *Esoteric Teachings II*. Stichting I.S.I.S., Den Haag, 2015, p. 144.
11. Zie de voorbeelden in: Tricia S. Jones, 'Education that makes a difference'. In: Paul van Tongeren e.a. (red.), *People Building Peace II, successful stories of civil society*. Lynne Rienner Publishers, 2005.
12. Zie ref. 6, p. 73.
13. Zie het artikel van G. de Purucker, 'The vision of the Lord Buddha', in dit nummer (p. 47-48).
14. G. de Purucker, 'Civilization builded upon thought'. Zie p. 57-59 van dit nummer.
15. Zie ref. 6, p. 241.

≡ *Inspirerende theosofische teksten over dit onderwerp* ≡

Oorlog tegenover vaderlandsliefde

Deze twee fragmenten komen uit *The Gods Await (De Goden Wachten)*, een boek met uitspraken van Katherine Tingley, dat in 1926 verscheen. In dit interbellum stonden de verschrikkingen van de Eerste Wereldoorlog nog sterk in het geheugen van de mensen gegrift, maar niettemin vonden de voorbereidingen voor de nieuwe oorlog al plaats. **Bewapening en oorlogsvoorbereiding kan nooit tot duurzame vrede leiden, zegt mevrouw Tingley, ook niet als voorwendsel je eigen land daarmee te**

verdedigen. Dit is een boodschap die vandaag nog even actueel is als toen zij die uitsprak. Deze twee fragmenten doen een beroep op het hoofd, maar vooral op het hart van de mens.

Oorlog is het bewijs van zwakheid, het bewaren van de vrede een bewijs van kracht
Oorlog en voorbereiding op oorlog en gedachten aan oorlog: dat zijn bekentenissen van zwakheid. De vrede bewaren is een bewijs en een uiting van kracht. Ik zou niet graag kritiek willen uitoefenen op de vaderlandsliefde van een eerlijk mens of op een of andere wijze een blaam werpen op hen die doen wat ze als hun plicht zien, maar de vijanden van een mens zijn de leden van zijn eigen

gezin, en dat geldt ook voor een volk. Onze vijanden bevinden zich niet buiten ons, maar in ons: in ons eigen nationale denken en onze gebruiken, het agressieve gedrag van onze natie en de tekortkomingen ervan.

We wantrouwen onze medemens omdat we onszelf wantrouwen. Ik bedoel niet in deze of een andere natie, maar in de hele wereld. We zouden allemaal wat minder moeten praten over hoe trots we wel zijn op ons land en meer moeten werken aan de geestelijke vooruitgang en vernieuwing ervan.

De wereld van nu verlangt naar universele idealen. Als nooit tevoren moeten we begrijpen dat we niet alleen verantwoordelijk zijn voor onszelf, niet alleen voor ons eigen land, maar voor de hele mensenfamilie. Grondgebied en handel kunnen veel betekenen, nationale eer kan belangrijk zijn, maar de verlossing van de hele menselijke samenleving, hier in deze wereld — dat betekent ALLES.

Ware en verkeerde vaderlandsliefde

Wat ieder volk op aarde het meest nodig heeft, is duurzame vrede, en om duurzame vrede te verwezenlijken, moeten we een geest van internationalisme of een Wereldburgerschap ontwikkelen en handhaven, die zal voortkomen uit het inzicht dat wat de ene natie treft, alle treft; dat zover als één opklimt naar de top van kennis en welzijn, zover zullen alle andere volgen; en zo diep als één kan zinken in nationale zelfzucht en zijn idealen ontrouw wordt, zo diep, of nog dieper, zullen natuurlijk ook anderen worden omlaag getrokken: elke natie moet deelhebben aan het goede en slechte karma van alle.

In een land dat zijn bestaan volledig baseerde op het beginsel en de geest van broederschap onder de mensen, zou vaderlandsliefde in alle opzichten een edele zaak zijn en het doel ervan zou niet zijn de harten te doen kloppen op het ritme van tromgeroffel, maar alle zielen in te wijden in een ruimere opvatting over de zin van het leven. Als ieder volk een dergelijke vaderlandsliefde en nationale trouw zou ontwikkelen, dan was de wereld al snel in een universeel weldadig stelsel verenigd.

Nationale belangen zouden ons dierbaar moeten zijn, zo dierbaar dat we graag ons leven willen geven – door te leven, niet door te sterven – om het bestaan, het innerlijke leven en de geestelijke schoonheid van ons land te behouden, om toekomstige generaties te beschermen, hen als erfdeel een edel leven na te laten, een cultuur van een onkreukbare waardigheid die noch voor geld te koop is, noch door brute kracht kan worden bereikt of beschermd.

De hoogste wet van ons bestaan eist dat we onze naties bouwen op de rots van die blijvende wijsheid die de Goddelijke Ziel van de Mens toebehoort, en dat we onze kinderen in die geest opvoeden opdat zij en hun nageslacht niet de ellende zullen kennen die wij hebben gekend, maar op de rijke resultaten van onze inspanningen het fundament kunnen bouwen van de grote Republiek van de Ziel – die Innerlijke Republiek waarvan alle zielen burgers zijn – opdat die gevestigd moge zijn ‘op aarde zoals in de hemel’.

Maar om alleen en vanuit een bekrompen standpunt partij te kiezen voor zijn eigen land is een zelfvernietigend surrogaat voor vaderlandsliefde. Het vergiftigt tenslotte het doel waarop ze zou zijn gericht, want het betekent dat we het leven en de geestelijke gezondheid van de wereld, waarvan het leven en de geestelijke gezondheid van iedere natie afhangen, tegenwerken. We kunnen ons niet van de mensheid afscheiden.

De vloek van onze volkeren is afgescheidenheid. We zijn het over geen enkel levensplan of gedachte of daad eens. We zijn van elkaar gescheiden door de denkbeeldige belangen van het dagelijks leven en een te ver doorgevoerde competitie luidt de doodsklok van onze beschaving. Geld is zo’n macht geworden dat de mens daardoor zijn ziel en geweten uit het oog verliest, en vergeet dat hij een deel is van het Universele Leven. Onze maar gedeeltelijke belangstelling voor onszelf – toewijding aan het uiterlijke zelf en het negeren van het innerlijke en werkelijke – sluit voor ons de deur tot die diepere gebieden van het denken waar waarheid woont, en verbergt voor ons het bestaan van de ware en schitterende godheid die in ieder van ons latent aanwezig is.

De hebzucht van de wereld is de dood van de wereld. De mens wiens denken in beslag wordt genomen door pogingen macht over anderen te krijgen zodat het publiek hem ziet als iemand die sterk en succesvol is — zo iemand is, gezien vanuit het standpunt van zijn ziel, in een doodsstrijd verwickeld.

We vergeten dat ons een toekomst wacht – de goden wachten inderdaad op ons – en dat er meer levens te leven zijn dan dit ene. We negeren de geestelijke wil in de mens en dat goddelijke deel in onze eigen natuur dat nu meer dan ooit actief zou moeten zijn, want dit is het begin van een cyclus, een cruciaal moment in de geschiedenis van de mens.

Elk tijdperk heeft zijn eigen grondtoon: we hebben een periode van politiek en religieus despotisme achter de rug; het huidige tijdperk is er een van onderzoek, groei en

onzekerheid. Hoe meer we nu de waarheid gaan begrijpen, des te meer zal al het kwaad waar de wereld door wordt gekweld in de loop van de cyclus worden uitgeroeid. We bouwen aan de beschaving van de toekomst en het is de eerste plicht van de mensen van nu erop toe te zien dat dit bouwen op een edele manier gebeurt.

Een geheime, verderfelijke propaganda

En toch is er nu, vandaag, onder de oppervlakte en in de onderstroom van het leven, in bepaalde lagen van de samenleving – die we hier niet hoeven te noemen – een kracht aan het werk die ons naar de ondergang wil lokken en die als een monster in een sprookje elke dag in kracht en energie toeneemt en steeds meer uit is op eigen voordeel.

Wat is de bedoeling van al deze verraderlijke propaganda, die bij ons tracht aan te dringen op gewapende vrede en voorbereiding op oorlog, dit voortdurend hameren op de misvatting dat de mens, om zich te handhaven, bereid moet zijn aan zijn medemensen weerstand te bieden door middel van geweld? Voor mij is het een van de verschrikkelijkste dingen ter wereld te horen verklaren dat er uit een slachting iets goeds kan voortkomen, of dat het mogelijk is de toestand in de wereld te verbeteren door de mensenrechten te schenden.

Hebben we niet gezien hoe snel de psychologische invloed van het kwaad en van zelfzucht zich over een heel continent kan verspreiden? Hoe gemakkelijk de geest van een volk van het goede pad naar het verkeerde kan worden afgeleid?

Het zou voor de volkeren van de aarde beter zijn in slaap te verzinken en de zon nooit meer te zien opkomen, dan een nieuwe oorlog toe te laten zoals we pas hebben meegemaakt. Ik denk aan de soldaten die in de strijd sterven – de ene man tegenover de andere, oprukkend onder de druk van hun verbitterde en bloeddorstige stemming en de haat, de waanzin en dwaasheid van het conflict – en vraag me af in wat voor toestand hun ziel zal geraken. Vragen en nog eens vragen, want haat wekt haat op en brengt wreedheid teweeg; en al beschikten we over een kolossaal intellect en alle rijkdommen van de wereld, we zouden de goddelijke wetten van de Natuur niet naar onze hand kunnen zetten.

Ik denk ook aan de uitwerking van de oorlog op de komende generaties; dat er in het leven van allen die in oorlogstijd worden geboren iets verloren is gegaan, zodat er gehavende mensen en zonderlingen worden geboren: een nieuwe mensheid die vanaf en vóór de geboorte de

atmosfeer van haat en verbittering inademt — niet enkel hier en daar, maar een hele generatie onevenwichtige mensen.

En toch, bij de minste suggestie dat het land in gevaar verkeert – en de kranten publiceren zulke dingen graag en staan er vol van – gaan de gedachten van de meerderheid onmiddellijk uit naar een wrede en gewelddadige manier van verdediging. Dan kunnen er nieuwe oorlogen komen die de edelste van onze mensen verslinden en diegenen doden die in de eerste plaats behouden zouden moeten blijven om onze beschaving op te bouwen. ... En dan pochen we op onze vaderlandsliefde en onze offers! Ik zou willen, voor er op de trommels wordt geslagen en we onze geliefden horen marcheren op weg naar de dood – voor de schim van de dood plunderend door het land rondtrekt – dat we de vlag van een verhevener soort vaderlandsliefde zouden ontrollen!

Zou je een gewapende vrede kunnen hebben in je familie, in de omgang met je kinderen en met hen die je beweert lief te hebben? Zou je daar een vrede kunnen hebben, overeengekomen, afgedwongen en gehandhaafd met zwaarden, bajonetten en vuurwapens? Dat idee heeft geen enkele waarde: het is volstrekt onjuist. Een vrede die is gebaseerd op bewapening kan alleen een tijdelijke oplossing geven en zal altijd eindigen in nog meer bloedvergieten en nog grotere verschrikkingen.

Zicht op een steeds edeler vrede

Vrees en angstige voorgevoelens voor oorlog worden een chronische ziekte onder alle zogenaamd beschaafde volkeren: een oude kwaal die voortwoekert en nooit zal genezen totdat de wereld het geheim van ware vaderlandsliefde ontdekt. Er zit niets edels in angst. Ze is iets wat geheel voortkomt uit de gebieden van al wat persoonlijk, klein en zelfzuchtig is, en heeft absoluut niets te maken met het Hoger Zelf dat de held in de mens is. Geen mens en geen volk kan ook maar de geringste geestelijke vooruitgang boeken voordat angst uit hun wezen is verbannen.

Er wordt beweerd dat we ons in tijden van vrede op oorlog moeten voorbereiden. Als we werkelijk geen angst hadden en ook maar het geringste geestelijke inzicht bezaten, zouden we ons in tijden van vrede alleen maar op een hogere soort vrede moeten voorbereiden; en vrede zou in elke volgende eeuw iets edelers en verhevener moeten betekenen.

In plaats van een paraat leger en een vloot zouden we de wijsheid van de Hogere Mens moeten bezitten, en daartoe

behoort kennis over hoe we onze broeders tegemoet moeten treden, niet met geweld in de strijd, maar zoals Goddelijke Wezens andere even Goddelijke Wezens zouden moeten behandelen.

Want de grote kracht van het Goddelijke Universum bevindt zich in het hart van ieder mens, zelfs in dat van de meest armzalige en ongelukkige, en de mens hoeft er niet een heel leven over te doen, hoeft er geen jaar over te doen om de God in zichzelf te ontdekken. Als hij de moed bezit de problemen onder ogen te zien, kan hij hem in een oogwenk ontdekken.

Laat hij die op zoek is naar waarheid de deur van zijn eigen Ziel forceren, en de gehele menselijke natuur zal hem worden onthuld. Als hij daar toegang krijgt, verdwijnen de begeerten en hartstochten die hem in het leven hebben achtervolgd.

Als het licht van de Ziel het denken verlicht, en kleur schenkt aan het leven van een mens, dan is dat de Glorie van God, de verheerlijking van de Mens, het vestigen van eeuwigdurende vrede. Want ieder van ons is een heelal in het klein en heeft alle geheimen van de tijd in zich.

We zouden iets kunnen leren van de bloemen in hun vredige zuiverheid. Onze Ziel moet tot volle bloei komen in het Eeuwige. Dagen en momenten, mensen, gebeurtenissen en dingen kunnen voortdurend nieuwe aspecten onthullen, vol belofte en bemoediging, totdat de overtuiging daagt dat het leven, dat eens zo somber en tragisch scheen, in diepste wezen Vreugde betekent.

Want leven is in werkelijkheid: de nabijheid voelen van het Oneindige, in het eigen hart Grootse Kennis vinden, wonen in het huis van onzelfzuchtigheid en zoeken naar het Hoogste Beginsel in alle dingen, zoeken naar de schone en oude Wet. Het leven is in werkelijkheid: de reis van de Ziel die huiswaarts keert naar de Opperste Geest, naar het Licht van het licht, het Leven van het leven, de Kennis van de kennis.

Als we het eeuwige in het vergankelijke uit het oog verliezen, slagen we er niet in de betekenis van het leven te vinden. Als de mens zijn ware menselijkheid had ontdekt, zou hij weten dat brute kracht nooit, hoe dan ook, onder welke omstandigheden ook, één werkelijke overwinning kan behalen of ook maar iets nuttigs kan opleveren. Als we daardoor winnen, verliezen we; deze overwinningen zijn onze grootste nederlagen. Vooral de onwetendheid en angst van deze tijd staan ons in de weg, en beide vinden hun oorsprong in overerving en de vele generaties uit het verleden. Ieder mens en iedere natie is een belichaming van de hele mensheid en het rampzalige geloof in

afgescheidenheid bewijst dat onze blik geheel is afgewend van de Werkelijkheid en gericht op het objectieve bestaansgebied.

Er is maar één echt en rechtmatig slagveld: het Denken van de Mens, waar de dualiteit van onze natuur ons voortdurend in de enige rechtvaardige oorlog houdt die er is — de oorlog van de God in ons tegen het lagere zelf. Het Koninkrijk der Hemelen is in ons en niemand staat zo ver van het licht en de waarheid dat hij niet morgen kan omkeren en het kan vinden. Dan werkt hij voor de glorie van God en kent hij het geheim van dat werk, want God is in de mens en kan zich via het Menselijk hart openbaren. En de glorie van God is de glorie van de mensheid: van het man-zijn, het vrouw-zijn, en het moederschap, van een huiselijk leven dat sterk, zuiver en schoon is, van het leven als burger dat uitgaat boven alle kleine jaloersheden en geschillen, van een internationaal wereldpatriotisme gebaseerd op de fundamentele Broederschap van de Mens.

Wie we moeten beschermen en tegen wie

We hebben te veel de nadruk gelegd op onze uiterlijke en wereldse belangen en hebben dat natuurlijke, menselijke evenwicht verloren, waardoor we ongestoord in de geestelijke kant van onze natuur zouden kunnen leven, ons denken ondergeschikt kunnen maken aan onze ware zelden en hen gebruiken als een middel om te dienen en te groeien. Want het idee dat nationale geschillen door bruut geweld kunnen worden beslecht, moeten we zien als een belediging van de waardigheid van de geestelijke mens.

We moeten inzien dat de mannen die we opleiden om oorlog te voeren – en die we, of wij of zij dat weten of niet, door die opleiding vernederen – in plaats daarvan prachtig kunnen worden opgeleid voor de vrede: om staatslieden en leraren te zijn, doelmatige beschermers van de vrede van hun natie.

We zouden niet langer ernaar moeten streven, zoals we eeuwenlang hebben gedaan, ons tegen onze buurlanden te bewapenen. Onze enige zorg moet zijn onze burens tegen ons eigen lagere zelf te beschermen. Als je angst kweekt voor een invasie, beweeg je je veraf van rechtvaardigheid, veraf van je plicht. Schande over het volk dat zijn Hogere Zelf en zijn goddelijke mogelijkheden zo wantrouwt dat het zich niet in staat acht invasies met andere middelen dan brute kracht te weerstaan!

Alle naties hebben vanaf het begin grote hoogtepunten

gekend en perioden waarin veel werd bereikt, gevolgd door eeuwen van geestelijke en stoffelijke oneer en de neerwaartse gang van hun cyclussen. We bevinden ons nu ongetwijfeld in een cyclische neergang en nacht, en niet in de dag en schoonheid van ons tijdperk, want we begrijpen helemaal niet wat de ware betekenis van het leven is, individueel of nationaal. Onze vaderlandsliefde is op afschuwelijke wijze verruwd en we projecteren de grove aspecten ervan op andere naties, zoals zij dat met hun grove aspecten op ons doen.

Beseffen zij die voor bewapening pleiten en die geloven dat een land het best met de brute kracht van wapens kan worden beschermd, wat de kracht is van psychologische suggestie? Door voortdurende herhaling kan je een wrede invloed uitoefenen op het denken van een volk en als je aanvoert dat een andere macht oorlogszuchtige plannen tegen ons heeft, betekent dat in werkelijkheid dat we zowel bij hen als bij onszelf oorlogszuchtige plannen creëren.

Zij tegen wie we onze propaganda van haat richten en die morgen tot onze vijand kunnen worden gemaakt, zijn onze broeders, en er is een manier om hen te bereiken; en dat is niet door kracht of bedreiging of belediging of de psychologische suggestie die wordt gecreëerd door de bewapening op te voeren. We hebben onze breinverstandelijke plannen, onze kanonnen, schepen en forten, we hebben onze jeugd die is getraind voor de strijd en die rusteloos is onder de omstandigheden van gedwongen inactiviteit, en dat alles komt neer op het tarten en uitdagen van andere landen. We lokken hen uit en sporen hen aan ons op de proef te stellen; we verkondigen hen onze mening dat wijzelf even blind zijn als zij.

We zijn er zo aan gewend geraakt te menen dat de overwinnaar gelijk heeft, dat het een soort geloof is geworden en we voeden onze kinderen daarin op. De kant die wint heeft gelijk, de kant die is verslagen, heeft ongelijk: het gaat allemaal om brute kracht. En we gebruiken de godsdienst en onze zogenaamde God om onze armzalige theorie te onderbouwen. Het is krankzinnigheid: de krankzinnigheid van de eeuw! Alleen krankzinnigheid kan bruut geweld verwarren met kracht.

En toch is er nu op aarde voldoende heldendom om van deze aarde een hemel te maken. Als de energie en de tijd, verspild aan oorlogsvoorbereidingen, waren gebruikt om vrede voor te bereiden, dan zouden onze naties nu sterker zijn dan ooit en oneindig veel beter beschermd.

De Ziel van een Natie – de levende essentie van zijn wezen – bestaat uit het totaal van zijn gedachten, gevoelens,

daden en idealen, gesteund door de verheven kwaliteit van de God binnenin ons. Hoe meer het volk van een land zijn Nationale Ziel voedt met zulke geestelijke en goddelijke gedachten, des te meer wordt zijn land beschermd, wordt het onneembaar, buiten bereik van geweld. Bekijk dit eens rationeel en je zult zien dat het waar is; maar als je in je denken en je hart de verachtelijke misvatting koestert dat morele overwinningen met geweld kunnen worden behaald, dan blijf je het slachtoffer van dwaasheid en schep je ellende voor jezelf door oorlogszaad te zaaien.

Volk tegen volk, broeder tegen broeder en familie tegen familie, we blijven altijd in strijd verwickeld zolang we erop vertrouwen dat onze lagere natuur – fysieke kracht of zelfzuchtige belangen – de dingen regelt die alleen door de geestelijke kant van de menselijke natuur kunnen worden geregeld.

(...)

Het ware geneesmiddel

Als we zo gemakkelijk kunnen worden meegesleept door deze oorlogsstemming en golven van psychische verwoestiging, waarom zouden we ons dan niet laten verheffen door een tegengestelde soort kracht, naar hoogten van helder onderscheidingsvermogen, en waarom zouden we, in plaats van zwakheden te zoeken in andere landen en ons op oorlog met hen voor te bereiden, niet in ons land het onkruid wieden in de tuinen van ons eigen leven?

Waarom richten we het oog niet op toekomstige Gouden Eeuwen, waarin het zaad van genialiteit, dat nu in de hele menselijke natuur sluimert, zich zal hebben ontwikkeld in de gloed en het zonlicht van de Oneindige Wet? De bergen zullen vol zijn met onzelfzuchtigen en moedigen, die de oneffen wegen bewandelen met de ogen naar het licht gewend en zij zullen neerzien op het Dal der Schaduwen dat was, en daar niet langer pijn en verdriet, onwetendheid en verloedering waarnemen. Want hun mededogen en liefde zullen het hart hebben doen ontvlammen van de bewoners van de duisternis, die nu ook aan de grote tocht omhoog zijn begonnen.

Niemand kan een stap vooruit doen naar het doel van Menselijke Volmaking zonder zich ervan bewust te worden dat er honderden onderweg zijn die het Pad vóór hem begonnen zijn en hem nu vooruit zijn. Hij kan hen niet met zijn ogen zien, maar is zich bewust van hun gezelschap. Het licht dat iedere gouden eeuw van het verleden deed schitteren, is nog te vinden; voor zowel mensen als naties

kan iedere dag na deze een nieuwe dag betekenen, een koninklijke dag van overwinning, en het begin van een vooruitgang die geen einde kent.

Want menselijke zaken hebben een ondertoon en daarin weerklinkt de harmonie der Sferen; er is een melodie die zich vanuit de stilte achter het leven laat horen, die zingt tot de mensen van deze wereld en hen huiswaarts roept.

God bevindt zich in het hart van de mens: die Godheid hoeft slechts te worden opgewekt, tot ze met goddelijke kracht binnenstroomt, het hele denken van de mensheid bevrijdt van het afval aan leugens die zij heeft verzameld, zodat de mens kan zien hoe groots het leven is!

De schoonste muziek die ooit werd gehoord kan de glorie en kracht van het Goddelijke in onszelf en in het heelal niet tot uitdrukking brengen. Toch kun je er aanduidingen van vinden door het eigen lijden, de eigen aspiraties, idealen, opofferingen en de moed om door te gaan. En als wij onze ervaringen hebben opgedaan, in onze teleurstellingen en onrust en eenzaamheid, dan zullen we terugkeren tot de Grote Werkelijkheid en de Innerlijke Godheid hulde betuigen.

De Godheid blijft in de mens, zelfs als hij haar het meest negeert, ook al is ze uit het leven buitengesloten en wordt er slechts hier en daar een glimp van haar opgevangen; en ook al zijn haar door het verstand beperkingen opgelegd die haar licht geheel verduisteren.

Want al verlaat een mens het pad en dwaalt hij in de ordening van de Natuur, hij kan niet verloren gaan; niemand staat zover van het licht van de waarheid dat hij niet morgen kan omkeren en het in zichzelf kan vinden. Hij kan alle obstakels in het leven te boven komen, erop neerzien en ze overwinnen, want we zijn *meer* dan we schijnen: de hoogste uitdrukking van het leven die we kennen.

De verborgen waarheid omtrent onszelf is dat we daadwerkelijk onze naaste liefhebben gelijk onszelf, al hebben we nog niet de manier gevonden uitdrukking te geven aan die liefde waarvan we niet eens weten dat ze bestaat. Maar ze is er: de liefde voor onze medemensen sluimert latent in ons hart bij de Godheid die daar waakt. Al zijn we ons in het geheel niet van haar bewust, ons menszijn houdt in dat ze bestaat.

Ze is in de diepste diepten van de natuur van zelfs de wreedste en laagste mens: in ons en ook in hen die we misschien morgen als onze vijanden zien, die we zouden doden, en graag zouden doden als de oorlog zou worden verklaard. Want overal waar menselijk leven is, probeert de Godheid zich tot uitdrukking te brengen. Ze zou haar

bladeren willen uitspreiden zoals bomen dat doen; ze zou tot bloei willen komen als de bloemen en die bloesems zouden daden en gedachten zijn vol vriendelijkheid, moed en schoonheid. Ze wil zingen zoals vogels willen zingen en haar lied zou een eerbewijs, vriendschap en rechtvaardigheid zijn, en door de heldere kalmte van ons leven weerklinken.

Naarmate ze zich een weg baant door ons denken en in ons leven, zullen we het licht ervan in de wereld steeds helderder en helderder zien worden, totdat ook wij de geest van haar grootsheid doen weerklinken en ons hullen in de glorie van Hen die ons op het Pad zijn voorgegaan.

Katherine Tingley, *The Gods Await*, 1926, chapter 'War versus Patriotism', p. 39-54 en p. 68-72.

Oorspronkelijke uitgave te downloaden op www.blavatskyhouse.org.

ieder mens
EEN VREDESTICHTER

Kerngedachten

- » Ieder mens is in zijn Hogere Natuur deel van de spirituele Eenheid.
- » Ieder mens beschikt over een geweten en daar kunnen we elkaar op aanspreken.
- » De partijen dienen zelf de *wil* te hebben om via gesprekken het conflict te beëindigen, zo nodig onder aandrang van het 'geweten van de wereld'.
- » Wijze mensen kunnen als mediator de denkprocessen begeleiden in de richting van harmonie, maar de partijen zijn vooral *zelf* verantwoordelijk.
- » Het mediationproces is een regeneratieproces waarbij het gedegenereerde denken wordt gekeerd.
- » Hoe meer partijen het proces daadwerkelijk ondersteunen, des te duurzamer de te bereiken harmonie.

Mediation vanuit eenheidsbesef

Voorkomen is beter dan genezen. Maar wat kunnen we doen als een situatie al is geëscaleerd? Hoe kunnen we het conflict tot een einde brengen op zo'n manier dat partijen in harmonie met elkaar verder kunnen leven?

In de eerdere artikelen hebben we onder meer stilgestaan bij hoe conflictsituaties in het denken ontstaan en hoe deze te voorkomen zijn. Vervolgens is de vraag gesteld wat werkelijk helpen is. In dit artikel wordt die vraag nader uitgewerkt aan de hand van het proces van mediation.

Wat is mediation? Welk doel heeft het? En wat is er nodig om mediation te laten slagen?

Uitgangspunten

Zoals in artikel 1 van deze special van *Lucifer* is gesteld, is er sprake van Spirituele Eenheid. Op grond daarvan is Universele Broederschap een feit in de natuur.⁽¹⁾ Ieder mens is in zijn Hogere Natuur deel van die Eenheid. Ieder mens beschikt over een geweten en op dat geweten kunnen we elkaar aanspreken. Het geweten is onderdeel van de Hogere Natuur van de mens en is het reservoir van ethische lessen, opgebouwd over vele voorgaande levens. Het geeft ons zowel wenken wat *wel* te doen als wat *niet* te doen. Hoe meer we ernaar leren luisteren, hoe meer het als moreel kompas kan dienen. Ook onderzoek bevestigt dat de meeste mensen ernaar streven om gewetensvol en medemenselijk te zijn.⁽²⁾ Omdat het geweten wordt gevormd door de

eigen individuele ervaringen en ieder mens zich dus op unieke manier ontwikkelt, kan er verschil in inzicht zijn over wat gewetensvol is en wat niet. Dat neemt echter niet weg dat een aanhoudend beroep op het geweten vaak leidt tot een geweldloze oplossing van conflicten. Als we naar binnen keren en contact maken met ons geweten en daarbij ook de verbondenheid en spirituele eenheid van alle wezens diep tot ons door laten dringen, kunnen we tot het besef komen dat we geweld in feite zouden moeten zijn ontstegen en dat met elkaar in gesprek gaan, de enige weg (terug) naar harmonie is. Een onafhankelijke partij in de rol van mediator kan er in grote mate aan bijdragen dat de vertegenwoordigers van partijen tot gemeenschappelijke uitgangspunten komen op grond

waarvan het conflict kan stoppen.

Een belangrijke randvoorwaarde is daarbij natuurlijk wel dat de bij het conflict betrokken partijen de *wil* hebben om via het voeren van gesprekken tot een oplossing te komen. Die wil kan op een positieve manier worden versterkt als de wereldgemeenschap – bestaande uit de regeringen en burgers van alle landen in de wereld – op basis van het ‘geweten van de wereld’, sterk aandringt bij de partijen in het conflict op een zo spoedig mogelijke vreedzame beëindiging ervan.

Het mediationproces

Mediation is dus een regeneratieproces om het gedegeneerde denken te keren en heeft als doel het vinden van een door alle partijen gedragen oplossing. Daarvoor is het nodig om het proces in een zo vroeg mogelijk stadium op te starten. Daarnaast is het essentieel om inzicht in de grondoorzaken van het conflict bloot te leggen. Wat heeft er geleid tot escalatie van spanningen en negativiteit in het denken en welke de-escalerende gedachten kunnen gezamenlijk worden opgebouwd om daartegenover te stellen? Anders gezegd: waar is het denken in afgescheidenheid ontstaan en wat is er nodig om de eenheid weer te herstellen?

Die grondoorzaken zullen nooit alleen worden gevonden bij de strijdende partijen, maar evenzeer bij indirect betrokkenen, zoals omringende landen. Een conflict tussen twee partijen is een conflict van de gehele gemeenschap. Alle partijen zijn medeverantwoordelijk voor het slagen van de mediation. Een door de hele gemeenschap gedragen oplossing zal bovendien duurzamer zijn.

De verhoudingen zullen zeker in het begin gevoelig liggen, waardoor de gemoederen hoog kunnen oplopen en het voor partijen gemakkelijk is redenen aan te voeren om het conflict te laten voortduren. Anderzijds is het geweten van de wereld een dusdanige realiteit dat een land geneigd zal zijn daar wel rekening mee te houden en daarom bijvoorbeeld niet openlijk zal durven verklaren dat het oorlog blijft voeren om zelfzuchtige redenen, zoals het veroveren van een stuk land.⁽³⁾ Daarom verdient ook het proces als zodanig de nodige aandacht.

Mediation werkt op mentaal en fysiek gebied, maar doet ook nadrukkelijk een appèl op de edeler kwaliteiten van partijen, bijvoorbeeld bij het toepassen van het middel van geweldloze communicatie. Daarbij is het de uitdaging om in balans met jezelf en de ander, elkaar op het niveau van *wezenlijke behoeftes* te vinden en daardoor een begripvolle verbinding tot stand te brengen.⁽⁴⁾

Hoe het proces er op de verschillende gebieden en in verschillende fasen kan uitzien, zal verderop in dit artikel worden uitgelegd.

De mediator

De mediator is een begeleider van het *denkproces*. Hij zal bovenal een wijs iemand zijn, die met name ook psychologisch inzicht heeft. Hij zal steeds moeten weten welk deel van het denken van de mensen aan de gesprekstaf actief is. En zal bijvoorbeeld de aandacht van het emotionele of de begeerte moeten weten te verleggen naar het intellectuele, vervolgens naar het zien van de grote verbanden en tenslotte naar het spirituele, het zien van de eenheid.

Voortvloeiend uit deze hoofdrol is hij de begeleider of facilitator van het mediationproces. Hij is neutraal, objectief, staat boven de partijen en is betrokken, maar niet belanghebbend.⁽⁵⁾ Een mediator werkt vanuit zijn Hogere Natuur. Hij heeft een innerlijke overtuiging van de eenheid en de verbondenheid van het leven en is daarvan een levend voorbeeld. Op basis daarvan heeft hij gezag, en probeert hij zodoende diezelfde kwaliteiten in de vertegenwoordigers van partijen aan te spreken. Het gaat dan om bijvoorbeeld universaliteit, het geweten, medemenselijkheid en (wederzijds) begrip. Door zelf betrouwbaar te blijven, wekt de mediator het vertrouwen van partijen, wat essentieel is om nader tot elkaar te komen. De mediator werkt dus weliswaar vanuit zijn eigen universele gedachtegoed, maar stelt zijn visie in dienst van het proces en dringt deze in geen geval op aan partijen.⁽⁶⁾ Het is aan de betrokken partijen in het conflict *zelf* om gezamenlijk tot een oplossing te komen. Maar zoals gezegd, de betrokken partijen zijn niet alleen de directe partijen in het conflict, maar ook alle andere partijen in de wereldgemeenschap die kunnen bijdragen en een verantwoordelijkheid hebben in een duurzame oplossing van het conflict.

Het is de taak van de mediator om de grondoorzaken van het conflict vast te stellen. Dat zal moeten gebeuren door vooral vragen te stellen en te luisteren naar wat partijen naar voren brengen. Wat zijn de botsende belangen of strategieën om die belangen te vervullen? Daarnaast is het aan de mediator om partijen te laten inzien welke waarden zij gemeenschappelijk hebben. Denk daarbij aan democratie, het zelfbeslissingsrecht van een volk, welvaart voor iedereen, respect voor elkaars taal en respect voor elkaars religie. Ook is van belang welke waarden er achter de spanningen zitten, zoals bijvoorbeeld de ongelijke

behandeling van bepaalde bevolkingsgroepen. Zijn er verdragen die partijen hebben ondertekend of is er een gedeelde historie? Ook ieders unieke kwaliteiten verdienen de aandacht. Wat maakt dat een bepaalde partij onmisbaar is in het grote geheel? Als dat allemaal helder is, kan de mediator de kansen op gezamenlijk draagvlak en de bedreigingen daarvoor identificeren. Die kansen zijn gebaseerd op de overeenkomsten in visie. De bedreigingen kunnen voortkomen uit het beperkte mandaat dat vertegenwoordigers hebben gekregen van hun land, of een halsstarrig vasthouden aan een beperkte visie van eigenbelang.

Een ander belangrijk punt is dat de mediator zorgt voor zo min mogelijk inmenging van buitenaf.⁽⁷⁾ Hij creëert een veilige zone voor partijen om zich open te stellen voor elkaars visies en van tijd tot tijd overleg te houden met hun achterban. Daarbij is het zaak in stilte te werken en zo min mogelijk invloeden vanuit de buitenwereld toe te laten, omdat die het preciaire evenwicht kunnen verstoren en voor partijen reden kunnen zijn het conflict in stand te houden.

Als eenmaal overeenstemming is bereikt over welke richting partijen met elkaar op willen, is de vraag hoe daar te komen. Daarbij is het belangrijk dat de strijdende partijen zich zonder gezichtsverlies kunnen terugtrekken. De mediator kan in dat verband helpen bij het bouwen van een zogenaamde ‘gouden brug’, waarover die terugtrekking kan plaatsvinden. Partijen kunnen op die manier met opgeheven hoofd terug naar de mensen die zij vertegenwoordigen.

Het volgende citaat illustreert hoe het voorgaande in praktijk kan worden gebracht aan de hand van de eerste ontmoeting in 1993 van Nelson Mandela met generaal Constand Viljoen, de vertegenwoordiger van de witte Afrikaners in Zuid-Afrika:

Het is een historisch moment: de leider van het nieuwe Zuid-Afrika tegenover de leider van het oude. De vredestichter tegenover de man die een oorlog wil beginnen. ‘Hij vroeg me of ik thee wilde’, zal Constand zich jaren later herinneren. ‘Ik zei ja en hij schonk me een kopje in. Hij vroeg me of ik melk wilde. Ik zei ja en hij schonk melk voor me in. Toen vroeg hij of ik suiker wilde in de thee. Ik zei dat ik dat wilde en hij deed er suiker bij. Ik hoefde alleen nog maar te roeren!’ Mandela laat merken dat hij zich heeft verdiept in de cultuur en de geschiedenis van de Afrikaners. Hij maakt indruk als hij de overeenkomsten bespreekt tussen de vrijheidsstrijd van Constands grootouders tegen de Britten, honderd jaar

geleden, en zijn eigen strijd tegen de apartheid.

Maar het belangrijkste is dat Mandela de broers toespreekt in hun eigen taal. ‘Generaal’, zegt hij in het Afrikaans, ‘er kunnen geen winnaars zijn als we elkaar de oorlog verklaren.’ Constand knikt. ‘Er kunnen geen winnaars zijn.’

Dat eerste gesprek is het begin van vier maanden aan geheime onderhandelingen. Zelfs president F.W. de Klerk weet er niet van, en jaren later zal het nog steeds niet in de meeste geschiedenisboeken staan. Toch is dit een cruciaal moment voor de toekomst van Zuid-Afrika. De generaal besluit uiteindelijk om de wapens neer te leggen en met zijn eigen partij mee te doen aan de verkiezingen.⁽⁸⁾

Uit het citaat wordt duidelijk dat Mandela zich verdiept had in de achtergrond en het standpunt van Viljoen en dat beiden de wil hadden om elkaar te begrijpen. Mandela was weliswaar in die situatie, strikt genomen, niet de mediator, maar hij slaagde er wel in om vanuit de visie van gemeenschappelijk belang, samen met Viljoen, boven de partijen en hun standpunten uit te stijgen.

De partijen

De aan het mediationproces deelnemende partijen worden ieder vertegenwoordigd door een vredesteam. Dat team bestaat uit capabele vertegenwoordigers met ervaring in diplomatie, kennis van internationale verdragen en een constructieve houding met het oog op het opbouwen van een vertrouwensband met de mediator. Het is aan de vredesteams om aan te geven wat hun mandaat is en wanneer zij behoefte hebben aan overleg met hun achterban. Dit is nodig, omdat het afbreukrisico groter wordt als de teams de belangen van hun land of organisatie niet adequaat vertegenwoordigen.

Zoals eerder gezegd, doen in het ideale geval niet alleen de strijdende partijen mee aan het proces, maar ook andere belanghebbenden, zoals omringende landen, de Verenigde Naties, de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa en NGO’s. Hoe meer partijen er meedoen, hoe krachtiger het mentale beeld van harmonie dat met z’n allen opgebouwd en in stand gehouden wordt. Het is vergelijkbaar met pesten in de klas, dat pas echt opgelost kan worden als de hele klas, de leraar en de ouders erbij betrokken worden.

Ook voor spirituele leiders kan een directe of indirecte rol zijn weggelegd. Een voorbeeld van een direct betrokkene in Zuid-Afrika was aartsbisschop Desmond Tutu. Hij was voorzitter van de Zuid-Afrikaanse Waarheids- en Verzoeningscommissie. In het kader is een

voorbeeld gegeven van zijn inspirerende gedachten vanuit de *Ubuntu*-filosofie die de individuele verantwoordelijkheid van elk mens benadrukken, omdat *elk mens* een bijdrage kan leveren als vredestitcher.

In het kader van het conflict in Oost-Europa is het bovendien belangrijk om te beseffen dat in de Christelijke Oosters-Orthodoxe kerk het begrip *deïficatie* – ofwel: vergoddelijking van de mens – een centrale plaats inneemt. Deïficatie houdt in dat elk mens ernaar dient te streven om tijdens zijn leven steeds meer het goddelijke in zichzelf tot ontplooiing te brengen.⁽⁹⁾

Dit is een universele gedachte die ook centraal staat in de Theosofia, zoals de theosofe Katherine Tingley die zo vaak heeft verwoord in haar oproepen voor wereldvrede aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog.⁽¹⁰⁾

Kortom, er ligt een heel duidelijke verantwoordelijkheid voor spirituele leiders om de partijen te inspireren en aan te zetten tot medemenselijkheid en hulpvaardigheid in alle fasen van het proces.

Citaat uit: Desmond en Mpho Tutu, *Het boek van vergeving. In vier stappen naar harmonie met onszelf en de ander.*⁽¹⁴⁾

“*Ubuntu* zegt dat we allemaal een aandeel hebben in het voortbrengen van een samenleving die een dader voortbrengt. Daarom heb ik niet alleen een aandeel in elk conflict waarbij ik persoonlijk betrokken ben, maar ook in elk conflict dat op dit moment speelt in mijn gezin, in mijn gemeenschap, in mijn land en op de hele wereld. Dit is misschien een overweldigende gedachte. De gave die ligt besloten in de uitdaging van *Ubuntu* is, dat we ons niet in de wandelgangen van de macht hoeven te begeven om aan vrede te werken. Ieder van ons kan een vrediger wereld opbouwen vanuit welke positie op aarde dan ook.”

Fasen van het mediationproces

Het mediationproces bestaat uit verschillende fasen, te weten:

1. vertrouwen opbouwen,
2. bestand,
3. overleggen/onderhandelen,
4. overeenkomst,
5. samenwerking, en
6. harmonie.

De eerste fase is vooral van belang omdat partijen vertrouwen in elkaar moeten opbouwen op een zo breed mogelijke basis: mentaal (intellectueel) en fysiek, maar ook op spiritueel vlak. Daarna volgen een aantal fasen die stapsgewijs – met name op een intellectuele manier (zoals afspraken maken en die vastleggen in overeenkomsten) – verdere invulling moeten geven aan dat vertrouwen om tenslotte in de laatste fase weer te komen tot werkelijke harmonie op fysiek, mentaal en spiritueel gebied.

1. Vertrouwen opbouwen

De eerste fase begint met het stilleggen van het fysieke geweld en het uit elkaar halen van de strijdende partijen, door middel van een bestand oftewel een ‘staakt het vuren’. Als dit niet meteen lukt, zullen de vredesteams en de mediator eerst zo snel mogelijk moeten investeren in het opbouwen van een vertrouwensband. Daarbij is het van belang om heel breed te bezien welke partijen uit de wereldgemeenschap allemaal aan tafel dienen te zitten. Hoe eerder dit gebeurt, hoe sneller een oplossing in zicht is, omdat de standpunten en posities van partijen zich steeds verder vastzetten naarmate het conflict voortduurt.⁽¹¹⁾ En naarmate er meer slachtoffers vallen, raken de standpunten verhard, de haat groter en kan het idee postvatten dat ‘toegeven’ betekent dat de kameraden voor niets zijn gestorven. Het is daarbij zaak de partijen vertrouwen te geven, net zolang totdat het ook in hen wortel schiet. Dit vertrouwen biedt de beide partijen ook de mogelijkheid om weer in contact te komen met hun Hogere Natuur, waarmee zij het proces constructief kunnen ingaan. Als het geweld blijft doorgaan, kan men overwegen om gedurende een vooraf bepaalde, zeer korte periode (voor de duur van het mediationproces) een onafhankelijke vredesmacht tussen de partijen te plaatsen. Dit kan echter niet te lang duren, omdat de vredesmacht na verloop van tijd de schijn van een bezettingsmacht krijgt. Er kan verder een begin worden gemaakt met het realiseren van eenheid van visie door samen te kijken naar gemeenschappelijkheid op de volgende gebieden.

- Spiritueel: zoeken naar gezamenlijke kerngedachten als broederschap en mededogen om snel te komen tot afspraken over humanitaire vraagstukken.
- Mentaal: (wederom) aansluiten bij reeds bestaande verdragen en samenwerkingsverbanden die de veiligheid van iedereen beogen, maar ook bescherming van taal, onderwijs en cultuur.
- Fysiek: uitwisselen van grondstoffen en energie om de bevolking te voorzien van middelen van bestaan.

Een methode die voor mediation wordt gebruikt, is *Geweldloze Communicatie*.⁽¹²⁾ Daarbij worden de gevoelens van mensen onder woorden gebracht en achterhaalt men vervolgens welke behoefte daarachter schuilgaat. Grondlegger Marshall Rosenberg zei daarover in een interview het volgende:

Rosenberg: “Er zijn véél krachtigere vredesbesprekingen dan die waar we nu mee bezig zijn.” (...)

Interviewer: “Hoe zou u die mensen bij vredesbesprekingen betrekken?” (...)

Rosenberg: “Ik help mensen een taal van leven te spreken, die dicht bij de Waarheid staat en gaat over wat iedereen nodig heeft, en weg te blijven bij vijandbeelden die gemakkelijk kunnen klinken als schuld, kritiek, agressie.” (...)

Interviewer: “Wat zegt u tegen de mensen die uw ideeën beschrijven als naïef of utopisch?”

Rosenberg: “Ik zie een andere wereld dan de mensen waarschijnlijk zien op de televisie en het nieuws. Ik zie bijvoorbeeld het geweld. Ik werk op plaatsen waar geweld is. Maar wat zij niet zien, zijn de mensen met wie ik werk die een andere kijk op de wereld hebben. Zij hebben een ander bewustzijn. En deze mensen verspreiden hun bewustzijn snel. Dus het zijn deze mensen die me hoop geven. En ze zijn niet moeilijk te vinden in ieder land.” (...)

Ik werk in Rwanda met mensen die iedereen in hun familie hebben verloren. Ik weet wat er kan gebeuren in deze wereld. Maar ik werk met mensen over de hele wereld en dat laat me zien dat het niet zo hoeft te zijn. Er zijn mensen die dat allemaal hebben overleefd en nooit het bewustzijn hebben verloren dat dat niet onze natuur is. Er is niets wat wij mensen liever doen dan bijdragen aan elkaars welzijn.⁽¹³⁾

2. Bestand

In de tweede fase dient een daadwerkelijk ‘staakt het vuren’ tot stand te komen. De taak van de mediator is nu om objectief vast te stellen welke feiten en standpunten van de partijen relevant zijn in het mediationproces. Maar vooral ook welke *waarden* en *behoeften* een belangrijke rol spelen, die het denken in afgescheidenheid een halt moeten toeroepen.

Denk daarbij bijvoorbeeld aan de gelijkwaardige behandeling van alle bevolkingsgroepen op het gebied van etniciteit, nationaliteit, godsdienst, of het vrij kunnen spreken van een taal.

3. Overleggen/onderhandelen

De derde fase is een cruciale. Hierin probeert de mediator inzicht te krijgen in de werkelijke oorzaken van het conflict. Van belang is dat partijen komen tot wederzijds begrip van elkaars gevoelens, belangen en ieders toegevoegde waarde in het grote geheel. Waar liggen de kansen en bedreigingen en wat zijn de gemeenschappelijke belangen?

De rol die de mediator in deze fase en alle volgende fasen speelt is essentieel. Is hij in staat om het denken te verleggen van emotionele standpunten naar mentale uitgangspunten over waarden en behoeften van partijen? En kan hij ook al gaan voorsorteren op latere fasen, waarbij de gemeenschappelijke waarden en gemeenschappelijke (bovenpersoonlijke) idealen, die uiteindelijk kunnen

leiden tot verzoening en versterking van de verbondenheid, tot daadwerkelijke harmonie komen?

Ondertussen dient het vertrouwen in het overleg te worden onderstreept door het openen van veilige corridors waardoorheen (niet militaire) mensen en goederen zich vrij kunnen bewegen.

4. Overeenkomst

Tijdens fase vier worden de geïnventariseerde gemeenschappelijke belangen vastgelegd in een overeenkomst. Partijen moeten daarbij de kans krijgen zoveel mogelijk van hun *gerechtvaardigde* belangen op tafel te leggen en zo veel mogelijk vervuld te zien, op basis van het opgebouwde begrip voor elkaars belangen. In dat kader wordt wel gesproken over wederzijds voordeel (mutual gain). De uitkomsten worden bij voorkeur gezamenlijk door alle betrokken partijen gecommuniceerd.

Concreet zullen afspraken moeten worden gemaakt en uitgewerkt over bijvoorbeeld het repatriëren van mensen en het distribueren van goederen.

5. Samenwerking

In deze fase zal een verdere samenwerking worden gedefinieerd en vormgegeven door een plan voor *gezamenlijke wederopbouw en verzoening*. De rol van *vergeving*, als onderdeel van *verzoening*, speelt daarin een belangrijke rol. Hierbij is er een inspirerende en verzoenende rol

weggelegd voor spirituele leiders. Zie hiervoor het kader (D. en M. Tutu) op p. 94. Het proces van verzoening is een (vaak langdurig) ontwikkeltraject om de harmonie te gaan herstellen.

Bij grote conflicten zoals oorlogen, zijn er in de praktijk vaak grote aantallen mensen betrokken die ook de rol van ‘mediator’ vervullen. Want alhoewel oorlogen worden beëindigd aan de onderhandelingstafel, wordt het conflict pas werkelijk beëindigd als er achter de voordeur van elk huis vrede is gekomen. De processen van verwerking van trauma’s en verzoening duren vaak nog vele jaren na afloop van een oorlog. Er zijn vele voorbeelden van vrijwillige mediators die ‘in het veld’ een belangrijke rol hebben gespeeld in deze processen om tot verzoening te komen. Zie het voorbeeld van het Balkan Peace Team tijdens het conflict op de Balkan in de jaren negentig.

Verder dient in deze fase de daadwerkelijke samenwerking

Balkan Peace Team ⁽¹¹⁾

In het boek *People Building Peace II – Successful Stories of Civil Society* worden vele voorbeelden van (internationale) vrijwilligers gegeven die in het veld de rol van mediator vervulden.

Een voorbeeld is het internationale Balkan Peace Team in Kroatië en Servië/Kosovo.

Een kleine groep vrijwilligers probeerde een verschil te maken tijdens het conflict in de Balkan in de 90-er jaren. Zij deden dat door te observeren, door hun aanwezigheid bekend te maken en door lokale vrijwilligers te ondersteunen in hun werk.

Zij bereikten o.a. de volgende effecten:

- een preventieve functie m.b.t. potentiële schending van de mensenrechten;
- een bemiddelende rol tussen lokale NGO’s en internationale NGO’s en organisaties;
- een brugfunctie tussen lokale NGO’s of tussen burgers en lokale autoriteiten;
- mediation tussen NGO’s van de ‘verschillende partijen’ uit het voormalige conflict;
- en de rol van belangenbehartiger voor o.a. groepen vluchtelingen.

Het Balkan Peace Team was mede succesvol omdat ze vooral werkte aan het versterken van de zelfstandigheid van de mensen en NGO’s waarmee ze te maken hadden.

In het dorp Mbyo in Rwanda leven Hutu and Tutsi, aanvallers en slachtoffers van de genocide in 1994, als goede buren samen. Elke week komen zij samen, in open gesprekken. Het revolutionaire idee voor een dergelijk dorp kwam van een jonge priester, Deogratias Gashagaza, die zelf een Tutsi-overlevende is. Hij bracht dit onder andere tot stand door overtuigend te laten zien dat vergeving het pad naar geluk is.

tussen mensen en uitwisseling van goederen te worden opgestart met het oog op de gezamenlijke wederopbouw. Hier zou de officiële mediation kunnen eindigen. Let wel: een werkelijk mediator is als genezer van de mensheid en begeleider van het denkproces nooit klaar met zijn taak. Zijn rol wordt alleen minder noodzakelijk in een specifiek conflict naarmate het eenheidsbesef in de mensen meer naar buiten is geleid.

6. Harmonie

De laatste fase is die van (nieuwe) harmonie. Dat wil zeggen, een situatie waarin geen aanleiding is voor een toekomstig conflict.

Deze fase houdt in dat de partijen tot de conclusie zijn gekomen dat het denken in afgescheidenheid een illusie is en dat er sprake is van een fundamentele Eenheid van al het leven, kortom: dat broederschap een feit is in de natuur. Het gaat niet langer meer om ‘vrede, in de zin van afwezigheid van oorlog’, maar om de werkelijke ‘vrede des harten’.

Hoe nu verder?

Tijdens de mediation zijn partijen weer in contact gebracht met hun Hogere Natuur, waardoor ze die ook in de ander herkennen en meer van de Eenheid van alle leven beseffen. Vervolgens is de vraag hoe het gevonden evenwicht kan worden bestendigd en uitgediept tot een duurzame vrede. ‘Nazorg is voorzorg’ en daarop zal in het volgende artikel verder worden ingegaan.

Vier maanden van zeer geheime ontmoetingen tussen Nelson Mandela en Constand Viljoen (beiden op de voorgrond van de foto) leidden ertoe dat Viljoen zijn leger ontbond en deelnam aan de verkiezingen van 1994.

Referenties

1. Zie ook citaat van Victor Hugo in: A.G. Spalding, 'Helena Petrovna Blavatsky and Peace', *The Theosophical Path*, Vol. XXIV, januari-juni 1923, p. 331.
2. R. Bregman, *De Meeste Mensen Deugen*. Zesde druk, De Correspondent, 2019, p. 23-28.

3. G. de Purucker, 'Peace or War and 'The Secret Doctrine''. In: *The Theosophical Path*, november 1923, p. 419-429.
4. Zie: 'Geweldloze communicatie' - Wikipedia.
5. Van Tongeren e.a. (red.), *People Building Peace II, Successful Stories of Civil Society*. Lynne Rienner Publishers, 2005, p. 434. Personal Story: "Early Involvement" - Max van der Stoel.
6. Zie ref. 5.
7. Zie ref. 5.
8. R. Bregman, 'Dit is het beste medicijn tegen haat, racisme en vooroordelen', In: *De Correspondent*. <https://decorrespondent.nl/8281/dit-is-het-beste-medicijn-tegen-haat-racisme-en-vooroordelen/12681758431342-8cab1e3c> (laatst geraadpleegd: 10 april 2022).
9. Zie: 'Deificatie' - Wikipedia.
10. K. Tingley. O.a. 'An appeal for world peace'. In: *The Theosophical Path*, Maart 1923.
11. Zie ref. 5, p. 369-375.
12. Zie voor een beknopte uitleg van de principes van Geweldloze Communicatie: <https://www.youtube.com/watch?v=8sjA90hvnQ0>.
13. Zie: <https://www.youtube.com/watch?v=DgaeHeIL39Y>.
14. Desmond en Mpho Tutu, *Het boek van vergeving. In vier stappen naar harmonie met onszelf en de ander*. Unieboek/Het Spectrum, 2014, p. 157.

≡ Inspirerende theosofische teksten over dit onderwerp ≡

Het geheim van menselijke conflicten

Dit was een van de laatste lezingen die Gottfried de Purucker heeft gehouden, kort na de verhuizing van het Hoofdkwartier van de Theosophical Society Point Loma van Point Loma naar Covina. Op krachtige wijze komt naar voren dat verschil van mening nooit tot een conflict, laat staan een oorlog hoeft te leiden.

Ik vind het volledig in overeenstemming met de feiten – niet alleen in het menselijk leven maar in de wonderbaarlijke natuur om ons heen – dat het geheim van conflicten, niet alleen die tussen mensen, maar zelfs in het universum, ligt in de verschillende graden van onwetendheid, in egoïsme, en in gebrek aan wat wij mensen altruïsme noemen; dit laatste is de edelste emotie die het menselijk hart kan binnendringen. Het is alleen door altruïsme, door te denken aan anderen, anderen voor

onzelf plaatsen, dat wij, elk van ons, onszelf vergeten; en door het vergeten van onszelf komen we los van de vele vormen van pijn en verdriet en klein geluk die we omarmen en die we onszelf noemen.

Zie je niet dat de enige weg naar wijsheid, universele vrede en volkomen geluk hierin ligt, dat je de totaliteit boven het onbetekenende plaatst, de velen boven jezelf, en dus leeft in het universele leven in plaats van alleen in je eigen kleine leefkring? Daarin ligt het hele geheim en juist dat geheim is de wereld in deze tijd, vooral in het Westen, volkomen vergeten. Ze is vergeten dat grootsheid en vrede en geluk in zelfvergetelheid besloten liggen; dat ons gebrek aan vrede en ons ongeluk ontstaat doordat we ons vastklampen aan bekrompenheid en zorgen, want die zorgen en haatgevoelens knagen aan de vezels van ons innerlijke wezen. En dan lijden we, we voelen ons gekwetst, heffen onze ogen omhoog naar de godheid of naar de goden en roepen uit: 'Waarom overkomt mij, ons dit? Wat heb ik gedaan? Wat hebben wij gedaan?' Toch zou de geringste kennis van de geestelijke wetten en de natuurwetten ons moeten leren dat alles wat gebeurt in

het groot en in het klein – want het kleine ligt in het grote besloten – plaatsvindt overeenkomstig de Goddelijke wet, en dat ellende en verdriet, conflicten, narigheid en armoede en de hele reeks dingen die daarbij horen, voortkomen uit het feit dat de mens de kosmische wet niet gehoorzaamt. Zo eenvoudig is het.

Weet je dat de verloren snaar in de moderne beschaving universele broederschap is, die we als feit in de natuur uit het oog hebben verloren; en het gaat totaal niet om een louter sentimentele of politieke broederschap, het gaat erom dat wij allen één gemeenschappelijke cosmische of geestelijke oorsprong hebben en dat wat de één raakt, iedereen raakt en dat daarom de belangen van de één onbetekenend zijn in vergelijking met de belangen van de grote massa. Maar vergeet niet dat de massa uit enkelingen bestaat, zodat je zelfs ten opzichte van een enkeling niet onrechtvaardig of wreed kan zijn, of kwaad kan doen, zonder het geheel te schaden. Dit zijn eenvoudige wetten die sinds onheuglijke tijden in het bewustzijn van de mensheid zijn gegrift, vanaf een tijd die zover aan de onze voorafgaat dat zelfs de eeuwige bergen, zoals we dat nu noemen, niet bestonden, want die sluimerden nog in het slib van het Archeozoïcum.*

Die verloren snaar, deze vergeten waarheid, het uit het oog verliezen van menselijke broederschap, kan nog op een andere manier worden weergegeven: het verloren gaan van de overtuiging dat de natuur in essentie geestelijk is en daarom door wetten wordt geregeerd, en dus vergoeding voor verdienstelijk en vergelding voor afkeurenswaardig gedrag kent; en dat deze twee, vergoeding en vergelding, even onfeilbaar plaatsvinden als die cosmische wet zelf, want ze zijn slechts de uitdrukking daarvan. Als een mens deze wonderlijke en toch zo eenvoudige gedachten tot zijn bewustzijn laat doordringen, zodat ze een deel gaan vormen van het weefsel van zijn wezen en van zijn gevoel, zal hij een ander nooit meer opzettelijk kwaad doen. Hij kan dat niet. Zijn karakter is niet meer zo. Hij heeft zich uit het slijk omhooggewerkt en heeft het gouden zonlicht gezien. Hij erkent dat alles in essentie één is, en dat alle wezens één zijn en dat de enkeling even belangrijk is als het geheel en het geheel even belangrijk als de enkeling; en dat de enkeling binnen het geheel oneindig veel belangrijker is dan de enkeling alleen, op zich. Als de enkelingen zelf zo denken, wordt de heersende cosmische harmonie tot in

de oneindigheid behouden.

Wat we zijn kwijtgeraakt in het Westen is de overtuiging dat we vergoeding of vergelding krijgen voor onze gedachten en gevoelens; dat we op onfeilbare wijze het goede ontvangen als we het goede zaaien en juist handelen, denken en voelen, en zaden van gerechtigheid en eer en eerlijkheid en fatsoen zaaien in ons gedrag tegenover alle andere mensen – alle anderen, niet alleen ‘mijn’ vrienden – allen. Want de cosmos is een eenheid en kent geen splitsingen of menselijke afscheidingen. Dit is onze fout. Hierin falen we. Daarin ligt het geheim van elk menselijk conflict.

Let wel, alleen maar vanwege het feit dat de moderne beschaving zo dom en ingewikkeld is, roept deze gedachte een verwarrende serie knellende vragen op. Maar ieder mens die het hart op de juiste plaats draagt, kan zulke vragen oplossen omdat hij wordt verlicht door de god in hem, als hij zijn hart laat spreken. Dan is zijn oordeel praktisch onfeilbaar. En als ik ‘hart’ zeg, dan bedoel ik niet emotie; ik bedoel het menselijke instinct voor oprecht eergevoel, voor innerlijke morele en geestelijke zuiverheid. Het is een feit dat wij in het Westen veel te lang lafaards zijn geweest die altijd de schuld bij iemand anders hebben willen leggen, omdat we nu eenmaal onvoldoende anderen kunnen vinden om de schuld te geven. Daarom hebben we in het Westen een louter verzinsel bedacht en spreken erover als Christus Jezus, en op zijn schouders liggen al onze zonden; en uiteindelijk worden we schoongewassen door het bloed van het lam, als we het maar geloven. Maar hoe gaat het dan met hen die door mijn wandaden hebben geleden? Als ik gered word, helpt dat hen? Hoe gaat het met hen die ik in mijn domme onwetende en slechte verleden misschien een duw omlaag heb gegeven in plaats van hen broederlijk omhoog te helpen? Hoe staat het met hen? Zie je niet dat deze gedachten volkomen tegengesteld zijn aan een cosmische filosofie? Zie je niet dat dit helemaal niet klopt? Dat het niet zo belangrijk is wat de enkeling overkomt; belangrijker is wat alle anderen overkomt, de eeuwig ploeterende, hopende, werkende, lijdende menigten. Dat is belangrijk en elke enkeling in problemen weet en voelt het.

Het onvermijdelijke van vergelding, of liefdevolle vergoeding, noemen we de leer van de gevolgen, de leer van karman: wat je zaait zal je oogsten, nu of later, en daar is geen ontkomen aan. We weten dit maar al te goed als het om de gewone dingen in het leven gaat. Daarvoor zijn geen bewijzen nodig. Als je je hand in een vlam steekt of een onder stroom staande draad aanraakt, zal het vuur

---

* Geologisch tijdperk waarin de planeet een vaste korst gekregen had. (Vertaler.)

niet nalaten je te branden omdat je dom en onwetend bent, en de elektrische stroom zal niet nalaten je te branden of misschien te doden omdat je de wetten van de elektriciteit niet kent, omdat je dom en onwetend bent. Gelukkig zit er een andere, mooie kant aan. Onze meest wonderbaarlijke leermeester, de grootste vriend die wij arme mensen hebben, is onze smart. Op het eerste gezicht klinkt dit verschrikkelijk, maar analyseer het maar: waardoor leert het kind om zich bewust te worden en om voorzichtig en bedachtzaam te zijn, en om gevaren in de toekomst te vermijden? Ervaring: het lijden van de verbrande vinger, of de gestoten teen, of de val van de takken van de boom, of wat al niet. Wat maakt het hart van een mens mild, zodat hij het leed van anderen begrijpt en met hen meevoelt? Sympathie, medeleven. Wanneer we zelf lijden, groeien we. Niets maakt het hart zo mild als het eigen leed. Een vreemde en mooie paradox, want het maakt ons karakter ook sterk. Het maakt ons krachtiger. Iemand die nooit heeft geleden, heeft geen gevoel en is feitelijk iemand die zeer 'geïnvolveerd', 'onontwikkeld' is.

Wie is een edel mens? Degene die nooit heeft geleden en niet weet wat leed is? Of degene die door lijden kracht heeft gekregen, innerlijke kracht, visie, die weet wat lijden is en omdat hij zich dat herinnert, anderen nooit zal doen lijden? In hem begint het hart te ontwaken. Het bewustzijn heeft zich weer geopend voor deze eenvoudige cosmische waarheden.

Je ziet dus hoe wonderbaarlijk het heelal is opgebouwd. Hoewel we dom en onwetend zijn en de edelste gevoelens missen die voor mensen mogelijk zijn, zoals altruïsme, liefde en medeleven, leren we toch juist door ons lijden, door onze domheden en onwetendheid, de betere weg kennen, en met iedere stap in dit groeiproces worden we edelmoediger. En na een lange tijd op deze langzame, heilzame en pijnlijke evolutiereis komen we op een punt dat we tegen onszelf zeggen: 'Dat niet meer. Het is genoeg geweest. Voortaan zal ik mijzelf in eigen hand nemen en mijn leven door zelfgeleide evolutie besturen. Vanaf nu kies ik mijn eigen weg. Niets zal mijn wil naar de ene of de andere richting slingeren. Daar is het doel en het is een cosmisches doel. Ik zal niet langer de slaaf van de omstandigheden zijn. Van nu af aan bepaal ik mijn eigen weg. Ik kies mijn eigen lot. Ik heb de Wet waargenomen.' Dus ik denk dat het geheim van menselijk lijden simpelweg is dat het besef van menselijke verantwoordelijkheid tegenover anderen verloren is gegaan. En zie hoe dit ons gedrag beïnvloedt. Wie van de twee is de betere burger?

De man die weet dat als hij een waar mens is, hij de wetten van zijn land zal gehoorzamen en dat graag zal doen, ook al weet hij dat sommige van die wetten onrechtvaardig zijn; of de man die in zijn hart een conflict met zijn eigen land ontketent? Deze laatste kiest juist de verkeerde weg. Hij werkt niet samen met al zijn medemensen, maar staat juist tegenover hen, is in strijd en in conflict met hen.

Het is een vreemde paradox dat, als de ziel eenmaal begint te ontwaken en de ogen zich openen, degene die, vanwege de heel gecompliceerde en ik denk rampzalige toestand van het moderne leven, ernstig probeert zijn taak, zijn plicht in het leven te vervullen en moedig en eerlijk te leven, duizendmaal meer moeilijkheden ondervindt dan iemand die zijn gewone gangetje gaat, omdat hij, zoals de dieren, te dom is om na te denken. Maar zou je een menselijk dier willen zijn, dat niet denkt, niet overweegt, niet het goddelijke gevoel heeft zijn eigen levensweg te kiezen? Zou je dat willen? Het antwoord is eenvoudig.

Ik ben ervan overtuigd, en ik geloof werkelijk dat ik gelijk heb omdat ik gesterkt ben door alle grote denkers, waarvan ik de leer een leven lang heb bestudeerd — ik geloof werkelijk dat ik gelijk heb dat conflicten tussen mensen zouden ophouden, zelfs tamelijk snel, als alle mensen, dus jij en ik, dus iedereen, zijn individuele verantwoordelijkheid tegenover zijn medemensen beseft. Dan zou, denk ik, deze ene regel in de hele structuur van het menselijk leven, van hoog tot laag van kracht zijn: onze solidariteit als eenheden in een menselijke hiërarchie, zodat wat de een treft allen treft, of het nu goed of slecht is.

Ik heb mij vaak afgevraagd hoeveel mensen aan deze dingen denken in de stille uren van de nacht, of wanneer zij in verwarring verkeren en bezorgd zijn over de te volgen weg, en terugschrikken om die te volgen omdat de massa dat niet doet. De massa volgt graag wat zij denkt dat gezonde zelfzucht is. Ik kan me geen duivels of satanischer begrip voorstellen dan wat onder die uitdrukking 'gezonde zelfzucht' wordt verstaan. Het is een opzettelijke verdoezeling van elke nobele intuïtie van de menselijke ziel. Vraag jezelf maar eens af. Doen zij iets omdat het mooi is en omdat het juist is en omdat het rechtvaardig is, en omdat het aan alle mensen geluk, veiligheid en vrede zal brengen? Nee, deze mensen van gezonde zelfzucht zeggen: 'Als ik het doe, zal het uiteindelijk goed zijn voor mij en de mijnen.' Stel nu dat mensen in verschillende delen van de wereld dat evangelie zouden volgen, wat zou je dan zien? Wat je vandaag ziet. En het kan allemaal beëindigd worden, alle menselijke conflicten. En let wel, ik bedoel niet dat er een eind moet

komen aan meningsverschillen; dat is een van de mooiste dingen van ons mensen. Verschillen van mening, mits eerlijk, hoffelijk en altruïstisch gecultiveerd, geven jou en bekooring aan het leven, geven charme en schoonheid. De Fransen hebben een prachtig spreekwoord dat je me vaak hoort citeren: *du choc des idées jaillit la lumière* — uit de botsing van ideeën die mensen uitwisselen, ontspringt licht. Op dat principe zijn congressen en parlementen en unies en reünies van mensen gebaseerd: ideeën uitwisselen en het beste ervan afromen.

Ik heb het dus niet over verschillen van mening. Die zijn er natuurlijk. Ik bedoel conflicten, haat, gebrek aan respect voor de ander, niet in de ander zien wat net zo prachtig is als wat hij in jou kan zien. Heb je ooit deze simpele regel geprobeerd, in de ogen kijken van iemand als je met hem praat; niet proberen jouw idee op te dringen zoals wij allemaal doen; niet proberen hem te overtuigen en hem te laten geloven waarin jij gelooft, maar gewoon in de ogen van die ander kijken. Weet je dat je daar wonderen kunt zien, een wereld van een tot nu toe onuitgesproken en onbekende schoonheid? Zijn hele ziel is klaar om naar buiten te komen en je te ontmoeten, als je hem maar een kans geeft. Maar natuurlijk kan hij net zo bang voor jou zijn als jij voor hem, net zo bang een mens te zijn als jij dat bent.

Ik verzeker je dat als mensen elkaar zouden vertrouwen en van elkaar verwachten fatsoenlijk behandeld te worden, ze dat ook zouden krijgen. Ik heb nog nooit gezien dat dit niet lukte. Ik zeg je eerlijk dat het vertrouwen dat ik gaf nog nooit beschaamd is, omdat ik mijn vertrouwen altijd heb gegeven zonder terughoudendheid en als een beroep op de ander. Het werkt, en het is het principe waarop het moderne zakenleven is gebaseerd, de hoogste vorm ervan: wederzijds vertrouwen, op elkaar bouwen, wederzijdse eer; en wanneer je je niet aan deze dingen houdt, krijg je heel snel een veeg uit de pan. Is dat niet zo? Jullie weten het net zo goed als ik.

Dat is de hele zaak in een notendop. Ik heb horen zeggen dat het goed is voor de mensheid om voortdurend in conflictsituaties te verkeren, omdat het je sterk maakt. Ja, ik heb gehoord van bokkers, maar ik heb er nooit een gekend die met name beroemd was vanwege zijn genialiteit of die de wereld in vuur en vlam zette met zijn verstand of die de loop van het lot of van de geschiedenis veranderde. Pachydermische mensen, dikhuidige mensen, hebben hun waarde, maar zij zijn niet bepaald het type dat wij kiezen wanneer wij iemand willen om een of andere zeer moeilijke, subtiel uitgebalanceerde en ingewikkelde

onderhandeling in goede banen te leiden. Dan hebben we altijd iemand nodig die niet alleen verstand heeft, maar ook een hart, want de mens met verstand die geen hart heeft, kan de andere mens niet begrijpen, die misschien een iets opener hart heeft waardoor hij een enorm overwicht heeft op de harteloze mens. De mens zonder hart is psychologisch gezien slechts half gevormd; hij heeft een groot nadeel. De andere zal hem de loef afsteken. Als het hart en het hoofd samenwerken, is er sprake van een compleet mens, omdat zowel het lied van het hart als de filosofie van het denken wordt begrepen.

Zullen we deze eindeloze conflicten voortzetten? Ik denk dat ze voorbijgaan. Ik denk dat schoonheid en respect kunnen worden gerealiseerd, zelfs nu al, en ik denk dat we bij onszelf moeten beginnen. Ik bij mezelf, jij bij jezelf. Ten eerste zal ik een goede burger zijn voor mijn land, wat er ook gebeurt, en de wetten strikt naleven. Ik zal een oprechte volgeling zijn van de wijsheid-religie van de goden, die het edelste is van het erfgoed van de mens en zijn grootste aspiratie. Het leven is dan zo waardevol, zo vol van gebeurtenissen en indrukken, zo wonderbaarlijk, dat we geen andere wensen meer hoeven te bevredigen.

Gottfried de Purucker, 'The Secret of Human Conflict', *The Theosophical Forum*, Vol. XX, No. 12, december 1942, p. 529-536. Opgenomen in: *Wind of the Spirit*, p. 35-41, <https://blavatskyhouse.org/reading/gottfried-de-purucker/>.

ieder mens
EEN VREDESTICHTER

Duurzame vrede

Kerngedachten

- » Duurzame vrede is gebaseerd op duurzame Kennis van het leven.
- » Het Pad naar duurzame vrede is dynamische harmonie IN onszelf.
- » Hoe universeler onze idealen zijn, hoe duurzamer en wijzer de bereikte nationale en internationale vrede.
- » Door kernen van duurzame vrede te vormen, bouwen we een sfeer van gedachten op, die een beschermende rol speelt in de samenleving. Binnen zo'n sfeer krijgen conflicten geen kans.
- » Duurzame vrede in de wereld is een heel dynamisch proces: de landen stuwen elkaar vooruit.
- » Duurzame vrede is het leren uitdrukken van de geestelijke grondtoon van het Universum.

In de vorige artikelen bespraken we de oorzaken van conflicten en manieren om die op te lossen. Maar hoe zijn conflicten volkomen uit te bannen? Wat is duurzame vrede, en hoe bereiken we die?

In ieder mens leeft het verlangen naar duurzame vrede. We herinneren ons dat heel sterk, als we ons met elkaar in een zeer disharmonische situatie hebben gemanoeuvreed. Dan dringt die fundamentele vraag vanuit ons diepste wezen zich weer op.

Duurzame vrede is veel meer dan oorlog-loosheid. Een toestand van vrede die even makkelijk kan omslaan in oorlog, is niet duurzaam. Ware vrede bestaat niet uit het uiterlijk vrij zijn van conflict. Is het niet logisch dat we duurzame vrede alleen kunnen vinden in een bepaalde gerichtheid van ons bewustzijn en onze wil? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat vrede blijvend, duurzaam en groeiend is? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat moeilijkheden zonder conflicten worden opgelost?

Duurzame vrede is gebaseerd op duurzame Kennis van het leven

Ware vrede moet geworteld zijn in de aard en werkingen van het universum. In de drie grondgedachten van de Theosofia vinden we

aanknopingspunten voor een idee van vrede dat veel dieper en verder gaat dan het uiterlijk afwezig zijn van conflict. Deze grondgedachten zijn in de eerdere artikelen al besproken. In het kort zijn dit: *eenheid*, *cycliciteit* en *gelijkwaardigheid*.

Vanuit het idee van *eenheid* zijn alle wezens geworteld in dezelfde bron. In onze diepste kern verschillen wij niet van elkaar. Dit betekent dat broederschap een feit is: wat de een gebeurt, gebeurt allen. Niets staat los van elkaar.

Daarbij is ieder wezen in de kern van de kern grenzenloos, en tijdens afwisselende perioden van activiteit en passiviteit (*cycliciteit*) brengen wij die grenzenloze vermogens van binnenuit naar buiten. Door onze periodiek terugkerende interactie met andere wezens doen we ervaringen op, en krijgen we steeds weer nieuwe kansen om te leren, om onze sluimerende vermogens actief te maken.

In de kern is dus ieder wezen, en naar analogie iedere samenleving, volstrekt *gelijkwaardig* aan welke andere dan ook, omdat ieder

dezelfde grenzenloze vermogens in zich heeft. En omdat we allemaal een unieke weg hebben afgelegd, heeft ieder ook iets unieks bij te dragen. Ieder heeft dus een waardevolle en karakteristieke functie die essentieel is voor het geheel.

Oneindig lang samenwerken

Als we elkaar zien als onlosmakelijk verbonden met elkaar, groeit het besef dat we alleen met elkaar verder komen. We zullen oogsten wat we zaaien. Met elke oprechte hulpactie creëren we vrienden, die in dit of een volgend leven met ons zullen meewerken.⁽¹⁾ Met elke poging onze doelen met geweld te bereiken, creëren we disharmonie in ons eigen bewustzijn én in de wereld, die in dit of volgende levens zal uitwerken — met alle moeilijkheden van dien.

Als we dat inzien zullen we het nalaten om überhaupt een verschil van mening pogen op te lossen door middel van geweld of dreiging daarmee. Met het uitzicht op een oneindig lange samenwerking zullen we bij problemen zoeken naar werkelijk bevredigende oplossingen.

Er zijn natuurlijk wel verschillen in de mate van ontwikkeling van de verschillende wezens. Een mens is het denkaspect van bewustzijn al aan het uitdrukken, terwijl bijvoorbeeld een plant nog bezig is met het ontwikkelen van de vegetatieve aspecten. Zo zijn er ook binnen het denken verschillende kwaliteiten te ontdekken: dit is in het eerste en tweede artikel besproken.

Het universum, en elk onderdeel ervan, kunnen we zien als een groot samenwerkingsverband van wezens, die in de interactie met elkaar hun grenzenloze vermogens aan het ontwikkelen zijn, ten behoeve van het geheel. Dit zouden wij als de natuurlijke gang van het Leven kunnen zien: *alles leeft en groeit door en voor elkaar*.

Wat is duurzame vrede?

Op basis van het vorige zouden we duurzame vrede als volgt kunnen definiëren:

Duurzame vrede is een toestand van dynamische harmonie. Daarmee bedoelen we een samenwerking waarbij ieder zijn ontwikkelde talenten, vermogens en kwaliteiten inzet ten behoeve van het geheel en van het geheel de mogelijkheid krijgt dit te doen — dus in staat wordt gesteld zijn talenten te ontwikkelen en zijn groeiende bijdrage in te brengen.

De mensheid is dus geen statisch, maar een dynamisch geheel. Allen dragen naar beste kunnen *spiritueel, mentaal*

en *fysiek* bij aan de vooruitgang van allen, zonder gehecht te zijn aan de eventuele resultaten voor zichzelf. Want het draait om het welzijn van de gehele mensheid.

Het Pad naar duurzame vrede in de wereld is dynamische harmonie IN onszelf

Onze samenleving bouwen we zelf op. De eigenschappen van onze samenleving zijn die van alle leden ervan: elk mens voegt er zijn kleur en toon aan toe. Al die karakteristieken bij elkaar bepalen of de groepen in onze samenleving met elkaar meewerken, elkaar schade aandoen, of onverschillig ten opzichte van elkaar staan. Daarom begint duurzame harmonie tussen de bevolkingen van de aarde in *onzelf*.

In hoeverre heerst in onszelf harmonie? Allereerst: wat bedoelen we daar dan mee? Daarmee bedoelen we dat al onze vermogens, dat alle ‘lagen’ van ons bewustzijn, in harmonie met elkaar samenwerken, kortom, als elk deel in ons doet wat het van nature zou moeten doen. In onze *spirituele delen* zijn universele waarheid en wijsheid te vinden. Die delen zijn dus onze ‘Innerlijke Leraar’, ons geweten. Die zijn de bron van onze ethische principes en zelf-overstijgende idealen. Onze *intellectuele delen* zijn in staat die idealen praktisch uit te werken, ze om te zetten in verstandige, goed doordachte acties. Onze *begeerten*, en onze *emotionele en fysieke delen*, zijn de hulpmiddelen waardoor we midden in deze wereld kunnen leven en werken. Het zijn dus zeker nuttige aspecten, maar in de instinctieve reacties van deze lagere delen is geen wijsheid te vinden. Evenmin zijn ze ‘logisch’. Zij dienen daarom de rol van dienaar te vervullen. In onze Spirituele Kern, de ware mens, ligt de wijsheid om de juiste handelingen te verrichten. Dit is ook het idee achter Plato’s vergelijking van de rechtvaardigheid, of (innerlijke) harmonie, met een samenleving waarin de wijste mensen de leiding hebben.

De harmonie van die drie delen in ons vereist het doen van enkele innerlijke stappen, waarover het volgende artikel gaat. Het is geen ver doel, die innerlijke harmonie, we kunnen immers elke dag naar ons hoogste inzicht leven. Het is het Pad van wijsheid, hoop en fundamentele vrede. De grote uitdaging is die houding vast te houden! Het duurzaam te laten zijn. Als ons dat lukt, krijgen angsten, schadelijke verlangens en gehechtheden, wantrouwen en al dergelijke gevoelens zelfs geen kans. Ze passen niet in de dominante kleur en toon van ons denken. We doorzien meteen het illusoire ervan. We ervaren ze misschien als een soort voorbijkomende neiging, maar we

laten ons er niet meer door leiden.

Dynamische harmonie kan dus gerealiseerd worden in de individuele mens, en dus ook in een samenleving, en in de mensheid als geheel. Het gaat er telkens om dat de geestelijke vermogens leidend zijn en dat de meer fysieke vermogens daaraan dienstbaar zijn.

Wat zorgt voor duurzame vrede in onszelf en de wereld?

Hoe heeft de *innerlijke* harmonie in ons, zijn uitwerking in de wereld? Zo: hoe universeler onze idealen zijn – in het licht van de Eenheid, cyclische beweging en gelijkwaardigheid – hoe meer onze betrokkenheid en doelen *alle* wezens omvatten, des te duurzamer en wijzer de bereikte nationale en internationale vrede. Immers: als de vrede die we nastreven slechts onze eigen groep omvat – hoe groot die ook is – of slechts de mensheid omvat zonder een oog voor heel het Aardse leven, dan leggen we meteen al de kiem voor toekomstige fricties, conflicten en struikelblokken.

Drie fundamentele universele idealen zijn daarbij: (a) liefde voor de grenzenloze Waarheid, (b) liefde voor alle wezens, (c) liefde voor het vervullen van je taken binnen de mensheid. Wat houden ze in? In de geschriften van de Spirituele Leraren van de Mensheid is daarover veel wijsheid te vinden. Wij stippen enkele van deze ideeën aan. Vervolgens bespreken we in de paragrafen hierna: hoe kunnen we *resistent* worden voor conflicten, en hoe ziet een wereld eruit waar duurzame vrede heerst?

* **Liefde voor de grenzenloze Waarheid.** Een langetermijn-ideaal is alleen zinvol als dit is gebaseerd op kennis van de werkelijke aard van de Kosmos, op de Waarheid, zoveel als we die kunnen bevatten. Die Waarheid draagt elk mens in zich, in zijn spirituele delen, omdat we een onscheidbaar deel van de Kosmos zijn. Door de verbinding aan te gaan met de meer innerlijke en universele aspecten in onszelf, zullen we van binnenuit een steeds helderder visie op Waarheid ontwikkelen.

Die kennis is feitelijk grenzenloos, oftewel, ook de goden leren nog. We kunnen er altijd in verder groeien. Waarheidsliefde vereist dus een continue bereidheid om kleinere waarheden in te ruilen voor grotere. Het vereist continu zelfstandig denken. Alleen zo zal nepnieuws geen enkele invloed meer op ons denken, op onze geestelijke stabiliteit, kunnen uitoefenen.

Alleen zo zullen we resistent zijn tegen elke golf van argwaan of golf van beschuldigingen naar andere mensen

toe, en naar andere groepen toe. Dat lijkt misschien een vanzelfsprekende zaak, maar juist hier gaat het in de wereld steeds mis — met alle rampzalige gevolgen van dien (zie artikel 2 en 3 in dit nummer). De liefde voor de grenzenloze waarheid is daarom een pijler van duurzame Vrede.

* **Liefde voor alle mensen, voor alle wezens.** We zijn veel meer dan de materiële buitenkant en onze lagere gedachten en behoeften. We zijn goden in wording, en onze geestelijke kern is nu al daadwerkelijk een centrum van wijsheid, vrede en harmonie. We dragen alle spirituele wijsheid in ons.

Wie eenmaal herkent wat wij Mensen zijn, zal liefde en diep respect toedragen aan al zijn medemensen. Hij zal niet oordelen over anderen, maar vanuit zijn hoogste inzichten de ander stimuleren om eveneens het meest edele naar buiten te brengen. Hij zal handelen, samenwerken, vanuit vertrouwen in de goddelijke essentie van elk Mens. En hij zal diezelfde houding hebben naar alle andere wezens toe, die immers diezelfde geestelijke kern in zich dragen.

* **Liefde voor het vervullen van je taken binnen de mensheid, binnen de Planeet.** Daarmee bedoelen we: de volgehouden wil om voor de ontwikkeling en het welzijn van het geheel te werken en om daartoe steeds beter in staat te zijn. Elk land, elk mens, zou bereid moeten zijn om zijn taak in de wereld te vervullen, namelijk een weldadige rol spelen door het meest edele en wijze van zichzelf te geven — je ‘leven geven’, niet door te sterven, maar juist *tijdens* het leven.

Dat betekent dat we al die zaken en gehechtheden opgeven die ons in onze bewustzijns-groei beperken en die onze samenleving in de greep houden van kortzichtig nastreven van eigenbelang. Dat kan iedereen, simpelweg door al die idealen die uitstijgen boven individuele of groepsbelangen, in hem levend te houden, te vervolmaken. Katherine Tingley sprak in dat verband over *wereld-patriottisme*: loyaliteit aan je samenleving of land, maar altijd vanuit een geest van menselijke broederschap.⁽²⁾ Het wordt dan vanzelfsprekend voor ons dat we het algemeen belang vooropzetten.

Het voorkómen van conflicten door het opbouwen van een beschermende gedachtesfeer

Hoe creëren en bewaken we duurzame vrede in een wereld,

waarin nog niet iedereen de achterliggende eenheid van de Mensheid ziet? Waarin velen nog snel meegetrokken worden door golven van negatieve emoties naar anderen toe?

Duurzame vrede is niet zozeer een bepaalde uiterlijke situatie – waarbij we dus afhankelijk zijn van de keuzen die onze medemensen maken – maar een manier van kijken en een levenshouding. Vanuit dat inzicht kan ieder van ons, elk uur, ‘vrede leven’. Niets houdt ons tegen, behalve wijzelf. Zo vormen we *kernen van duurzame vrede*, in de vorm van individuen en groepen die ‘nimmer schaden’ en voortdurend zoeken naar manieren om de hogere mogelijkheden van elkaar en hun medemensen te stimuleren.

Die kernen van duurzame vrede werken als voorbeelden voor anderen. Is er iets overtuigenders in de wereld dan een *levend* voorbeeld? Mensen die uitdrukking geven aan hun idealen, in klein of groot verband, door ze onbaatzuchtig en vanzelfsprekend te *leven*, zijn de sterkste bewijzen dat dit vermogen tot de menselijke natuur behoort. Onze medemensen zullen de enorme voordelen van duurzame vrede gaan herkennen. Ze zullen de vruchten ervan zien: innerlijke rijkdom en uiterlijke stabiliteit. De voorbeelden in de praktijk zullen hen aan het denken zetten.

Door ons te ontwikkelen tot kernen van duurzame vrede, bouwen we tegelijk *een sfeer van gedachten op, die een inspirerende, beschermende en zuiverende rol speelt in de samenleving*. Binnen zo’n onzelfzuchtige gedachtensfeer krijgen conflicten geen kans: er is simpelweg geen voedingsbodem voor. Vergelijk het met een team dat voor een grote moeilijkheid staat. De meesten zijn emotioneel van slag, maar één persoon blijft rustig. Hij of zij onderzoekt samen met de anderen wat er echt gebeurt, en bespreekt met allen hoe het kan worden opgelost. De nadruk komt niet meer te liggen op het aanwijzen van een schuldige, of op het verdedigen van je eigen positie, maar op het bij elkaar steken van alle koppen om tot de beste oplossing te komen. De samenwerking krijgt een opbouwende *toon*. Die ene persoon brengt de gezamenlijke denksfeer van de groep tot bedaren, en zorgt ervoor dat het beste in elk mens naar boven komt.

Omdat elk mens en elke groep mensen die vanuit Innerlijke Harmonie werkt, als een krachtige mentale zender werkt (gedachten zenden wij naar alle kanten uit, zie artikel 2), zullen elders in de wereld velen gestimuleerd worden datzelfde te doen — indien zij tenminste hun denken openstellen voor zo’n bovenpartijdige aanpak, gericht op het

welzijn van de hele gemeenschap. Zo’n inspirerende mentale sfeer heeft dus een groot bereik.

Internationale vrede in de praktijk

Onze wereld zit vol spanningen, waarvan een deel zich nu gewelddadig uit en een ander deel nog sluimert. Hoe ziet de wereld eruit als de groepen mensen doorzien dat duurzame vrede het enige pad is dat uit de cyclus van geweld en trauma leidt?

Wat we noemen, zijn slechts voorbeelden die door nog inspirerender acties kunnen worden gevolgd. Immers, elke hervorming is het embryo-stadium van een nog fundamentele hervorming. We ontwikkelen ons steeds verder.

In een *actief* vreedzame wereld helpen landen elkaar te groeien. Ze wisselen wijsheid en kennis uit. De aanhangers van verschillende religies bestuderen elkaars bronnen. De wetenschappers, onder wie artsen, werken samen. Onderwijshervormers gaan bij elkaar op bezoek. De handelsverdragen zijn eerlijk, wat wil zeggen dat ze de economisch zwakkere landen ontwikkelingskansen bieden. *Je stuwt elkaar vooruit*.

Het beginsel gelijkwaardigheid wordt in praktijk gebracht, door geen enkel land buiten te sluiten, of achter te stellen. Daardoor – omdat niemand neerkijkt op andere groepen en omdat er het vertrouwen is dat de goederen altijd verdeeld worden – ontstaan er geen nieuwe spanningen, geen wrok of trauma’s, geen angsten en verzamelwoede. Daardoor worden conflicten bij de wortel aangepakt. Het besef leeft dat in ieder individu, en dus in ieder volk, alles aanwezig is, en we helpen elkaar dat naar buiten te brengen. En als er toch problemen zijn, praten landen met elkaar, luisterend naar elkaars behoeften. Als het om dingen gaat die heel gevoelig liggen, die koppig de relaties blijven ondermijnen, wordt bemiddeling ingeroepen. Denk aan de inzet van mensen die wereldwijd respect hebben ge oogst, zoals *The Elders*.⁽³⁾

Ontwapening en bescherming van burgers en land

Veel internationale verdragen en verklaringen zijn al gericht op internationale vrede en menselijke waardigheid. Als we onze eigen beloften, neergelegd in deze verdragen, nakomen – ook in moeilijke situaties – zullen we meteen een forse ontspanning in deze wereld zien. Een algemene en grote ontwapening kan daardoor worden gestart. Een algemene ontwapening op basis van wederzijdse overeenkomst is geen hersenschim. Het komt ten bate

van iedereen. Waarom zouden we de gewapende eenheden niet beperken tot enkel een *politiemacht* in elk land? Zie, voor een praktijkvoorbeeld, het kader 'Het voorbeeld van Costa Rica'.

Daarbij draait alles om een goede training, niet alleen fysiek, maar juist ook mentaal en spiritueel. We bedoelen een soort politie die sterk lijkt op de 'wachters' die Plato beschreef in *De Staat*. De wachters worden beschreven als dienaren van de staat, van het geheel dus, die die grote verantwoordelijkheid pas op zich mogen nemen na een intensieve fysieke en wijsheidstraining, een intensieve training van hun zelfbeheersing.

Deze politiemedewerkers zijn zowel moedig als zachtmoedig. Hun wordt geleerd het welzijn van alle mensen te dienen, wie dan ook. Daar *kán* soms een zekere mate van beheerste kracht voor nodig zijn, bijvoorbeeld als een groep mensen 'door het lint gaat'. Op andere momenten kunnen hun inzet, organisatievermogen en hulpmiddelen worden benut voor krachtdadige hulp in noodsituaties. Denk daarbij aan hulp na natuurgeweld, of de opvang van vluchtelingen.

Duurzame vrede: een actieve mentale houding

Een toestand van duurzame vrede is dynamisch, omdat

deze gericht is op innerlijke groei. Elk land tracht de idealen die het heeft, te realiseren. Die pogingen leiden tot gevolgen, die ongetwijfeld waardevolle lessen zijn voor nog een paar stappen verder. Kortom, elke groep mensen, elk land, vertaalt op zijn manier het beginsel van universele broederschap naar de praktische vormgeving. Want alleen zo leren we echt. Het draait dus nooit om uiterlijke eensgezindheid. Ieder leert het meeste van zijn zelfbedachte, zelf-gestarte oprechte pogingen. En juist al die verschillende experimenten, met elkaar vergeleken, maakt ons allemaal wijzer.

Kortom: duurzame vrede is een heel dynamisch proces: de landen stuwen elkaar vooruit. Elke mens die duurzame vrede uitdrukt verheft zijn samenleving, en elke samenleving die duurzame vrede uitdrukt verheft de mensheid. De talloze mensen die in kleine kring een anker van geestelijke stabiliteit vormen, tellen even hard mee als de enkelen die om een of andere reden grotere bekendheid als vredesstichter krijgen. Elke generatie heeft als taak, het aller-universeelste dat zij in zich heeft over te dragen aan de volgende generatie: niet afdwingen maar uitleggen, inspireren, door middel van voorbeeld laten zien. Duurzame vrede hangt daar sterk van af.

Daarbij is een helder beeld van een harmonische samenleving nodig om het in een vroeg stadium te kunnen

Het voorbeeld van Costa Rica

Dat een land heel zijn beleid kan richten op duurzame vrede, heeft Costa Rica bewezen. In 1948 schafte de toenmalige president, José Figueres Ferrer, het leger af. Dit deed hij nadat het land door een bloedige burgeroorlog was gegaan. Daarmee werd Costa Rica een van de weinige landen in deze wereld zonder een leger. Het land was een van de drijvende krachten achter de *Esquipulas Agreement*, een regionaal vredesverdrag, dat getekend is door vijf landen. Ook heeft Costa Rica zich altijd ingezet voor geweldloze oplossingen, nationaal en internationaal, steeds wanneer er conflicten rezen.

Dit actieve vredesbeleid kreeg in het land zelf vorm door de ontwikkeling van goed en gratis onderwijs voor iedereen en een toegankelijke gezondheidszorg. De rijkelijk aanwezige natuur wordt beschermd en water wordt gebruikt voor de winning van duurzame energie. In Costa Rica worden burgers, bedrijven en instellingen betrokken bij de beleidsvorming, waardoor de interne harmonie wordt bevorderd.

Kortom: voor Costa Rica hield 'duurzame vrede' veel meer in dan afwezigheid van oorlog. Wat heeft Costa Rica met dit beleid bereikt? Laten we enkele internationale indexen afgaan: het land staat relatief hoog in de *Global Peace Index*, waarbij het het meest vredevolle land van Centraal-Amerika is.⁽⁴⁾ Het staat ook hoog in de *Positive Peace Index*.⁽⁵⁾

Dit alles neemt niet weg dat er ook in Costa Rica problemen zijn die knellen, bijvoorbeeld op het gebied van inkomensgelijkheid en de behandeling van immigranten. Ook is het nog niet gelukt de corruptie uit te bannen. We schetsen Costa Rica dan ook niet als een soort 'ideaal land', maar als een land *dat bewijst dat duurzame vrede in de praktijk kan worden gebracht* in de wereld van nu.

herkennen als het mis gaat. In de *Tao Te King* wijdt Lao-tse een vers aan het relatieve gemak waarmee een disharmonische situatie, als deze nog klein en zwak is, kan worden hersteld, waardoor een mogelijke emotionele en gewelddadige uitbarsting wordt afgewend.⁶ Je hoeft maar te denken aan de bekende langlopende en telkens oploeiende conflicten in de wereld, om in te zien hoeveel leed zo'n tijdige herkenning kan voorkomen.

Duurzame vrede is een actieve mentale houding. Leven vanuit duurzame vrede is niet: wachten tot het misgaat. Het is een continu en actief verbeterproces van onze samenwerking, vanuit een groeiende, universele visie op de onderlinge verbondenheid van alle wezens.

Het Pad vóór ons

Alle innerlijke stappen die we maken, nemen we mee naar onze volgende levens. We beginnen ons volgende leven met de visie en houding die we hebben verworven, als we ons huidig leven afronden. Het heeft dus alle zin om ons levenspad altijd gericht te houden op duurzame vrede. Ook samenlevingen worden telkens herboren. Elke groep mensen die samenwerkt, zal in een toekomstige cyclus weer als groep bij elkaar komen, door wederzijdse attractie — met alle positieve én negatieve karakteristieken en gewoonten van die groep.

Samenlevingen gaan altijd door perioden van uiterlijke ontplooiing en kracht, en door perioden waarin deze samenleving meer op de achtergrond van de wereld functioneert. Werken aan duurzame vrede houdt in dat we

ons, in rustige en voorspoedige tijden én in crisistijden, wijden aan het doorgeven van alles wat universeel is in onze samenleving, aan komende generaties en aan alle landen in de wereld. Dat is dus heel wat meer dan 'geen oorlog voeren'. En als het tegenzit, als onze groei hapert of teniet wordt gedaan, door natuurlijke of mens-gerelateerde oorzaken, geven we angst en zelfzucht geen kans. Op die manier zullen we altijd – uitstijgend boven de cyclische illusies van optimisme en pessimisme – het Pad van universele broederschap blijven volgen.

Duurzame vrede is het 'op aarde brengen wat er in de hemel allang is'. Het is het leren uitdrukken van de grondtoon van de geestelijke delen van het Universum. Er ligt een enorm veld van Evolutie voor ons!

Welke eigenschappen heeft iemand die duurzame vrede uitdrukt? Wat houdt dat in in de praktijk? Dat leest u in het volgende artikel.

Referenties

1. W.Q. Judge, 'Friends or Enemies in the Future?'. Artikel in: *The Path*, Volume 7, January 1893, p. 321-3. Opgenomen in: *Echoes of the Orient*. Deel 1, p. 315-317.
2. K. Tingley, *The Gods Await*, p. 39-43. Zie: <https://blavatskyhouse.org/news/working-for-peace/>.
3. Zie <https://theelders.org>.
4. Zie: <https://www.visionofhumanity.org/maps/#/>
5. Zie: <https://resourcewatch.org>, zie bij "positive peace index".
6. Lao-tse, *Tao Te King*. Hoofdstuk 64.

≧ *Inspirerende theosofische teksten over dit onderwerp* ≦

Altruïsme

Gottfried de Purucker legt hier uit, op een manier die ons hart en denken direct aanspreekt, hoe normaal, hoe universeel en wezenlijk Altruïsme is.

Als we over Altruïsme lezen of horen spreken, zijn wij mensen sterk geneigd dat te zien als iets dat ons vreemd is, dat als heel wenselijk in het menselijk leven erbij wordt gehaald, maar dat welbeschouwd heel onpraktisch en onuitvoerbaar is — en dat het niet tot de aard van de mens behoort van nature altruïstisch te zijn. Met andere woorden, allen zijn in de ban van de gedachte van een

eigenbelang voor ieder afzonderlijk. Mist deze, door bijna heel de mensheid geloofde veronderstelling niet alle grond in de Natuur zelf? Want waarheen we de blik ook richten, wat we ook bekijken of bestuderen, steeds zien we dat iemand die alleen voor zichzelf werkt hulpeloos is. Waar we ook kijken in alle grote natuurrijken van het Universum, we zien overal gezamenlijke inspanning, samenwerking in levende 'coalities', 'kongsi's' — om het in straattaal te zeggen. We zien niet alleen dat de Natuur zelf die tot stand probeert te brengen, waardoor we ze overal aantreffen, maar ook dat alles wat ingaat tegen en in strijd is met die fundamentele wet van het Universum — eenheid in handelen — disharmonie en conflicten voort-

brengt en wat we in ons eigen lichaam ziekten noemen. Gezondheid is die lichamelijke gesteldheid waarbij alle delen aan een gemeenschappelijk doel werken, in wat we vriendschap, eenheid kunnen noemen.

Denk eens aan een steen: is dat niet een coalitie, een vereniging van individuen, die samen één ding samenstellen, vormen, tot stand brengen? Geen enkel atoom van welk scheikundig element ook waaruit een steen bestaat, is de steen zelf. En hoe is het met een prachtige bloem? Hoe zit het met het lichaam waarin we wonen? Hoe is het gesteld met een individueel mens? Zou hij in zijn eentje de grote werken kunnen voortbrengen waar het menselijk genie zich voor heeft ingezet? Wat is een beschaving anders dan de gezamenlijke inspanning van mensen om grote en edele werken in het menselijk leven tot stand te brengen: het verhogen van welstand, het uitbannen van gevaar, het voortbrengen van geniale scheppingen van grote figuren die bijdragen aan onze welstand en die voor ons van nut zijn. Noem mij één voorbeeld waarbij zuiver eigenbelang iets tot stand heeft gebracht. Als wij te rade gaan bij de Natuur in al haar natuurrijken, vinden we niets dan eendrachtige samenwerking van zeer grote aantallen individuen voor een gemeenschappelijk doel. Wat is dat anders dan Altruïsme? Altruïsme is het woord dat we voor dit feit gebruiken als het gaat om de ethische betekenis ervan, en die betekenis verschilt in geen enkel opzicht, in het klein noch in het groot, van wat we in de stoffelijke wereld zien. Altruïsme wil zeggen dat de één werkt voor het geheel – de fundamentele wet van de Natuur in al haar prachtige structuren – en dat het geheel de bescherming, het schild en het arbeidsveld van de één vormt. Denk eens aan de grote ethische les, de conclusie die we kunnen trekken uit dit grootste mysterie – nee, deze grootste waarheid – van het universum; het is zo'n normaal verschijnsel om ons heen dat we gewoonlijk eraan voorbijgaan zonder het te zien, met ogen die het niet waarnemen. Toon me één ding dat geheel afzonderlijk één enkel ogenblik kan blijven bestaan. (...)

Wij zijn allemaal kinderen – om de term van de moderne half-filosofische denkrichtingen te gebruiken – van het Universum, van de fysieke kant ervan en van de geestelijke en goddelijke kant. Daarom is er in het hart van ieder mens een onvergankelijke bron, niet alleen van inspiratie, maar ook van groei, hoop, wijsheid en liefde. (...)

Daarom zie ik in de toestand van de wereld zoals die nu is geen dingen die verschrikkelijk hopeloos zijn. Ik denk niet alleen dat er reden is voor hoop, maar ook dat de

De ideale menselijke samenwerking is er een van *dynamische* harmonie: elk ontplooit zijn individuele, karakteristieke potenties en zet deze continu in voor het geheel.

onsterfelijke vonk van spiritualiteit, wijsheid en altruïstische liefde, die altijd in het hart van de mens leeft, de mensheid niet alleen uit zijn tegenwoordige impasse en moeilijkheden zal halen, maar ook naar zonniger tijden zal voeren; zonniger omdat ze wijzer en vriendelijker zijn. (...) In ieder van ons is iets goddelijks waaraan we ons kunnen vasthouden en dat ons continu bijstaat! Zeg me niet dat Altruïsme iets vreemds of buitenissigs is, iets ongewoons, onpraktisch en daarom onuitvoerbaar; want het is het enige dat eeuwig leeft, het enige dat eeuwig standhoudt. ...

Gottfried de Purucker, 'Altruïsme', *Theosophical Forum*, Vol. XII, no. 5, mei 1938, p. 289-292.

Opgenomen in: *Wind of the Spirit*, p. 25-28, <https://blavatskyhouse.org/reading/gottfried-de-purucker/>.

Over wereldburgerschap

In dit citaat laat Katherine Tingley overtuigend zien waarop duurzame vrede is gebaseerd. Het is een fragment van het citaat op p. 85-90 van dit nummer, dat we hier herhalen omdat het de kern van het artikel 'Duurzame Vrede' weergeeft.

Wat ieder volk op aarde het meest nodig heeft, is duurzame vrede, en om duurzame vrede te verwezenlijken, moeten we een geest van internationalisme of een Wereldburgerschap ontwikkelen en handhaven, die zal voortkomen uit het inzicht dat wat de ene natie treft, alle treft; dat zover als één opklimt naar de top van kennis en welzijn, zover zullen alle andere volgen; en zo diep als één kan zinken in nationale zelfzucht en zijn idealen ontrouw wordt, zo

diep, of nog dieper, zullen natuurlijk ook anderen worden omlaag getrokken: elke natie moet deelhebben aan het goede en slechte karma van alle.

In een land dat zijn bestaan volledig baseerde op het beginsel en de geest van broederschap onder de mensen, zou vaderlandsliefde in alle opzichten een edele zaak zijn en het doel ervan zou niet zijn de harten te doen kloppen op het ritme van tromgeroffel, maar alle zielen in te wijden in een ruimere opvatting over de zin van het leven. Als ieder volk een dergelijke vaderlandsliefde en nationale trouw zou ontwikkelen, dan was de wereld al snel in een universeel weldadig stelsel verenigd.

Nationale belangen zouden ons dierbaar moeten zijn, zo dierbaar dat we graag ons leven willen geven – door te leven, niet door te sterven – om het bestaan, het innerlijke leven en de geestelijke schoonheid van ons land te behouden, om toekomstige generaties te beschermen, hen als erfdeel een edel leven na te laten, een cultuur van een onkreukbare waardigheid die noch voor geld te koop is, noch door brute kracht kan worden bereikt of beschermd. De hoogste wet van ons bestaan eist dat we onze naties bouwen op de rots van die blijvende wijsheid die de Goddelijke Ziel van de Mens toebehoort, en dat we onze kinderen in die geest opvoeden opdat zij en hun nageslacht niet de ellende zullen kennen die wij hebben gekend, maar op de rijke resultaten van onze inspanningen het fundament kunnen bouwen van de grote Republiek van de Ziel – die Innerlijke Republiek waarvan alle zielen burgers zijn – opdat die gevestigd moge zijn ‘op aarde zoals in de hemel’.

K. Tingley, chapter ‘War versus Patriotism’. *The Gods Await* p. 40-42, <https://blavatskyhouse.org/reading/katherine-tingley/the-gods-await/>.

ieder mens
EEN VREDESTICHTER

Wat kan *ik* doen?

Wat kan ik *nu* doen?

Of we willen of niet, we hebben door onze onlosmakelijke verbondenheid altijd invloed op het geheel. Wat kunnen we hier en nu doen om onze invloed een beschermende en helpende kracht in de wereld te laten zijn? Oftewel: hoe *zijn* we een vreedstichter?

Kerngedachten

- » Vanwege onze onlosmakelijke verbondenheid kunnen we niet leven zonder het geheel te beïnvloeden.
- » De vraag is dus niet of we invloed hebben maar van welke kwaliteit onze invloed is.
- » In dit artikel bespreken we vijf mentale houdingen waarmee we een innerlijke bescherming kunnen opbouwen tegen elke vorm van afgescheiden denken.
- » Overeenkomstig de mate waarin we hierin slagen dragen we bij aan het geheel.
- » Met krachtige gedachte-impulsen van universele harmonie en vrede, zijn we in staat steden, landen en uiteindelijk de wereld te helpen.

In de voorgaande artikelen hebben we een beeld opgebouwd van waar we ons als mensheid in de evolutie bevinden en hoe we ondanks onze fundamentele eenheid en verbondenheid, verblind door een gevoel van afgescheidenheid en eigenbelang, ons toch verliezen in conflicten. We hebben inzichtelijk gemaakt hoe het verval tot zo'n conflictsituatie verloopt, hoe we er weer onze weg uit kunnen vinden en wat er nodig is om tot werkelijke, duurzame vrede te komen.

Maar hierbij hebben we het met name over processen in het groot gehad, op nationaal en internationaal niveau, over herstel van harmonie in de wereld tussen en binnen landen. In dit afsluitende artikel gaan we dieper in op *onzelf*, wat ieder van ons individueel kan doen om bij te dragen aan wereldvrede. Want een fundamentele vraag waar ieder mens mee zit die van afstand in het hart geraakt wordt door het lijden dat hij ziet, is: wat kan *ik* doen? Wat kan ik *nu* doen? Hoe kan ik bijdragen aan een oplossing?

Deze hartenkreet gaat vaak gepaard met een gevoel van machteloosheid, want wat is nou eenmaal mijn invloed? "...Ik kan zelf zo weinig doen" is een veelgehoorde verzuchting. Maar niets is minder waar, want we hebben *altijd* invloed. We *kunnen* het verschil maken en wezenlijk bijdragen aan wereldvrede. Want je *bent* het verschil, als je beseft wie je werkelijk bent en de wil hebt om daarnaar te leven, om het verschil te *zijn*.

De oplossing ligt in onszelf

Zoals de processen in het groot verlopen, zo verlopen ze ook in het klein. De mensheid is een afspiegeling van alle individuele mensen bij elkaar, en wat we in het groot op wereldschaal zien gebeuren, vindt zijn oorsprong in onszelf. Het verval, het ontstaan van onvrede, van een vijandbeeld, van een conflict ... Maar de oplossing – herstel van harmonie, eenheidsbesef – die ligt óók in onszelf besloten. Vrede in de wereld begint met vrede in onszelf. In dit artikel gaan we daarom verder

in op die oplossing, waar we die in onszelf kunnen vinden, en hoe we erbij kunnen komen.

In het artikel ‘Het ontstaan en voorkomen van oorlog’, hebben we laten zien dat de oorzaak van conflicten altijd een *mentale* kwestie is, waarbij het ontbreken van zelfstandig denken en een moreel kompas leidt tot beïnvloedbaarheid en het denken in afgescheidenheid en eigenbelang. De oorzaak van conflicten, van disharmonie en lijden, is altijd terug te voeren tot een beperkte visie op het leven, een gebrek aan *wijsheidsdenken*. Hoe ontwikkelen we dat wijsheidsdenken?

De sleutel tot inzicht, kennis en wijsheid is de zelf-identificatie met de innerlijke God.⁽¹⁾

In het vorige artikel schreven we dat we goden in wording zijn, met een geestelijke kern die *nu* al daadwerkelijk een centrum van wijsheid, vrede en harmonie is. Het is dat goddelijke deel van ons, van waaruit al die karakteristieken voortvloeien die uiting geven aan de fundamentele eenheid van het leven: onze hoogste idealen van een broederlijke samenleving, ons rechtvaardigheidsbesef, eenheidsbesef. Iedereen kan die kwaliteiten in zichzelf ontplooiën. Het is aan ons om ons af te stemmen op deze innerlijke bron, niets houdt ons hierin tegen behalve wijzelf. We hebben ieder moment de keuze om ons met die kern van wijsheid te verbinden. Iedereen kan binnenwaarts gaan en er actief contact mee maken.

En het zijn deze innerlijke kwaliteiten die bescherming bieden tegen beïnvloedbaarheid door propaganda en nepnieuws. We worden dan niet langer zoals in het artikel ‘Zonder visie geen vrede’ beschreven “als een blad door de wind van de publieke opinie en manipulators heen en weer geblazen”. Omdat we een innerlijk en moreel anker hebben, waardoor haatzaaiërij en psychologisering simpelweg niet meer kunnen postvatten.

Vijf stappen naar een krachtig innerlijk immuunsysteem

Maar hoe doen we dat? Het antwoord is even simpel als waar: door die goddelijke karakteristieken toe te passen, door er *een levende uitdrukking van te worden*. Dat is natuurlijk gemakkelijker gezegd dan gedaan, maar we staan hier niet alleen voor, want in de Theosofia is altijd hulp in deze richting te vinden. In zijn *Esoterische Instructies* geeft Gottfried de Purucker vijf universele adviezen,⁽²⁾ vijf karaktereigenschappen of mentale houdingen, om die innerlijke wijsheid te activeren, te ontplooiën. Het is een

training in universele, onpersoonlijke Liefde, die letterlijk ons mentale immuunsysteem vormt, waardoor we uitgroeien boven de vatbaarheid voor welke conflictsituatie dan ook.

Wat zijn die regels? Wat is hier zo bijzonder aan, en waarom zijn juist deze eigenschappen van belang? We bespreken ze in willekeurige volgorde, waarbij we uitleggen waarom ze een innerlijke bescherming vormen tegen elke gedachte van afgescheidenheid en disharmonie.

Neem nooit wraak

De eerste regel spreekt het meest voor zich: neem nooit wraak. In het vorige artikel werd als een van de pijlers voor duurzame vrede ‘liefde voor alle wezens’ genoemd en als er één ding is dat hier in tegenstrijd mee is, is het wel wraak. Oog om oog, tand om tand is een mentaliteit die tot ons verleden behoort en die leidt tot een blinde en tandeloze wereld. Volgens de wetmatigheid van karma is de karakteristiek van het gevolg altijd overeenkomstig de karakteristiek van de handeling.

Een valse hond is nog nooit beter geworden door hem te schoppen, en jarenlange ervaring heeft geleerd dat straf of vergelding mensen niet beter maakt en daarom niet naar duurzame oplossingen leidt. In het licht van karma betekent het nemen van wraak dat in het bewustzijn van beide partijen een kiem wordt gelegd die vroeg of laat een gevolg moet hebben van overeenkomstige karakteristiek. Er wordt een zaad van haat geplant waardoor wraak het recept is voor een spiraal van geweld die zichzelf in stand houdt.

Vandaar dat Lao-tse in de *Tao Te King* zegt: “Ik ben goed voor de goede, ik ben ook goed voor de niet goede, omwille van goedheid.”⁽³⁾ Alleen goedheid kan kwaad verdrijven zoals alleen licht de duisternis verdrijft. Hetzelfde idee vinden we terug in de Bergrede uit de Bijbel, waarin staat dat we nooit kwaad met kwaad moeten vergelden en dat als iemand je op de linkerwang slaat je de rechter moet toedraaien. Het is het bekende ‘heb uw vijand lief’.

Rechtvaardig jezelf nooit

Een stap verder gaat de volgende regel: rechtvaardig jezelf nooit. Zelfrechtvaardiging is subtieler dan wraak, minder vanzelfsprekend misschien om na te laten als zoiets grofs als wraak. En toch is het niet minder belangrijk, integendeel. Waarom is dat zo? Omdat je door jezelf te rechtvaardigen je de nadruk legt op dát deel van jezelf dat zich afgescheiden waant van de ander, waardoor het

gevoel van afgescheidenheid alleen maar in jezelf versterkt wordt.

Natuurlijk is er niets verkeerd aan een rustige, onpersoonlijke uitleg van een situatie om een misverstand recht te zetten en daarmee disharmonie te voorkomen. Maar zelfrechtvaardiging zoals het hier bedoeld wordt, heeft betrekking op het verdedigen van een *persoonlijk* gevoel van onrecht. Dit voedt namelijk de tegenstelling van ik en de ander – die ander die mij onrecht aandoet – en dat heeft altijd een beperkende werking.

Het versterkt je persoonlijkheid, het verhardt je eigen sfeer en vernauwt je bewustzijn, waardoor je jezelf in een toestand brengt waarin de kans op ruzie en conflict toeneemt. Door na te laten jezelf te rechtvaardigen, minimaliseer je de kans op disharmonie.

Bovendien is, net als bij wraak, ook bij zelfrechtvaardiging sprake van het in stand houden van een negatieve keten van oorzaak en gevolg. Dat heeft misschien wat verdere uitleg nodig: de wetmatigheid van karma houdt in dat niets je overkomt dat niet bij je hoort. Op het moment dat ons onrecht overkomt, weten we niet wat we ooit gedaan of nagelaten hebben dat we nu met dit gevolg, dit ‘onrecht’, geconfronteerd worden. Het is hoe dan ook een gevolg dat tot je komt naar aanleiding van een oorzaak die je eerder zelf in gang hebt gezet. Dat is nog een reden om jezelf niet te rechtvaardigen, zelfs niet als het gerechtvaardigd *lijkt*. Karmisch kom je door je eigen handelen altijd in die omstandigheden terecht die strikt rechtvaardig zijn.

“Laat je daden meer zeggen dan woorden”, is daarom het advies van de wereldleraren. Laat je daden nobel en mooi zijn, dan hoef je je nergens zorgen over te maken. Laat het aan de Wet over.

Het is exact hetzelfde principe als dat we bij Lao-tse zien, die goed is omwille van goedheid, zodat overeenkomstig het goede in iedereen wordt gestimuleerd. Verdedig persoonlijke onrechtvaardigheid daarom niet met woorden, maar beantwoordt die met rechtvaardig handelen, de enige werkelijke manier om toekomstig onrecht te voorkomen.

In het artikel ‘Geweten en geweldloosheid’ hebben we gesproken over het volgen van je geweten in conflict-situaties. Hoe meer je hierin slaagt, hoe meer je handelingen in lijn met je geweten zijn en je ervaart het juiste gedaan te hebben, des te krachtiger het universele deel in je wordt dat de rechtvaardigheid van je omstandigheden ervaart. Het zorgt voor een alomvattend rechtvaardigheidsbesef, dat een innerlijke vrede brengt waardoor het

gevoel van verongelijkheid steeds meer naar de achtergrond zal raken, tot het op den duur zelfs geheel verdwenen zal zijn.

Leer te vergeven, leer lief te hebben

Misschien wel de belangrijkste van de vijf innerlijke houdingen is de volgende: leer te vergeven, leer lief te hebben. Beide vorige regels, je onthouden van wraakgevoelens en zelfrechtvaardiging, hebben betrekking op jezelf, op het beheersen van je eigen gevoelens. Vergeven en onvoorwaardelijk liefhebben gaat verder. Het is namelijk een actief verplaatsen in de ander, een *vereenzelvigen met de ander*. Door dit te doen, activeer je in je eigen bewustzijn dat meer innerlijke deel van je, dat we als die kern van wijsheid beschreven en dat zich de verbondenheid met anderen realiseert.

Leren vergeven heeft alles te maken met begripsvermogen, met de wil de ander werkelijk te begrijpen en het diepere inzicht waarmee je in staat bent achter de uiterlijke handeling, die lerende, reïncarnerende mens te zien.

Het is het onderscheid leren maken tussen een daad, en degene die de daad begaan heeft.

Een daad kun je misschien geheel terecht verwerpen, maar je beperkt de uitvoerder ervan niet tot slechts die daad. Je keurt de handeling af, maar *nooit* de mens erachter. Je bent in staat de lerende ziel te herkennen die net zo goed als jij leert met vallen en opstaan.

Vergeven is een innerlijk begrijpen dat de reïncarnerende mens op een bepaald moment niet in staat was zijn eigen persoonlijkheid onder controle te houden. Vandaar het prachtige Franse gezegde: *Tout comprendre, c'est tout pardonner* (alles begrijpen, is alles vergeven). Probeer je te verplaatsen in de ander. Wat bracht iemand ertoe zo te handelen? En in plaats van te denken aan vergelding, vraag je je af wat de ander nodig heeft om juist zijn zwakte te overwinnen. Zoals Etty Hillesum, een joodse vrouw die tot in het concentratiekamp uitging van het goede in ieder mens. In plaats van angst en haat te voelen, vroeg ze zich af wat er is misgegaan in de ziel van de kampbewaarder, zodat ze hem kon helpen terug te keren naar zijn menselijkheid, zijn ware zielendeel.

Vergeving wordt soms ten onrechte verward met zwakheid, met het over je heen laten lopen. Maar dit voorbeeld laat zien dat precies het omgekeerde het geval is: er is juist een innerlijke kracht voor nodig om in staat te zijn uit te stijgen boven een persoonlijk gevoel van wrok en gekwetst te zijn, om boven dat deel van jezelf uit te stijgen dat zich slachtoffer waant. Want werkelijk vergeven is gebaseerd

op het besef dat de ander meer is dan alleen die ene daad, en dat jijzelf meer bent dan je persoonlijkheid die zich slachtoffer voelt. Op deze manier til je zowel jezelf als de ander boven het conflictniveau uit.

Vergevingsgezindheid en onpersoonlijke liefde zijn daarom de beste bescherming tegen disharmonie, het is letterlijk je innerlijke immuunsysteem tegen elke vorm van afgescheiden denken. Daarmee zijn het ook de belangrijkste karaktereigenschappen om conflicten te voorkomen, nu en in de toekomst, omdat je er de oorzaak voor toekomstige disharmonie mee wegneemt. Als je in staat bent te vergeven en onpersoonlijk lief te hebben, dan zullen de vorige twee karaktereigenschappen van nature volgen. Het is een training in morele kracht, waarbij alle grond voor een vijandbeeld wordt weggenomen.

Pieker niet over werkelijke of ingebeeelde beledigingen

De eerste twee regels – je onthouden van wraak en zelfrechtvaardiging – betreffen het je weerhouden van het *uiten* van ongenoegen dat je ervaart. Deze regel – niet piekeren over werkelijke of ingebeeelde beledigingen – gaat nog weer een stapje verder, een stapje binnenwaarts zogezegd. Het heeft namelijk als doel om dat gevoel van ongenoegen *voor te zijn*, door het idee aangevallen of beledigd te worden, of zelfs te *kunnen* worden, überhaupt niet *in gedachten toe te laten* en daarmee geen kans te geven om te wortelen.

In het vorige artikel bespraken we het voorkómen van conflicten door het opbouwen van een beschermende gedachtesfeer waarin conflicten geen kans krijgen omdat er simpelweg geen voedingsbodem voor is. Exact hetzelfde is op onszelf van toepassing, binnen onze eigen denksfeer. Gedachten zijn namelijk niet tolvrij, vroeg of laat vinden ze hun uitweg in de vorm van woorden of fysieke daden. Door innerlijke, mentale disharmonie toe te laten versterk je disharmonische krachten die zich onherroepelijk in uiterlijke disharmonie zullen uiten.

Dat je hiermee niet alleen de ander maar ook jezelf benadeelt, wordt helder uitgelegd in het volgende citaat van W.Q. Judge:

Elke veroordelende houding die ik aanneem werkt zowel op mijn broeder als op mijzelf in, veroorzaakt bij hem de neiging om de veroordeelde daad te herhalen en vermeerdert bij mij de zaden van het kwaad die ik eventueel bezit.⁽⁴⁾

G. de Purucker gaat hier nog wat verder op in en beschrijft op zeer heldere wijze wat er precies plaatsvindt, ook in je

eigen bewustzijn, wanneer je een ander alleen al in gedachte veroordeelt:

De wetenschappelijke reden is dat de mens die anderen beoordeelt, zijn eigen geest vervormt, verschrompelt, verstoort, verdraait; want meestal als we onze broeders beoordelen, gewoonlijk negatief, dat wil zeggen onvriendelijk, drukken we op onze eigen ziel een stempel van onvriendelijkheid, en vervormen we op gelijke wijze het weefsel van ons bewustzijn.

[...] Als ik bijvoorbeeld mijn broeder als een oneerlijk man beoordeel – laat ik dit als voorbeeld gebruiken – dan laat ik op mijn eigen ziel een afdruk van oneerlijkheid achter, omdat ik deze gedachte zo sterk in mijn denken had dat zij zich in mijn eigen denkbewustzijn, in mijn eigen ziel afdrukt; en mijn eigen denkbewustzijn wordt oneerlijk omdat ik er zo veel over nadenk, en omdat zij automatisch de psychische draai volgt die ik eraan heb gegeven. Ik vervorm, verstoort, verdraai, mijn eigen ziel.⁽⁵⁾

Hier zien we de diepere uitleg achter de zo ware uitspraak van Marcus Aurelius: “Men wordt wat men denkt”. Vermijd daarom het piekeren over werkelijke of ingebeeelde beledigingen, want dit verzwakt alleen maar je eigen mentale weerstand tegen disharmonie.

Maar help ook anderen hierbij! Dit inzicht laat meteen ook de verantwoordelijkheid zien om anderen tegen zichzelf te beschermen wanneer ze gevoelens van wraak koesteren. Verander bijvoorbeeld wanneer er geroddeld wordt subtiel het onderwerp van gesprek, help iemand vanuit zijn eigen wijsheid zijn negatieve gevoelens overwinnen.

Beheers jezelf: bewaar de vrede, wees zwijgzaam, wees kalm

Al de vorige punten hebben als doel om je persoonlijkheid te beheersen. Om jezelf niet te verliezen in emoties van haat en afgescheidenheid, om niet vatbaar te zijn voor negatieve beïnvloeding van tweedeling en psychologisering. Zelfbeheersing wil zeggen meester zijn over je gedachten en handelingen. Een continu waakzaam zijn welke kwaliteit van gedachten je toelaat en welke niet. Dit is werkelijke meditatie: een actief beschouwen en bewaken van je gedachten.

Met het consequent toepassen van de vorige vier regels schep je de voorwaarde om dit te kunnen. Door ze toe te passen, door ze te leven verschuift je activiteit van bewustzijn steeds meer binnenwaarts, naar die innerlijke

Alle wezens zijn onscheidbaar verbonden. Als wij aan een bepaalde ster in onze Melkweg denken, zal onze gedachte dat Sterrenwezen bereiken en dat wezen zal ook op onze impuls reageren.

wijsheid van waaruit je in staat bent je gedachten te overzien en te beheersen.

Die innerlijke harmonie en beheersing die naar buiten uitstraalt, is dan ook een natuurlijk gevolg van het toepassen van de voorgaande vier regels. Je bent onder alle omstandigheden vriendelijk en kalm, zelfzuchtige gedachten krijgen geen kans meer om wortel te schieten. Een aanval of beschuldiging ontvang je met geduld. Je reageert niet meer vanuit een blinde dadendrang – dat tot het instinctieve deel behoort dat zich los van anderen waant – omdat je daar bovenuit bent gestegen. Vanuit een bovenpersoonlijke houding beheers je jezelf en overzie je de situatie. Een mooi voorbeeld hiervan zagen we in het artikel ‘Geweten en geweldloosheid als wapens van morele kracht’, waarin marineofficier “Vasili Archipov onder enorme druk toch zijn kalmte bewaarde en daarmee een catastrofale ramp wist te voorkomen van de lancering van nucleaire torpedo’s”.

Deze zelfbeheersing en kalmte betekent dus zeker niet passiviteit, het is juist het gevolg van het actief toepassen van mededogen. Zwijgzaamheid betekent dan ook niet dat je niets zegt, maar dat je niet impulsief reageert op persoonlijke beledigingen en aanvallen. Dat je je in stilte vasthoudt aan principes van waarheid en rechtvaardigheid en in actie komt wanneer je ziet dat anderen onrecht aangedaan wordt. Vanuit die innerlijke kalmte ben je ook een inspiratiebron voor anderen om datzelfde rustpunt in zichzelf te vinden.

Ieder mens een vreedstichter

Terugkomend op de centrale vraag waar we dit artikel mee begonnen: op welke wijze kan ik bijdragen aan wereldvrede? Wat is de wereld ermee geholpen als ik bovengenoemde kwaliteiten in mijzelf ontwikkel? Daarvoor brengen we weer in herinnering zoals we in het artikel ‘Bescherming tegen onvrede, tweedracht en haat’ hebben uitgelegd, dat gedachten wezenlijke dingen zijn. We hebben toen besproken dat we als mensheid gezamenlijk een denksfeer opbouwen, waarbij ieder mens als zender en ontvanger van gedachten verantwoordelijk is voor de kwaliteit waarmee hij de denksfeer voedt en daarmee dus zijn medemens beïnvloedt. En in deze wederzijdse beïnvloeding zit hem het fundamentele feit dat we *altijd* en *ieder moment* een bijdrage aan vrede kunnen leveren. Hoe alles in die onlosmakelijke verbondenheid van het leven elkaar beïnvloedt, blijkt uit de uitspraak van G. de Purucker dat “een gedachte aan de verste ster in het melkwegstelsel die ster ook zal raken, in dezelfde mate als dat wij beïnvloed worden door de gedachten om ons heen”.⁽⁶⁾

Door de bovenstaande vijf mentale houdingen te beoefenen, bouwen we niet alleen aan ons eigen mentale immuunsysteem, maar draag je principieel bij aan het immuunsysteem van de gehele mensheid, omdat we op mentaal gebied onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. De kracht die hiervan uit kan gaan beschrijft Katherine Tingley op schitterende wijze in haar toespraak die ze gaf naar aanleiding van het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog. De hele toespraak is na dit artikel opgenomen in dit themanummer.

Welnu, weet u niet, dat indien wij een gedachtestroom als deze konden opwekken, we in staat zouden zijn de landen te veranderen en ons eigen land en onze eigen stad konden helpen? Dit alles is mogelijk. Het is de goddelijkheid in de mens, het onsterfelijk aspect van de mens, dat wakker geroepen moet worden.

(...) Indien u vanavond in uw hart die barmhartigheid, die onbaatzuchtige liefde voor de mensheid kon hebben, indien u uw geest vrij kon maken, zou er een dynamische kracht uitgaan, in stromingen die u niet kunt zien noch begrijpen, maar die niettemin zou uitgaan en de harten van de lijdenden zou aanraken; het zou een golf van hulp, een golf van licht zijn.⁽⁷⁾

We kunnen simpelweg niet denken, niet leven zonder anderen te beïnvloeden. Elke oprechte poging vanuit het

hart om anderen te helpen zal haar effect hebben. Iedere krachtsinspanning van universele en onpersoonlijke liefde heeft een overeenkomstige uitwerking op anderen. Wat we aan inspirerende gedachten zenden zal altijd door gelijkgestemden uit de gedachtesfeer opgepikt worden. Huidige conflicten tussen landen kun je natuurlijk niet alleen oplossen, maar je kunt wel *fundamenteel deel zijn van de oplossing*. Een heel belangrijke opmerking in dit kader van mevrouw Blavatsky is dat de oorzaak voor het lijden in de wereld niet te wijten is aan degenen die kwaadaardig zijn, maar aan de apathie van de grote meerderheid die passief blijft. Wees daarom de verandering die je wenst te zien, want wat je zelf bent, wat je aan kwaliteit en intensiteit *leeft*, draag je overeenkomstig bij aan de gehele mensheid. Je hebt altijd de keus. Je *hebt* invloed en je *kunt* bijdragen aan universele harmonie en vrede. Wanneer we de Goddelijke Wijsheid in onszelf activeren, zijn we in staat werkelijk te inspireren, op mentale gebieden krachtig stromen te voeden van spirituele

gedachtekracht waarmee we van binnenuit duurzame verandering in gang zetten. Iedereen kan het, iedere poging, ieder stapje is er één. Ieder mens is een vredestichter!

Referenties

1. G. de Purucker, *Esoterische Instructies deel 1*, De Aard en Beproevingen van Chelaschap, Stichting I.S.I.S., Den Haag, 2000, p. 134.
2. Zie ref. 1, p. 138.
3. Lao-tse, *Tao Te King*, hoofdstuk 49.
4. W.Q. Judge, *Echoes of the Orient*, Vol. 2. Point Loma Publications, San Diego, 1980, p. 253-254.
5. G. de Purucker, 'The Scientific Reason for not Judging Others', *Studies in Occult Philosophy*, p. 423-424. Bron: <https://blavatskyhouse.org/reading/gottfried-de-purucker/>.
6. G. de Purucker, 'Forgiveness and Karmic Action'. In: *The Theosophical Forum*, Vol. XX, No. 3, maart 1942, p. 97.
7. Katherine Tingley, 'Op welke wijze kunnen we helpen?'. In: *Lucifer*, jaargang 21, nummer 3/4, juni-augustus 1999, p. 92-94. Zie het citaat hieronder.

≧ *Inspirerende theosofische teksten over dit onderwerp* ≦

Op welke wijze kunnen wij helpen?

Hieronder volgen uittreksels uit een toespraak van Katherine Tingley, gehouden te San Diego op 15 november 1914 ten behoeve van het Fonds voor Hulp aan België. Het artikel heeft niets aan actualiteit inboet. De gedachtekracht kan worden aangewend om vrede te bewerkstelligen.

Indien wij pogen ons uit onze tegenwoordige omgeving te verplaatsen en ons verbeelden in de landen te zijn, waar de oorlog woedt, zullen we een beter begrip kunnen krijgen van de toestanden, die er heersen en wat voor een grote behoefte er bestaat niet enkel stoffelijke hulp te verlenen, maar ook die soort van hulp, die tegemoet komt aan de stille smeebeden die uitgaan van hen die daar lijden, van hen die radeloos vragen: waarom?

De gehele dag heb ik in mijn verbeelding daarginds onder de groep mannen en vrouwen op de slagvelden verwijld, onder de oude mannen en vrouwen en kinderen, op wie de schaduwen van deze vreselijke oorlog gevallen zijn. Ik heb mij afgevraagd of ik in hun gemoed kon lezen en hun

woorden kon horen en verstaan en welke vragen zij uiten. Bedenk, welke vragen zij stellen! Geloof u niet, dat er velen zijn, die in toewijding aan de waarheid, in hun godsdienstige aspiraties, tot op dit uur van de beproeving hebben gevoeld dat er een hiernamaals was, dat er een mededogend God bestond en dat er genade te vinden was bij God? Maar indien wij hun nu zouden vragen, wees ervan verzekerd, dat zij ons iets geheel anders zouden zeggen dan zij altijd tevoren gezegd hebben. Zij zouden vragen: *Wat betekent dit alles en waar is God? Waar is God?* En het treurigst van alles is, dat zij, die in deze schaduwen van twijfel en vrees verkeren, die kruisigingen verduren waarvan u en ik geen besef hebben, omdat hun geloof geschokt is, niet enkel in God, maar ook in hun medemens. En die lijdenden richten in hun stille smeebeden niet enkel de wanhopige vraag tot de volkeren van de neutrale landen, maar tot de gehele mensheid: "Waarom is dit zo; waarom werd dit toegelaten; waarom is mijn geloof vernietigd? Waar is God? Waarom moet ik zo gestraft worden? Waarom moesten mijn kinderen worden gedood, mijn huis platgebrand, mijn familie uiteengerukt, mijn kinderen en ik worden vervolgd en aan gebrek prijsgegeven?" Dus weten wij, dat nadat we voedsel en kleding hebben gezonden, er nog iets

meer is dat zij nodig hebben.

O, wij slapen, en uit alles blijkt dat dit de eeuw van geestelijke duisternis is; anders kon u niet tevreden blijven zitten waar u bent; u kon niet naar uw huisgezin gaan, u kon 's nachts uw ogen niet dichtdoen, u kon 's morgens bij het ontwaken de luister van het zonlicht niet voelen en niet naar het gezang van de vogels luisteren. Als dit een verlichte tijd zou zijn, als u zich allen in het licht bevond, dan kon u dit niet doen; u zou zo onrustig zijn, u zou iets moeten doen; de drang van het goddelijker Ik zou u doen spreken; als u niet kon spreken tot alle volkeren van de wereld, dan zou u toch van de daken der huizen en op de hoeken van de straten spreken; u zou iets willen doen, niet enkel om de uiterlijke mens in zijn lijden te helpen, maar u zou trachten de lasten te verlichten en de stille smeekbede van deze ontmoedigde zielen aan de andere kant van de oceaan te beantwoorden.

Welnu, weet u niet, dat indien wij een gedachtestroom als deze konden opwekken, we in staat zouden zijn de landen te veranderen en ons eigen land en onze eigen stad konden helpen? Dit alles is mogelijk. Het is de goddelijkheid in de mens, het onsterfelijk aspect van de mens, dat wakker geroepen moet worden. O, wanneer dat gevoel, die kennis komt, op het ogenblik zelf dat de poging wordt gedaan voor de studie die tot verlichting leidt, worden alle deuren geopend en de sluier wordt opgeheven, en dan komt een toestand van bewustzijn, die ons de gehele lange weg met moed en kracht en sterkte zal bezielen om de struikelblokken te overwinnen, de kracht om de moeilijkheden van het leven tegemoet te treden, de kracht het pad van de plicht te volgen en te leren leven de mensheid ten zegen te zijn en de hartenkretten van de hongerenden te helpen stillen.

Zo schijnt het mij, mijn vrienden, dat wanneer wij iets zullen doen voor de lijdende volkeren in de oorlog, wij moeten beginnen iets voor onszelf te doen; wij moeten onze harten in harmonie met de hogere dingen van het leven brengen. En inderdaad, ik weet dat sommigen van u zullen glimlachen, maar ik zeg u dat als u die barmhartigheid kon hebben, waarvan Christus de mogelijkheid uitsprak, toen hij zei: "Grottere dingen dan deze zult gij doen" — indien u vanavond in uw hart die barmhartigheid, die onbaatzuchtige liefde voor de mensheid kon hebben, indien u uw geest vrij kon maken, zou er een dynamische kracht uitgaan, in stromingen die u niet kunt zien noch begrijpen, maar die niettemin zou uitgaan en de harten van de lijdenden zou aanraken; het zou een golf van hulp, een golf van licht zijn. Het zou een koninklijke

geestelijke aanvulling van de edele pogingen van de vrouwen in deze stad en elders zijn, die werken voor de stoffelijke bijstand van deze mensen. Ik kan mij niet voorstellen hoe iemand dat in twijfel zou kunnen trekken. En voorts, bedenk dit, als ieder hier deze hogere gevoelsakkoorden kon aanslaan, zou er zo'n kracht van uitgaan, dat de gedachten van de mensen erdoor veranderd werden, en bij deze verandering zou ieder van u iets ontvangen wat geen woorden in staat zijn te beschrijven. Er is een zegening, waarin elk mensenleven deel kan hebben door onzelfzuchtig te streven, door de geestelijke zijde van onze natuur op de voorgrond te brengen, door een vertrouwen dat zo diep, zo waar, zo innig is, dat het de geest ontvankelijk maakt voor het omvatten van het Oneindige. Op zo'n tijd en onder die omstandigheden zou u de woorden 'Ik wil opstaan en tot mijn Vader gaan' op de juiste wijze kunnen begrijpen.

Katherine Tingley, 'Op welke wijze kunnen we helpen', *Het Theosophisch Pad*, jaargang 4, januari 1915, nummer 5, p. 185-186. Wij hebben de spelling aangepast aan de huidige regels.

Vergeef en leer lief te hebben

Het volgende fragment komt uit het hoofdstuk 'Esoterische discipline, vergevingsgezindheid en onpersoonlijke liefde', van *Esoterische Instructies* deel I van Gottfried de Purucker. In dit hoofdstuk worden de vijf mentale houdingen beschreven, die in het artikel besproken worden. Onderstaand fragment laat op heldere wijze zien welke positieve en vreed-zame invloed we op onze omgeving hebben, wanneer we onze eigen tekortkomingen aanpakken en werkelijk leren vergeven en lief te hebben.

Roei de fouten in uzelf uit in plaats van te trachten de fouten in anderen uit te roeien, en als iedereen dit doet, zal de hele wereld in vrede leven. Menselijke wezens zijn altijd zeer actief in het zien van de splinter in de anderen, maar zien zelden de balk in zichzelf. De betere weg, de vriendelijker weg, is te trachten anderen te helpen en hen niet te vernederen vanwege hun fouten. U kunt de fouten in uw broeder niet uitroeien. Dat is zijn werk. Uw plicht is, de fouten in uzelf uit te roeien. Wees daarom een voorbeeld. Maak uzelf tot voorbeeld en u zult zich geen zorgen behoeven te maken over anderen. Dat voorbeeld

zal als een stralend licht in de donkere nacht zijn. Werkelijk, de wereld is, vooral in deze tijd, vol mensen die hun leven doorbrengen met het kritiseren van anderen, en met meedogenloos kritiseren.

Het is volkomen waar dat sommige zaken niet door de vingers gezien moeten worden. Het is onze plicht de zaken zelf te veroordelen, maar laten we dat doen op een abstracte wijze en niet door te trachten de fouten in anderen uit te roeien en de onze te vergeten. Wees zelf het voorbeeld; het is de beste manier om fouten in uw broeder uit te roeien. Vergeef en leer lief te hebben. Dat zijn de twee grote regels van het chelaschap, en het zijn geen gemakkelijke regels om op te volgen. Deze regel houdt niet in dat u verkeerde zaken moet liefhebben, hij houdt niet in dat u de ondeugd in anderen moet liefhebben, maar hij houdt in dat u lief moet hebben wat

schoon en edel in hen is, en dat u die anderen laat zien dat u hen liefhebt om wat schoon en edel in hen is. En omdat zij menselijke wezens zijn, zullen ze trachten te leven overeenkomstig de reputatie waarvan zij instinctief voelen dat zij die bij u hebben of bezitten. Doe een beroep op het betere en edelere, en dat beroep zal worden beantwoord.

Gottfried de Purucker, *Esoterische Instructies*, deel 1, 'De Aard en de Beproevingen van Chelaschap', p. 151-2. Uitgave van Stichting I.S.I.S., Den Haag 1989.

Vertaling van: *Esoteric Teachings*, Vol. I, Chelaship: its Nature and Tests, chapter 'Esoteric Discipline – Forgiveness and Impersonal Love', p. 116-117 (1e editie 1936) p. 157 (I.S.I.S. Editie 2015).

Lucifer – de Lichtbrenger over Vrede vanuit eenheidsbesef

Nummers over Vrede vanuit eenheidsbesef

- *Vrede in Europa (symposiumverslag 1993)*: jaargang 15, december 1993, nr. 6, p. 173-212.
- *Themanummer 'grondoorzaken van oorlog, conflictpreventie'*: jaargang 21, juni/augustus 1999, nr. 3/4, p. 65-128.
- *Er is geen weg naar vrede, vrede is de weg (symposiumverslag 1999)*: jaargang 21, oktober 1999, nr. 5, blz 1-80.
- *Themanummer 'Wijze vredesinspiratoren'*: jaargang 22, juni 2000, nr. 3, p. 66-104.
- *Themanummer 'Ervaringen met vredesinitiatieven'*: jaargang 22, augustus 2000, nr. 4, p. 105-140.
- *Spirituele impulsen voor wereldvrede – op weg naar een Wereldraad van Wijzen (symposiumverslag 2000)*: jaargang 22, oktober 2000, nr. 5, blz 1-84.

Artikelen over Vrede vanuit eenheidsbesef

- I. Van Peurse, 'In vredes naam. Is oorlog onvermijdelijk? (symposiumbijdrage met verslag forumdiscussie)', jaargang 13, augustus 1991, nr. 4, p. 109-119.
- Herman C. Vermeulen, 'Derhalve: Waarom is er nog geen "Vrede in Europa"?', jaargang 16, december 1994, nr. 6, p. 170-171.
- Herman C. Vermeulen, 'Licht op ... Het vredesproces in Ierland', jaargang 20, juni 1998, nr. 3, p. 66-67.
- Astrid Kramer, 'Vredesactiviteiten vanuit de Theosofia', jaargang 35, juni 2013, nr. 3, p. 81-86.
- Barend Voorham, 'Geweld leidt tot meer geweld. Slechts door vredelievende middelen krijg je vrede', jaargang 36, december 2014, p. 100-106.
- Herman C. Vermeulen, 'Licht op ... Een opvallende oproep tot Vriendschap en Vrede', jaargang 39, juni 2017, nr. 3, p. 66-67.

De nummers en losse artikelen (in digitale vorm) kunnen worden aangevraagd bij het redactiesecretariaat, luciferred@stichtingisis.org.

Lucifer®

Colofon

Redactie: Barend Voorham,
Henk Bezemer, Bianca Peeters,
Rob Goor, Erwin Bomas, Bouke van den
Noort

Eindredactie: Herman C. Vermeulen

Redactie: J. de Jong-van Wijk,
T: 06-44424848 (b.g.g. 070-3461545)
e-mail: luciferred@stichtingisis.org

Reacties: De redactie houdt zich het
recht voor om ingekomen stukken te
selecteren en in te korten.

Abonnementen: kunnen op ieder
gewenst tijdstip ingaan, gelden voor
het hele kalenderjaar en worden
automatisch verlengd, indien ze niet
voor 1 december van het lopende
abonnementsjaar schriftelijk zijn
opgezegd. Dit is niet van toepassing op
cadeau-abonnementen.

Abonnementsprijs:
€ 26,50 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 4,60
Prijswijzigingen voorbehouden,
IBAN: NL19TRIO0786911905

Uitgeverij: Stichting I.S.I.S.,
Blavatskyhuis, De Ruijterstraat 72-74,
2518 AV Den Haag, tel. 070-346 15 45,
fax 070-345 24 67
e-mail: lucifer@stichtingisis.org
internet: www.blavatskyhouse.org
Aanvragen van *Lucifers* kan ook via het
contactformulier op deze site.
ISSN 1382-2942

© Stichting I.S.I.S.
Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd of openbaar gemaakt in
enige vorm of op enige wijze, hetzij
elektronisch, mechanisch, door
fotokopieën, opnamen of enige andere
manier, zonder voorafgaande
toestemming van de uitgever.

Stichting I.S.I.S.

De naam I.S.I.S. staat voor International
Study-centre for Independent Search
for truth.

Het doel van Stichting I.S.I.S. is het
vormen van een kern van Universele
Broederschap, door het bestuderen en
verspreiden van kennis over de
geestelijke achtergrond van mens en
kosmos, vrij van dogmatiek.

Stichting I.S.I.S. doet dit via cursussen,
lezingen, ondersteuning bij waarheids-
onderzoek, het uitgeven, verkopen en
uitlenen van boeken en tijdschriften, en
het stimuleren van de praktische
toepassing van die kennis.

Stichting I.S.I.S. is per definitie
boven-religieus en boven-politiek,
en ontvangt geen overheidssubsidie.
Alle werkzaamheden van Stichting
I.S.I.S. worden verricht op basis van
vrijwilligheid. De organisatie kent geen
betaalde functionarissen.

Stichting I.S.I.S. is niet verantwoordelijk
voor enigerlei verklaring of mening, die
in dit blad wordt gepubliceerd, tenzij
dit uitdrukkelijk wordt vermeld.

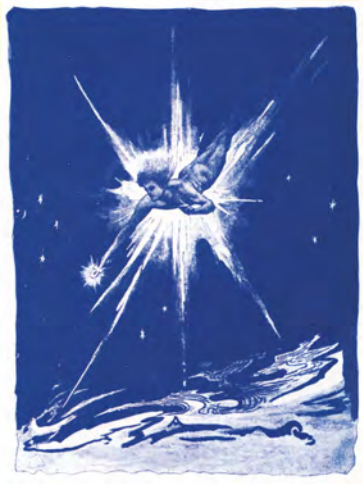

Stichting I.S.I.S. is een algemeen nut
beogende instelling, ANBI nummer:
50872. Zie voor de mogelijkheid om de
stichting financieel te steunen:
www.anbi.nl.

Stichting I.S.I.S.

Centraal in het werk van Stichting I.S.I.S. staan de volgende uitgangspunten:

1. De essentiële eenheid van al het bestaande.
2. Op grond daarvan: broederschap als feit in de natuur.
3. Respect voor ieders vrije wil (gebruikt vanuit deze gedachte van universele broederschap).
4. Respect voor ieders vrijheid de eigen levensvisie op te bouwen.
5. Ondersteuning geven bij het opbouwen en verdiepen van de eigen levensvisie en bij het toepassen ervan in de praktijk van het leven.

Waarom dit tijdschrift *Lucifer* heet

Lucifer betekent letterlijk Licht-brenger.

Iedere cultuur in Oost en West heeft zijn lichtbrengers: inspiratoren die de aanzet geven tot geestelijke groei en maatschappelijke vernieuwing. Zij stimuleren de mens tot zelfstandig denken en leven in besef van broederschap.

Altijd worden ze tegengewerkt en belasterd door de gevestigde orde. Altijd zijn er mensen die zich daardoor niet laten afschrikken en hun wijsheid onbevooroordeeld benaderen en onderzoeken.

Voor hen is dit tijdschrift bedoeld.

“... de titel die voor ons tijdschrift werd gekozen, slaat evenzeer op goddelijke ideeën als op de rebellie van de held in Miltons *Paradise Lost* ...

Wij werken voor ware Religie en Wetenschap, vóór feiten en tegen verzinsels en vooroordeel. Het is onze plicht – net als die van de natuurwetenschap – licht te werpen op natuurfeiten die tot nu toe waren gehuld in de duisternis van de onwetendheid ... Maar de natuurwetenschap is maar één aspect van Wetenschap en Waarheid. De wetenschap van de ziel en van de ethiek, oftewel de Theosofie, de kennis van goddelijke waarheid, is nog veel belangrijker ...”

(Helena Petrovna Blavatsky in het eerste nummer van *Lucifer*, september 1887)